
XII
BONAV.
DRICI BONAVEN
1
6
374

FEDERICI BONAVENTVRAE VRBINATIS

PRO THEOPHRASTO, ATQVE ALEXANDRO APHRODISIENSI, DE VERO TEMPORE ORTVS, atq; occaſus Orionis,

APOLOGIA.

TRIBVS LIBRIS DISTINCTA.

In qua de ſpeciebus ortus & occaſus ſyderum ex Ptolemæi ſententia latiſsimè agitur, multaq; loca veterum Poetarum, Medicorum, ac Philoſophorum, & præſertim Homeri, Hippocratis, Heſiodi, Ariſtotelis, Arati, Hipparchi, Galeni, Theophraſti, Alexandri, Vergilijq; enarrantur.

AD CLARISSIMVM MATHEMATICVM IO. ANTONIVM MAGINVM PATAVINVM.

VRBINI M D XCII.

Apud Bartholomæum Raguſium.

FEDERICI BONAVENTVRÆ VRBINATIS.

APOLOGIÆ.

Liber Primus.

PRÆFATIO.

AD IOANNEM ANTONIVM MAGINVM.

Qvanqvam Theophrasti libellus de ventis, & incuria temporis, & hominum iniuria mirum in modum mutilus, ac vitiatus esset; non me deterruit tamen rei difficultas, quominus superioribus annis illum è græcorum tenebris, vbi diù latuerat, quoad eius fieri potuit, pro ingenij mei imbecillitate in splendidissimam latini sermonis lucem trasferrem, annotationibusq; prò virili illustrarem. Cum autem inter alia libelli huius loca difficillima, incidissem in quæstionem illam, vbi tex. 54. Theophrastus de ventis Orionis ortu, & occasu surgentibus disputationem instituit; statim in mentem venit, quàm malè hac in re clarissimus hic autor à Vicomercato 2. Meteoron accipiatur, totaq; illius tractatio exagitetur. etsi enim omnes ferè, qui præclarissimàm, & castissimam Peripateticorum Philosophiam profitentur, Theophrastũ in cunctis sequantur, non defuere tamen aliqui (vt hominum sunt ingenia) qui, vt

quid sentirent liberè explicarent, tanti Philosophi opinioni contradixerunt. Id ego cum factum viderem à Vicomercato magno homine, & in primis erudito, qui com. 42. explicationem à Theophrasto allatam, & ab Alexandro acceptam, validissimis rationibus, conatur ostendere, & Aristotelis doctrinæ, & rationi ipsi contrariam esse, huius viri existimatio, atq; eruditio tanti apud me ponderis fuit, vt diu suspensum me habuerit, ac eius rationes ita torserunt, præsertim quia in Principis Philosophorum auctoritate nixas esse ipse scribit, vt maxima eas animaduersione dignas esse existimauerim, cum incredibiles detegere profiteretur errores eorum hominum, qui haud quaquam in re philosophica errare solent. Verum è contra durum sanè mihi videbatur alterũ philosophiæ peripateticæ Præceptorem vna cum Alexandro, duo clarissima lumina aristotelicæ doctrinæ, quorum iudicium apud grauissimos scriptores instar omnium esse consueuit, ac maximi momenti semper habitum est, tam longe absuisse, cum à veritate ipsa, tum à Præceptoris mente. Quamobrem hęsitabundus doctissimos viros consulere cępi, atq; inter hos Aloysium Lollinum Patritium Venetum amicum optimum ac hominem disciplinis omnibus ornatum, qui ex trypode tantas tantorum autorũ controuersias mihi enarrarent, nec citra enodationem relinquerent. cum autem de re præsertim astrologica quæstio esset, tuam Ioanne Antoni (tanquam Mathematici ætatis nostrę insignis & cuius scripta ex purissimis Ptolemæi fontibus hausta ego plurimum admiror) Aloisij Lollini opera sententiam sciscitatus sum, qui (vt humanissimus es) scripsisti ad me epistolam quãdam, quæ hisce meis cogitationibus quasi aurea Mineruæ lucerna ingentẽ lumen accendit; atq; ad tempora indaganda ortus & occasus Orionis, syderumq; reliquorũ maximi adiumenti mihi fuit, velutiq; Lesbia regula, ad quam supputationum mearum rationem accomodarem. Verum cum tibi & reliquis omnibus, quibus cum aut voce, aut scriptis de hac egi controuersia, locũ Theophrasti obscurissimum & fortasse corruptum, rationesq; Vicomercati efficacissimas, & maxime feriẽtes videri animad-

uer-

uerterem: ego verò è contra mihi persuadere non possem, viros extra omnem aleam excellentissimos veritatem non fuisse assecutos, quamuis abstrusa, nec satis conspicua ex eorum scriptis appareat: idcircò animum appuli, si quomodo possem ex ipsorum verbis eam elicere, alijsq; conspiciendam tradere: præsertim cum eorum opinioni tantum tribuam, quantum autoritas illorum sustinere potest. Itaq; opere prætium me facturum arbitratus, si cum Vicomercato in arenam descendens pro Theophrasti, & Alexandri dignitate valde contenderem, totisq; viribus certarem; calamo manum admoui, atq; rationes omnes in Apologiam quandam digessi, quæ non suadere tantum, verum etiam, & cogere mihi videbantur, vt fateremur, clarissimos illos viros in foribus stetisse veritatis. Quod sanè opusculum, cũ patrio sermone paucis diebus confecissem, illudq; postea cũ versione nonnullisq; alijs lucubrationibus in angulũ quendam eiecissem, vt remisso temporis longinquitate amore, qui in partus nostros tantus est, quantus potest esse maximus, sic facilius errores meos agnoscere possem; nuper coactus amicorum suasu alijsq; de causis, præter omnem deliberationem meam, Versionem, & Annotationes diuulgare, Apologiam quoq; huius libelli gratia conscriptam imprimendam esse censui; quam dum in digerendis annotationibus, relegendaq; versione, ac opusculis, alijs de Pluuiarum Ventorumq; signis tranferrendis occupatus essem, Petrus Paulus Florius Vrbinas vir & sanctitate morum, & disciplinarum cognitione omnibus carus, ac mei amantissimus, vt me hoc labore leuaret, amicitiæ causa latinã reddidit. Hanc igitur mi Magine ad te nunc mitto, sicuti & cum eam scripsi, consilij mei ratiõ fuit, vt eam ad te quamprimum perlegendam, ac iudicandam mitterem. Et si quæ scribo, tibi probabuntur, in Theophrasti, ac Alexandri causa me feliciter versatum esse arbitrabor; sin tu secus iudicabis, ac me dedisse manus censeas, nunquam mihi dubium erit, quin iudicium tuum meo sit anteponendum. neq; est cur Vicomercatus, aut alius quisq; hac in re mihi succenseat, si quid ipse sentiam explicem, atq; eruditissimos viros, qui de re philoso-

losophica benemeriti sunt, à suis argumentationibus defendam: cum ego ipsi non succenseam, qui eos reprehendit, quos melius ego, verbo absit inuidia, sapientiusue defendendos iudico. voluit vir doctus quod verum sentiebat liberè dicere; & ego quoq; splendidissimum veritatis iubar, quod in eorum dictis elucet, pro virili demonstrare contendo. Hæc sit eruditorum mens, ac eorum qui philosophantur, vt absq; aliorum iniuria quidquid sentiunt, libero animo suis scriptis inserant, & quod illis licet, alijs etiam licere æquo animo patiantur: mihi enim semper placuit, antiquorum auctoritatem, ac vt credo doctrinæ veritatem, disputatione defendere: quod etiam in hac ipsa mea Apologia facere aggredior, cuius ordo, ac methodus eiusmodi erit. p. libro discutiam, an Theophrasti locus corruptè legatur, quò ve modo intelligendus sit, Vicomercatiq; oppositiones recensebo; & quoniam de ortu & occasu syderum sermo est, de re hac pluribus agam, quot sunt horum aspectuum species ex Ptolemæo ostendens, vt clarius innotescat, de qua nam ortus, vel occasus specię Theophrasti verba sint intelligenda. Dein 2. lib. quia mentionem facit de anni temporibus Theophrastus, quo magis eius verba, mensq; elucescat, enitar aperire, anni diuisionem ab auctoribus antiquis traditam, quo tempore, quo ve modo initium apud ipsos sumeret, & disposita esset; simul etiam, & de ortu, & occasu Orionis, quando ea tempestate accidebat, explicabo; ostendâq; vera esse, quæ de huius Astri ortu, & occasu Theophrastus docuit. Tertio lib. Vicomercati rationes diluam. Verum quia tanquam sacram anchoram verba Aristotelis 2. Meteoron amplectitur, in quibus tota vis est suæ argumentationis, quo loci philosophus de ijsdem rebus differens, videtur diuersa tempora ascribere ortui Orionis, quid ipse senserit de hac re explicare conabor; & quamuis interpretes subobscura esse, & cognitu difficilia iudicauerint (quamobrem diuersi, diuerso modo ea exposuere) tentabo tamen ostendere, nec obscuram sententiam philosophi esse, nec diuersam ab ea, quam Theophrastus docet, nec contrariam.

Theophrasti

Theophrasti verba ex Alexandro in suum pristinum nitorem restituta, & auctoritate Aristotelis firmata recitantur, arbitrandumq; esse Theophrastum, Aristotelemue rectè sensisse de tempore ortus atq; occasus Orionis demonstratur. Cap. I.

IAM verò, vt ad primum disputationis membrum deueniam, opereprecium est referre verba auctoris; non vt leguntur in eius libello de Ventis, cum ab Aldo, tum Basileæ impresso, lacera atq; corrupta: in quo ne vlla quidem vmbra, ne dum vestigiũ veritatis reliqui est: (quod malum serpit etiam per totum huius præclari viri libellum) verum ea ipsa, quæ singulari eius quodam fato integra incorruptaq; retinent commentaria Alexandri Aphrodisiensis, in 2. Meteoron, qui huius autoris ipsissima verba in
„ hunc modum refert com. 24. καὶ θεόφραστος δὲ ἐν τῷ περὶ ἀ-
„ νέμων, περὶ τούτων οὕτω λέγει ἔπ᾽. ὠρίωνος ἀνατολῇ καὶ δύσει
„ τῶν πνευμάτων ἀκρισίαι συμβαίνουσιν, ὅτι ἐν ταῖς μεταβολαῖς
„ ἀεὶ πάντα πέφυκεν ἀριστεῖν. ὁ δ᾽ ὠρίων, ἀνατέλλει μὲν ἀρχῇ ὀ-
„ πώρας. δύνει δὲ ἐν ἀρχῇ χειμῶνος. ὥστε διὰ τὸ μήπω καθεστάναι
„ μηδεμίαν ὥραν, τῆς μὲν, γινομένης, τῆς δὲ παυομένης, ἀνάγκη καὶ
„ τὰ πνεύματα ἀκατάστατα καὶ ἄκριτα εἶναι, διὰ τὸ ἐπαμφοτερί-
„ ζειν ἐξ ἑκατέρας. ὅθεν δὴ καὶ χαλεπὸς λέγεται, καὶ δύνων καὶ ἀ-
„ νατέλλων. Hoc est, & Theophrastus in libello de Ventis, de
„ his ita ait: Orionis exortu & occasu, inconstantes maxi-
„ mè spiritus esse conspiciuntur: quoniam natura compara-
„ tum est, vt omnia semper in mutationibus sint indetermina-
„ ta: Orion autem oporæ initio exoritur, ineunte vero hye-
„ me occidit; quamobrem, cum nullum adhuc tempus stabi-
„ le sit, ac firmum, cum hoc quidem incipiat, illud verò de-
„ finat, necesse est spiritus esse incertos, atq; indiscretos; vt
„ potè qui ab vtrisq; temporibus ancipitem nanciscantur na-
„ turam, quare exoriens, & occumbens difficilis Orion nun-
„ cupatur. Quod verò germana hæc sint Theophrasti verba, non solum Alexandri auctoritas ostendit, qui hunc citans locum, aliosuè eiusdem libri in suis commentarijs, apparet illum integrum, ac emendatũ habuisse, atq; forsitã quemadmodum ex illius doctissimi viri officina prodijt, quod fa-

retur etiam Vicomercatus, qui contra hæc ipſa verba ab Alexandro citata diſputat; verum etiam Ariſtotelis teſtimonium in problematibus id ſuadet: nam cum Theophraſtus voluerit, (quod ſatis perſpicuũ eſt,) in libello de Ventis, perpetua oratione ea pertractare, quæ ex Præceptoris doctrina conciſè & problematicè diſſerentis accepit: perinde atq; alia quædam ſcribendi argumenta deſumpſit, conſimili ſtylo ab eo pertractata, de quibus Ariſtoteles problemata fecit, ſicuti videmus in libello de igne & ſimilibus, meo quidem iudicio haud dubitandum eſt, quin hæc ipſa Theophraſti verba ſint, cũ in particulæ vigeſimæſextæ duodecimo problemate ſecundum græcanicam partitionem eadem pertractauerit Philoſophus de ortu & occaſu Orionis,
,, ac eiuſdemmet verbis, quæ talia ſunt. Διὰ τί ἐπὶ ὠρίω-
,, νι γίνονται ἄιολοι μάλιςα ἀι ἡμέραι, καὶ ἀκαιρίαι τῶν πνευμάτων.
,, ἢ ὅτι ἐν μεταβολῇ ἀεὶ πάντα ἀοριςει μάλιςα. ὁ δ' ὠρίων ἀνατέλ-
,, λει μὲν ἀρχῇ ὀπώρας, δύνει δὲ χειμῶνος. ὥςε διὰ τὸ μήπω κα-
,, θεςάναι μίαν ὥραν, ἀλλὰ τὴν μὲν γίνεσθαι, τὴν δὲ παύεσθαι, διὰ
,, ταῦτα ἀνάγκη καὶ τὰ πνεύματα ἀκαταςατα ἐιναι διὰ τὸ ἐπαμ-
,, φοτερίζειν τὰ ἐξ ἑκατέρας. καὶ χαλεπὸς δὲ λέγεται καὶ δύ-
,, νων καὶ ἀνατέλλων ὁ ὠρίων διὰ τὴν ἀοριςίαν τῆς ὥρας. ἀνάγκη
,, γὰρ ταραχώδη ἐιναι καὶ ἀνώμαλον. Hoc eſt, cur Orionis ex-
,, ortu, atq; occaſu dies maxime variant, importuniq; flatus
,, mouentur? an quoniam in mutatione ſemper omnia inde-
,, finita maximè ſunt, Orion verò oporæ initio oritur, hyeme
,, autem occidit, quamobrem cum nullum adhuc tempus ſta-
,, bile ſit, ſed hoc quidem incipiat, illud verò deſinat, propte-
,, rea neceſſe eſt flatus etiam eſſe inconſtãtes, vtpotè qui vtri-
,, uſq; tempeſtatis naturam redoleant, & ſanè difficilis Orion
,, dicitur occumbens atq; emergens ob tempeſtatis ipſius in-
,, conſtantiam, ſiquidem neceſſe eſt turbulentũ eſſe & inequa-
,, lem. Quo in loco ſatis clarum eſt, idem affirmare Ariſtotelem, nempè tunc temporis difficiles ventos atq; incertos ſpirare, atq; Orionem exoriri oporæ initio, occidere verò principio hyemis: quod cum verũ ſit, conſequens erit nullo modo nos poſſe, vt autorem à Vicomercati calumnijs vindicemus, aſſerere locũ eſſe corruptum; ſed neceſſe erit,

vel exquiſitis rationibus requirere veritatem, vel Vicomercato concedentes ſinere Theophraſtũ, Alexandrũ, quin etiam & Ariſtotelem cauſa cadere, tanquam ſi minimè intellexiſſent quibus temporibus Orionis ortus, atq; occaſus accideret; quod quam turpe ſit credere, quantumq; abhorreat ab exiſtimatione tantorum hominum, nemo eſt qui nõ videat. cum & Aſtrologiæ peritiſsimi extiterint, & ſcientiã de ortu & occaſu ſyderũ optimè calluerint. quandoquidẽ Ariſtoteles in prima particula problematũ, & alibi interdum, at præcipuè octauo de Hiſtoria animalium, penè in omni periodo de ortu & occaſu Pleiadum, Caniculæ, Arcturi, verba fecit, horumq; ſyderum occultatione atq; apparitione, tempora decreuit, quibus piſces cæteraq; animalia ſeſe abſcondunt, vel capiuntur; Theophraſtusque in libris de Hiſtoria & cauſis plantarum tempora ſerendi, germinandi, inſerendiq; eodem modo docuit, atq; adeo his ſtudijs addictus fuit, vt etiam libros conſcripſerit de Democriti Aſtrologia, atq; de Hiſtoria Aſtrologica, vt autor eſt Diogenes Laertius; quamobrem non eſt cur miremur, ſi in libello de Pluuiarum ſignis, ſatis ſuperq; ſe ſcire oſtendit, quot quales ve eſſent ſyderum ortus, & occaſus, ita ſcribens. „Ea igitur ſigna, quæ ab orientibus aſtris, & oc„cidentibus pendent, ex aſtrologicis monimentis petenda „ſunt: porrò occaſus duplices inueniuntur; enimuerò, & „occultationes occaſus ſunt, fit autem occultatio, cum aſtrũ „vna vum ſole occidit; & quando ſole exoriente aſtrum iden„tidem occumbit, dicitur occidere. ſimili modo duplices „ſunt exortus; hi quidem matutini, cum ſydera ortum ſolis „anteuertunt, hi verò veſpertini, vbi ſimul cum labente ſole „oriuntur. ex quibus ſatis perſpicuum eſt illum intellexiſſe, qualis eſſet, cum matutinus, tum acronichus ortus. hic lectorem admoneo, quod etiam annot. *6.* ſuper illud opuſculum animaduerti, Theophraſtum, ortum matutinum apparentem intelligere, non autem verum, quem ſatis apto vocabulo Plinius vocat emerſum, Ptolemæus autem ἐπιτολὴν, vel προανατολὴν ἑῴαν φαινομένην, quemadmodũ infra dicetur: fit enim quoties ſtella præit ſolem, cum ſupra

nostrum horizontem ascendit, quod propriũ emersionis est.

Demonstratur τῶν ἀςέρων nomine, Vergilias, Orionem, Canem, & Arcturum, ab Aristotele, Theophrasto, alijsq; doctis viris illius ætatis potissimum intelligi. ostenditur ad horum syderum ortum, & occasum, temporum mutationes retulisse Homerum, Hippocratem, Aristotelem, Theophrastum, ac Cæsarem; colligitur demum in Theophrasti libello mendum non esse.

Cap. II.

SI igitur Aristoteles atq; Theophrastus ita versati extitere in re astrologica pręsertimq; in cognitione exortus, & occasus syderum scientissimi, haud quaquam mea quidem sententia dicendum est, eos errasse, cum tempora exortus, & occasus quorundam syderum notare illis contingebat. quo iacto fundamento, sequitur non posse dici clarissimos hosce viros syderum tempora à vetustioribus quibusdam accepisse, vnde, eos erroré hunc hausisse quis facile credere posset; (perinde atq; Varroni, Plinio, Collumellæ, Vitruuio, alijsq; euenit, quorũ descriptio ob id potissimum varia, & inconstans apparet;) quin potius Metonis monuméta sumpsissent, si quando id voluissent efficere, qui omnium græcorum peritissimus fuit Astrologiæ; quique etiam proxima illa ætate sic exquisitis numeris, verisq; rationibus syderum motus prosecutus est, quibus apprimè phænomena respondebant, admirabilisq; naturalium mutationum prædicendi ratio, quemadmodum testis est Diodorus Siculus, vt mira omniũ cõsensione excellentissimus habitus sit: eoq; magis, quia parum differre poterant ortus, & occasus syderum, ob tarditatem motus illorũ; cũ vix elapsi centũ essent anni, exquo Meton Athenis viuebat. Quod si nec ipsi per se inuenire, nec Metonis monumentis vti voluissent, non deerant tamen, si Theoni credimus Arati commentatori, qui hanc prouinciam potissimum suscipiebant; cum in more positum esset, vt idem refert, apud illius tempestatis astrologos, ortus, & occasus,

syde-

ſyderum notare, ex quibus initia temporum anni oſtendebant prædicebantq;,qui dies ſereni futuri erant,qui ve pluuij,rurſus qui flatus, quibus diebus ſpirare inciperent;atq; hoc modo totum Metonis annum ſucceſsiuaq; tempora dimetiebantur. quæ omnia in tabulis relata omnibus Græcie ciuitatibus, hominum commodo conſpicienda tradebant, qui mos à Metone incipiens, eius exemplo moti idē poſtea fecere Aſtrologi,qui ſecuti ſunt vſq; ad Arati tempora; qui Theophraſti ſeculo, vel paulo poſt vixit. quod etiam Cæſarem feciſſe teſtantur autores, qui ſolarem annum Romanis inſtituens, adnitente ſibi M. Flauio & Soſigene inſigni mathematico,non ſolum luminarium congreſſus, æquinoctia, atq; ſolſtitia, verum etiam ſtellarum fixarum ortus, atq; occaſus in ſuo Calendario conſcripſit & per edictum cuncta obſeruari iuſsit. vnde & Pronoſticorum vſus noſtræ æſtatis emanauit: quæ profectò tabulæ multum Arato profuerunt ad ſuum Poema conficiendum, vt notat Theon, qui teſtis loco duo illa carmina recitat in commentarijs.

Γινώσκεις τὰ δὲ καὶ σὺ τὰ γὰρ συναείδεται ἤδη
Εννέα καὶ δέκα κύκλα φαεινοῦ ἠελίοιο, & c.
Cognoſcis hæc & tu: Concinunt enim iam
Nouem & decem circuli lucidi ſolis. & c.

ex quibus etiam ſatis clarum eſt, Aratum cum de ortu, & occaſu ſyderum caneret, ea ceciniſſe, quæ nota omnibus erant, atq; conſpicua; idq; nulla alia de cauſa, niſi quia nemo adeo rudis erat, qui neſciret, quibus anni temporibus eiuſmodi ortus, & occaſus, inſuper etiam quando pluuiæ, venti, cæterę; aëris mutationes, & affectiones contingerent. quam conſuetudinem Aſtrologi etiam noſtra tempeſtate in ſuis lunarijs retinent. quæ res, ſcriptoribus illius ætatis non paruam attulit obſcuritatem, qui ad illa tantum tempora inſpicientes, ſic ea attingebant, ac ſi, vt re vera erat, de re nota loquerentur. id quod factum vidimus à Theophraſto, Ariſtoteleq; his in locis, quæ præ manibus habemus de Orionis ortu atq; occaſu. Atq; hinc etiam eſt, quod Hippocrates in Epidemijs tam ſæpe mentionem faciens de ortu,& occaſu Vergiliarum, Arcturi, Caniculæ,con-

,, cisè sic loquitur. Ad Canem vsq;, Ad Vergilias vsq;, sub
,, Arcturo, ad Arcturi ortum: supponens quoties de ortu, & occasu eorum ageret, omnes scire, an matutinus, siue vespertinus esset; quibusuè temporibus exorirentur, & occiderent, consimiliq; modo cæteris in locis; qua de re tertio de Diæta vespertinum Arcturi exortum, tantum Arcturi exortum vocat: id ipsum Aristoteles Theophrastusq; fecere, quorum alter (de Theophrasto exempla non adducam, ne molestus sim) cum de vespertino occasu eiusdem agere deberet, satis illi fuit, vltimum occasum appellasse, cum de tempore, quo Thunni capiuntur, verba faceret cap. xv.
,, libri viij. de Hist. anima. ita aiens, Capi incipiunt, Virgi-
,, liarum ab ortu, ad Arcturi occasum vltimum: quid plura? ex infinito penè stellarum numero, quibus cęlũ illustratur, perspicuum est, eruditam illam antiquitatem, cum poneret hanc solam vocem, ἄστρα, quæ omnibus potest esse communis, supposuisse, satis facile à quocunq; intelligi, de quibus syderibus ipsa loqueretur; sicuti clarum est ex eodem
,, Aristotelis loco parum infra vbi inquit; pisces autem ęstate
,, latere, videtur illud esse indicium, quod sub Astris fiant ca-
,, pturæ, & præcipuè sub Cane: ex quo loco manifestum est, cum dici non possit, verba illa, sub astris, significare omnia lumina, quæ in cęlo splendent, peculiares aliquas tantũ innuere stellas; quod fecisse etiã philosophũ videmus probl. 22.part.26.& post illum Theophrastum in libello de Ventis, illustrius verò ac clarius in de tranquillitatis signis, vbi ita
,, ait, sub astris vt plurimum prænunciari consueuit. item
,, æquinoctijs & solstitijs. Cæterum veteres hac voce, ἄστρα, explicasse potissimum nobis quatuor illa notissima sydera Vergilias inquam, Orionem, Caniculam, Arcturumq; ex quorũ ortu, & occasu, vsus docuit varias aëris mutationes euenire, & quorũ ortu, & occasu antiqui totius anni partitionem auspicati sunt, hoc primum colligitur ex Hippocrate magno medicæ artis patre, qui semel & iterum, quoties eorum aliquam mentionem facit, vtitur solum hac voce, ἄστρα, quemadmodum potissimum fecit lib. de aëre, aquis,
,, & locis, vbi sic inquit, cum temporum mutationes, & astro-

rum

„ rum ortus,& occaſus obſeruauerint,quemadmodum ſingula
„ horum eueniant, prænoſcent vtiq; & de Anno qualis ſit fu-
„ turus. & in alio loco, ſi enim ſecundum rationem fiant ſigna
„ in aſtris occidentibus, & exorientibus, & in autumno aquæ
„ fiant, ex quò loco perſpicuum eſt per illam vocem, ἄστρα, di-
uinum Senem preſertim ſignificaſſe nobis Vergilias, Canem,
& Arcturum; veluti eodem libro ſe ipſum declarans his ver-
„ bis infert, opportet autem, & Aſtrorum exortus cõſideraſſe
„ præcipue Canis, deinde Arcturi, & Pleiadũ quoq; occaſum.
ſecundò id ipſum ſatis clare probat Ariſtoteles prob. 3. p.
partis, vbi querens, cur mutationes temporum ventorumq;
augere, minuere, iudicare morbos omnes ſoleant, ſubiun-
genſq; etiam ἐπιτολὰς τῶν ἄστρων habere eandem vim, hac
de cauſa, quia eorum exortu mutationes temporum fiant,
ventorum, frigoris, atq; æſtus,& pluuiarum, ſtatim volens
oſtendere, de quibus nam ſyderibus verba faceret, tantum
illa quatuor enumerat, de quibus ſupra diſputationem ha-
bui. Demum hoc idem etiam & Theophraſtum docuiſſe pu-
to, qui libello de aquarum ſignis, enumerans ea præſagia,
quæ de ortu & occaſu ſyderum accipienda ſunt, hęc quat-
„ tuor tantũ ponit, ita ſcribens. Porrò autem Arcturi exortus
„ vtroq; modo accipiuntur; nam qui hyeme fit veſpertinus
„ eſt, qui verò autumno matutinus: reliquorum autem illu-
„ ſtrium ſyderum exortus, vt plurimum matutini obſeruan-
„ tur, vt Vergiliarnm, Canis, & Orionis. Vnde colligen-
dum eſt non ſolum illa quatuor ſydera à philoſophica, &
medica ſchola obſeruanda eſſe, nempè Vergilias, Orionem,
Canẽ, & Arcturum, vt diximus, verum etiam, (quod ad rem
noſtram maximè facit) ad Orionis aliorumq; duorum ſyde-
rum exortum, matutinum ſpectandum eſſe, quo pluuias,
ventos, cæteraſq; aëris affectiones diuinemus: ex quibus
perſpicuum eſt, Theophraſtum eo in loco, quem præ mani-
bus habemus, nullum alium eius ſyderis ortum intellexiſſe,
præter matutinum. idem & de Ariſtotele dicendum, qui ea
voce, ἐπιτολαὶ, problemate ſupra citato, hoc ipſum affir-
mat: & quod ad Orionem attinet, vt de alijs ſyderibus tace-
am, haud credo aliquem eſſe, qui neſciat, quantum anti-
quitas

quitas illum obſeruauerit, circa aëris mutationes, quantiq; apud illos fuerit vt ob eandem cauſam in ſacris litteris huius aſtri mentio habeatur, quemadmodum in libro Iob cap. 9. videre poſſumus, quo loco ab antiquis Patribus præſertimq; à D. Gregorio diuoq; Hieronymo plura de Orione diſſeruntur; atq; inter Ethnicos Homerus (qui, vt mea quidem fert opinio, ſtudens oſtendere optimo Imperatori neceſſariam eſſe cognitionem Coſmographię, atq; Aſtrologię, quibus poſſet, ſitus locaue inſpicere, multa ab Vulcano in ſculpta fuiſſe mira quadam arte in Achillis Clypeo finxit) poſtquam narrauit, Vulcanum impreſiſſe Cœlum, Terram, Occeanũq; expreſſe enumerat Vergilias, Hyadas, atq; Orionẽ: quæ ſydera maximam vim habent in aëris tempeſtatumq; mutationibus: inſuper addens etiam ab Vulcano inſculptam fuiſſe plenam lumine lunam, quæ ſic conſtituta, maximam vim habet, mariſq; commotionem facit, ac tempeſtatem; veluti inter multos teſtis eſt Cæſar, qui quarto ſuorum commentariorum de bello Gallico ſcribit. Eadem „ nocte accidit, vt eſſet luna plena, quæ maritimos æſtus, „ maximos in occeano efficere conſueuit, carmina vero Ho- „ meri 18. Iliados hæc ſunt.

ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ', ἐν δ'οὐρανὸν ἐν δὲ θάλασσαν.
ἠέλιόν τ' ἀκάμαντα, σελήνην τε πλήθουσαν.
ἐν δὲ τὰ τείρεα πάντα, τάτ' οὐρανὸς ἐστεφάνωνται
πληϊάδας θ' ὑάδας τε, τό, τε σθένος ὠρίωνος. id eſt.

In que eo terram affinxit inq; cœlum, inq; mare.
Solemq; infatigabilem lunamq; plenam.
Inque ſydera omnia quibus cœlum coronatur
Pleiadas, Hyadaſq; roburq; Orionis.

Ad hæc ipſa reſpiciens Vergilius ita primo Aeneidos de Orione cecinit.

Cum ſubito aſſurgens fluctu nimboſus Orion.
In vada cæca tulit penituſq; procacibus Auſtris.
Perque vndas ſuperante ſalo perque inuia ſaxa
Diſpulit, huc pauci veſtris adnauimus oris.

Quo loci nimboſum vocat Orionem, quoniam autor eſt, & cauſa tempeſtatum, & varietatis ventorum, necnon nubi-

um

um densitatis. Quamobrem ipse sigillatim de Austris mentionem facit, quorum proprium est maximam vim nubium euocare. iam enim illud scimus, hanc vocem, nimbus, vt autor est Isidorus. XIX. Originum significare nubis densitatem. Seruiusq; exponens hunc locum testis est apud antiquos, ob id Orionis astrum illustre fuisse, ita scribens. Orion ergo postea venator factus, cum vellet cum Diana concubere, vt Horatius dicit, eius sagittis, vt Lucanus immisso scorpione perijt, & Deorum miseratione relatus in sydera signum famosum tempestatibus fecit; eadem etiam de causa motus, diuinus hic poeta tertio Aeneidos Palinurũ inducẽs expertissimũ nautã sydera spectantem, ex quibus cognosceret an aliqua temporis, ventorumq; mutatio immineret, inter alia enumerat Orionem sic.

> Nec dum orbem medium nox horis acta subibat:
> Haud segnis strato surgit Palinurus & omnes
> Explorat ventos, atq; auribus aëra captat.
> Sydera cuncta notat, tacito labentia cœlo,
> Arcturum pluiasq; Hyadas geminosq; Triones,
> Armatumq; auro circumspicit Oriona.

in quarto etiam maximam tempestatem impendere docens, Annam sic loquentem inducit.

> Dum pelago desęuit hyems, & aquosus Orion
> Quassatæq; rates & non tractabile cœlum.

vbi tantum laudandus est Poeta, quod de ortu syderum mulierem loquentem introducit, nempè de re notissima ac seculis illis omnibus conspicua, quantum alioqui culpandus esset, nisi laudabilis ille mos apud Antiquos inualuisset, ꝙ præter decorum Annam de re doctis tantum viris cognita sermonem faceret habere. Quin etiam iure meritò aquosum Oriona appellat, cum qualitas illa temporis, quã Gręci, χειμῶνα, latini verò tempestatem dicunt, haudquaquã sit, cum solum venti, aut pluuiæ, aut niues, aut grandines sunt, verum quando duæ, aut plures harum aëris affectionum regnãt; quamobrem Plinius lib. 18. cap. 28. inquit, ante omnia autem duo genera esse cælestis iniuriæ meminisse debemus, Vnum quod tempestates vocamus, in quibus

" grandines, procellæ cæteraq; similia intelliguntur, quæ cũ
" acciderint, vis maior appellatur. Hæc ab horidis ſyderibus
" exeunt, vt ſepius diximus, veluti Arcturo, Orione, Hædis.
" Alia ſunt illa, quæ ſilente cœlo ſereniſq; noctibus fiunt,
" nullo ſentiente, niſi cum facta ſunt: quibus verbis ſatis clarum eſt, Plinium hic Orionem enumerare inter illa ſydera, quæ huiusmodi mutationum cauſę ſunt. Quibus ita expoſitis rationibuſq; allatis, quis non videt, haud credendum Theophraſti locum eſſe corruptum? tantumq; abeſſe, vt ille errauerit, vt potius neceſſarium fuerit concludere eius verba ſupra allata ipſam habere veritatem; quæ non prius à nobis inueſtiganda erit, quàm ſtudioſè diligenterq; verum illorum ſenſum exquiramus.

Theophraſti argumentatio ponitur, ac enarratur; obiter quid horæ ſint apud Homerum & cur cœli portæ ab eodem dictæ, à philoſophoq; mutationum cauſæ. tempora ortus, & occaſus Orionis ſecundum Theophraſti mentem aperiuntur; recitanturq; Vicomercati aduerſus ipſum rationes.

Cap. III.

THEOPHRASTI igitur mens cum eſſet, velle cauſas perquirere accidentiũ, quę ad vẽtos veniunt referenda, veluti exempli gratia, cur alij ingentes principio ſpirent, vt Aquilonij, alij verò è contra exigui, quemadmodum Auſtrini; rurſus verò, & calidi, & frigidi, hi frequentes, illi verò rari, matutini alteri, alteri autem veſpertini; poſtremo cur alij exortu Caniculæ, alij alijs temporibus exoriuntur: cum ſatis perſpicuum eſſet ætate illa, exortu, & obitu Orionis incertos inconſtanteſq; flatus ſpirare conſueuiſſe, verbis ſupra allatis cauſam accidentis huius ſibi proponit inueſtigandam, & ſic ratiocinatur. Flatus omnes, qui in temporum mutationibus excitantur incerti maximè ſpirant, & inconſtantes. At flatus, qui Orionis ortu & occaſu ſurgunt in temporum mutationibus excitantur, igitur inconſtantes maximè ſpirant, & incerti. Maiorem ſic probat. Flatus omnes, qui varijs, & inor-

inordinatis temporibus ſpirant, & ipſi incerti ſunt, & in-
cõſtantes; at flatus qui in mutationibus tẽporum excitãtur,
varijs, & inordinatis temporibus ſpirant, ergo flatus, qui
ſurgũt in mutationibus temporum, incerti ſunt atq; incõ-
ſtantes. Quod verò hæc ſit Theophraſti argumentatio, ab
indeterminatione temporum, ad ventorum inconſtantiam,
probatur ex citato prob. Ariſtotelis, in quo, cum paulo
vberius de hac queſtione diſſeratur; non ſolum proponitur
queſtio, cur exortu Orionis inconſtantes flatus exorian-
tur, ſed & primum de diebus ipſis, cur potiſsimum per id
tempus varij eſſent, & incerti, ac ſi vt dicimus, varietas tem-
porum cauſa ſit varietatis ventorum; qua de cauſa Theo-
» phraſtus verbis ſupra allatis cum dixit. Quamobrem cum
» nullum adhuc tempus ſtabile ſit, & firmum, (ſubiungit con-
» cludens.) neceſſe eſt ſpiritus incertos eſſe atq; indiſcretos.
neq; difficile eſſe exiſtimo probare, flatus qui incertis,
atq; inordinatis temporibus ſpirant, quin eandem incoſtan-
tiam ſeruent, cum & ipſi pro ratione, menſuraq; caloris ſo-
lis, & tempeſtatis generentur, augeantur, ſternanturq;.
vnde ſi temporis qualitas inordinata, incertaq; fuerit, &
ipſi venti inordinati inconſtanteſq; erunt; quod vt ſuma-
tim dicam, perinde eſt ni fallor, modo iſtos, modo illos,
modo vehementes, modo debiles, modo calidos, repentè
frigidos ſpirare, etiam vno eodemq; die. ita quoq; tempo-
rum mutationes perturbatas eſſe ac inconſtantes, ſatis ma-
» nifeſtum eſt, cum in illis, vt inquit hic Theophraſtus,
» nullum adhuc tempus ſit ſtabile, & firmum, cum hoc qui-
» dẽ incipiat, illud verò deſinat. Quod Aetius inter medicos
» ſatis ſuperq; expreſsit 3. lib. his verbis. Rurſus autẽ in ſin-
» gulis temporibus tres differentię ſunt, prima, media, & vlti-
» ma; media itaq; ſinceriſsimum temporis temperamentum
» habet, prima verò, & vltima à vicino tempore imminuun-
tur. de qua etiam re egregiè philoſophatus eſt Ariſtoteles
» prob. 15. p. ſectionis ita ſcribens, διὰ τί δὲ ἡ μεταβολὴ νοσώ-
» δης; ἢ ὅτι πᾶσα μὲν ἡ μεταβολὴ καὶ ὥρας καὶ ἡλικίας, εὐκίνητον;
» εὐκίνητα γὰρ τὰ ἄκρα οἷον αἱ ἀρχαὶ, καὶ αἱ τελευταί, quæ ver-
» ba ita ego interpretor longè à Theodoro diſſentiens. Cur

,, autem mutatio morbosa? an quia omnis quidem mutatio
,, & temporis & ætatis motu facilis est? extrema enim tan-
,, quam principia & fines facilè mouentur: εὐκίνητον .n. idem
hoc loco est, quod instabile & incertum; mutatio nanq; temporũ in extremis consistit, extrema verò, principia sunt & fines, nempè principia sequentis, fines præcedentis tẽporis, atqui extrema facilia motu ac subinde incerta. hinc Hippocrates hac de re maxima sepisimè Medicos admonet, nimirum vt diligentisimè obseruent temporum mutationes, cum in ipsis præsertim morbi exoriantur, sicut ipse inquit primo Aphorismo tertij secti; ad quem locum forsan respiciens Aristoteles particula prima problematum, admonuit homines in temporum mutationibus potissimum valetudinem curare, vtens eodem aduerbio, quo vsus est Hippocrates, quod tam diu torsit Galenum in illius loci explicatione. ex qua Aristotelis autoritate, satis clarum est, Hippocratem in illo Aphorismo accepisse vocem, μεταβολαὶ, non solum pro mutatione, quæ fit in vno tempore, cum videlicet tempus ipsum à propria temperatione recedit, verum etiam, & pro ipsorum mutationibus, quando ex vno in alterum fit transitus, quamuis alia mens sit Galeni; de qua re plura secundo libro de Hippocratica anni partitione. quas sanè mutationes ipse Hippocrates, quantũ ad Europam attinet, & ad hanc mundi partem, quam nos incolimus, respiciens ad eas, quæ in Aegipto, Lybiaq; fiunt, in libro de aëre, aquis & locis vocauit μεγίστας μεταβολὰς. nam perinde ac ipse dicit, sensibus percipimus diuersis anni temporibus maximam frigorum, æstuumq; differẽtiam, pluuiarũ, vẽtorum, siccitatumq; hyberno, æstiuoq; tempore euenire; quandoq; etiam vno & eodem tempore, cũ è contra in Aegypto Lybiaq; temperato, æquabiliue cęlo fruãtur, nec magni intersit inter æstatẽ ac hyemẽ, interq; ver & autumnũ: ex quo rectè dixit Herodotus in Euterpe, Aegyptios optima omnium valetudine frui, Libię populis exceptis, eo quia anni tempora haud quidem varia apud illos sunt. & Theophrastus lib. 2. cap 2. de Plantarum causis, ibi plantas ob perpetuam aëris tranquillitatem mirũ in modum pullulare,

id enim recta admodum ratione euenit, propterea quod sicuti quatuor anni tempora, (quorum effector & moderator sol ipse est, vt innuit Philosophus 2. de generat. & corrupt. explicatius verò Philoponus suis commentarijs) rerum mutationes faciunt, ita etiam ipsis variantibus consentaneum est plurimum res naturales variari; qua de re antiqui hæc anni tempora Gratias vocauere, in Apollinis dextera eas locantes. Homerus etiam ob eandem causam quinto Iliados Horas (intelligens, quattuor anni tempora) cęli ianitores effinxit, habereq; vim turbidum æque reddendi cęlũ, atq; serenum; ac si diceret, ipsas cœlestem virtutem impartire rebus inferioribus, atq; tribuere, & sua mutatione variare. sed vt ad propositam quæstionem redeamus, concludendum est, flatus, qui inordinatis incertisq; temporibus spirant, incertos, inconstantesq; esse, & qui in mutationibus temporum exoriuntur, flare in incertis inordinatisq; temporibus: vnde consequens est, flatus omnes, qui in temporum mutationibus flant, incertos esse, ac inconstantes, quemadmodum maior propositio primæ argumentationis Theophrasti posuit, idq; satis probatum est. Iam verò alia propositio explananda est, nimirum flatus, qui exortu & & occasu Orionis potissimum spirãt, in mutationibus temporum maximè spirare: cuius rei gratia tanquam sensuum fide notũ, primũ illud ponit Theophrastus, sua ætate Orionem nasci, atq; occumbere in temporum mutationibus; Nam oporæ initio conspiciebatur, vt ipse refert, hyemis itidem initio occultabatur; vnde consequens erat, cum Orion oriretur, ac occideret quando ex æstate in oporam, ex autumno in hyemem fieret mutatio, illos flatus, qui eius ortu, & occasu surgebant, necessario in temporum mutationibus flare. Aduersus hanc rationem Vicomercatus, vt reor, autoritate Aristotelis 2. Meteoron fultus, quo in loco eadem quæstio à philosopho pertractatur, necnon Olympiodori expositione, vehementius inuehit; affirmans verum id esse, qnod Orion oriatur, & occidat, surgat & occumbat in temporum mutationibus; verum nequaquam in illis, de quibus Theophrastus verba facit, atq; Alexander eius

sectator, vt qui minimè verum tempus exortus & occasus Orionis intellexerint; verba Vicomercati hæc sunt.
,, Quem Aristotelis locum malè, vt mihi videtur, interpretes
,, omnes, vno dempto Olympiodoro explanarunt; quippe
,, qui Orionis ortus, & occasus tempora non recte intellexe-
,, runt; Alex. enim, quem secuti sunt, in mutatione ęstatis ad
,, autumnum oriri censuit, cum potius in veris ad æstatem
,, mutatione, aut initio æstatis oriatur, siquidem cum Tauro,
,, & Geminis, inter quos situs est oritur, & quæ sequuntur,
,, & paulo post: Nec verò primus hac in re aberrauit Alexan-
,, der, sed Theophrastus prior, quem ille secutus est, verbis
,, eius ex libro de Vétis commemoratis, in quibus non alium
,, Orionis ortum Theophrastus tradit. siquidem ingressu
,, τῆς ὀπώρας, id est temporis fructuum colligendorum, quo
,, tempore æstas feruens recesſit, docuit oriri, est enim ὀπώρα
,, secunda pars æstatis, vt in priore libro, ex Hippocrate &
,, Galeno docuimus. & alio in loco paulo inferius, perspi-
,, cuum autem ex priori quęstione esse potest, Orionis ortum,
,, ante autumni initium longè esse, quandoquidem Ethesiæ il-
,, lud multo tempore antecedunt, ad quos vsq; Ethesias ab O-
,, rionis ortu tranquillitas esse tradita est, Alexandrum igitur
,, Theophrastum & alios errasse, qui in mutatione æstatis in
,, autumnum illum esse voluerunt. ex quibus & sequentibus etiam, & ex ijs quæ præcedenti commentario dixerat, colliguntur quatuor argumenta in Theophrastum, atq; Alexandrum. Primum ex autoritate Aristotelis sumitur, qui affirmabat, Orionem nasci in mutatione æstatis, hoc est vt Vicomercatus exponit in ipsa inclinatione veris in æstatem; quamobrem videtur secus atq; Theophrastus tempus asſignare Orionis exortus. Secunda itidem ratio simili fundamento nititur; nam cum voluerit Aristoteles, Orionem elucere ante Ethesias, nullo pacto oriri poterat in mutatione æstatis in autumnum; sic enim post Ethesias, non autem antea apparuisset. Tertia ratio è re ipsa desumitur, quia Orion cum ijsdem signis oritur, quibus cum ipse coniungitur, hoc est cum extremis Tauri partibus Geminorumq;
,, primis. Nam ita inquit Vicomercatus, siquidem cum Tau-

ro &

" ro & Geminis, inter quos situs est, oritur: & paulo post.
" Cum autem Orion in veris ad æstatem mutatione, nempe
" sole finem Tauri & initium Geminorum tenente oriatur,
" occidit profectò in mutatione autumni ad hyemem, sole vi-
" delicet Scorpium ingresso: qua de re oriri non potest in
premutatione æstatis in autumnum, quemadmodum Ale-
xander, Theophrastum exponens citato loco sentit, siue
vt Theophrastus indicauit, cum pars æstatis feruentior di-
scesſit, quod significare videtur hęc vox ὀπώρα vt Vicomer-
catus dicit; verum potius in mutatione ipsa veris in æsta-
tem. Quarta, & vltima argumentatio sumitur ab intercapi-
dine temporis inter ortum & occasum vnius cuiusq; syde-
ris; quæ sex mensium est, vt docet Vicomercatus illis in
" verbis. Illud autem mirandum est, cum ab ortu syderum,
" ad eorum occasum sex menses intercedant, quibus sol sex
" Zodiaci signa motu suo conficit, tres tantum aut circiter,
" seu paulo plures, ab Orionis ortu ad eiusdem occasum esse
" tradiderint. Nā si Orion autumni initio exortus esset, hye-
misq; principio occidisset, tres tantum menses inter eius
ortum & occasum intercesſissent. Verum quia liberè re-
prehendere Theophrastum magni ducebat, subdidit men-
dosum esse locum, atq; pro illa voce ὀπώρας potius legendū
esse θέρους; at maius insuper esse reprehendere Aristotelem
arbitratus, qui in problematibus id ipsum scriptum reli-
quit, Problematum opus Aristotelis esse negauit; ex inde
argumentum sumens, illud esse Theophrasti, quod eadem
res ijsdem penè verbis in libello de Ventis pertractetur.
Quamobrem vis totius disputationis, ad hoc potisſimum
caput refertur, an Theophrasto scribente verè Orion prin-
cipio oporæ exoriretur, quod ita fuisse secundo huius o-
peris libro ostendemus; cum primum in hoc priori de or-
tu & occasu syderum generatim verba fecerimus, quomo-
do etiam à Ptolemęo omnes diuidantur explicantes;
quod quidem maximè necessariū est ad percipiendam huius
loci explicationem, tum ad aliorum etiam autorū præsertim
Hippocratis, Aristotelis, & eiusdē Theophrasti loca intelli-
genda, quę in hac disputatione citabuntur: est enim Aristo-

telis regula primo cęli tradita, vſu ab omnibus recepta, vt omne nomẽ, quod multipliciter dicitur, prius diſtinguatur, quo videre poſsimus, qua in ſignificatione accipiẽdum ſit.

Declarantur ex Ptolemęo ſyderum innerrantium aſpectus, ac ſecus quàm alij fecerint, ipſius mens enarratur. Cap. IIII.

PTolemęus lib. VIII. Almageſti cap. 4. docet aſpectus fixarum ſtellarum, quos ipſe vocat σχηματισμούς, tribus modis accipi (illos præteriens, quibus ſydera inter ſe aſpiciuntur, nec vllo modo mutantur, idcircò ab eodem, μόνιμοι σχηματισμοὶ; immutabiles aſpectus vocati) ſolummodo conſiderans ſtellas, quatenus à nobis referuntur ad alia. nos enim, aut conſideramus fixa ſydera ad ſolem, vel ad lunam, aut ad reliquos quinque planetas, ſeu ad partes Zodiaci relata, vel ſecundo ad terram; vel tertio loco ad vtrunq;. Primum igitur genus aſpectuum à Ptolemæo diuiditur in proprium, & commune; commune vocat, quando ſidus, ſiue planeta ęquè ſunt in vno eorum circulorum, qui tranſeunt per mundi polos; ſiue in diuerſis, dũmodo diſtent inter ſe triangulari, quadrangulari, ſextiliq; aſpectu. proprium verò ad ſydera illa voluit pertinere, ſub quibus planetæ iter facere poſſunt: ſunt autem ſydera hæc collocata, vt ipſe inquit, in Zodiaci priſmate errantiũ penes latitudinem curſus comprehendente. Hoc ſecundum membrum primi generis aſpectuum, proprium à Ptolemæo dictum; duobus etiam modis ab eodem accipitur; ſiue vt ſtellæ, quæ in Zodiaco ſunt, conſiderantur reſpectu quinque planetarum tantum, ſiue etiam reſpectu ſolis, & lunæ: ſi primo modo, huiuſmodi aſpectus à Ptolemæo fieri dicuntur κατὰ τὰς φαινομένας αὐτῶν κολλήσεις ἢ ἐπιπροσθήσεις. Trapezuntius interpretatus eſt, ſecundum apparentes abiectiones, aut coniunctiones: ſi vero ſecundo modo, videlicet ad ſolem, & lunam relatæ, κατὰ τὰς κρύψεις καὶ συνόδους καὶ ἐπιτολάς, nos commodè interpretari poſſumus, ſecundum occultationes, coniunctiones, & emerſiones. Aſpectuſq; à Grecis κρύψις, à nobis occultatio dictus, tunc fit, vt Ptolemæi

" lemæi verbis vtar, ὅταν ἄρχηταί τις ὑπὸ τὰς αὐγὰς γινόμενος
" τῶν φώτων ἀφανίζεσθαι, id eſt quando aliquod ſydus incipit
" occultari à lumine ſolis & lunæ obrutum. Alter verò σύνδε-
" σμος dictus, coniunctio à latinis, ὅταν ὑπὸ τοῦ κέντρου αὐτοῦ
" τὴν ἐπιπρόσθησιν λάβῃ. Quod Trapezuntius interpretatus
" eſt, quando ſub centro ipſius obijcitur. Eraſmus verò Re-
" inholdus in Theoricis, quãdo in vna linea veluti copulãtur
" ſtella & luminare. Tertius & vltimus græce ἐπιτολή, emer-
" ſio latinè, ὅταν, inquit Ptolemæus, ἐκφυγὼν τὰς αὐγὰς αὐ-
" τῶν ἄρχηται φαίνεσθαι, id eſt quando ſtella ſolis, aut lunæ ra-
" dios fugiens apparere incepit. ſecundum verò genus aſpe-
ctuum, quod reſpicit fixa ſydera prout referuntur ad terram tantum, diuiditur à Ptolemæo quatuor modis, hi omnes generali quadam voce à multis, vt ipſe animaduertit, dicuntur, κέντρα, aut ſicut Theon inquit in ſuis commentarijs συγκεντρώσεις, particulatim verò ἀνατολή, id eſt ortus ſtellæ ab orientali orizontis parte, μεσουράνημα ὑπὲρ γῆς, id eſt ſitus ſtellæ eiuſdem in medio cęlo ſupra terram. δύσις, id eſt occaſus eiuſdem; μεσουράνημα ὑπὸ γῆν, id eſt ſitus ſtellæ in angulo mediæ noctis. Tertium & poſtremum genus aſpectuum communiter acceptum, à Ptolemæo tribus modis diuiditur, ſumiturq; vt ipſe inquit ἀπὸ τῶν συνανατολῶν, ἢ συμμεσουρανήσεων, ἢ συγκαταδύσεων, id eſt cũ aliqua ſtella aſcendit vnà cum aliquo planeta, aut parte aliqua Zodiaci angulum orientalem; aut vnà tenet cœli medium, ſiue id ſupra nos fit, ſiue infra; aut tandem ſimul cadunt ſub orizonte occidentali. Verum ſi hoc ipſum genus propriè ſumamus, reſpicientes ad ſolem, diuidendum erit ſecundum Ptolemæi mentem in nouem modos, quos doctrinæ gratia ſpecies appellabimus, quo res ipſa magis magiſq; illuſtris appareat. ratio autem huius diuiſionis eiuſmodi eſt, quia cum poſsimus conſiderare hos aſpectus iuxta ſolis poſitionem in angulis cœli, tribus tantum modis ipſæ ſtellæ comparari poſſunt cum ſole; quando eſt in orientali angulo, aut in medio cæli (medium enim cœli voco angulum diei medium, noctiſque) vel in occidentali orizonte: paribus etiam modis ſtellæ ſic comparatæ conſiderari poſſunt. Nam ſi ſol exiſtat

in orien-

in oriente ſtella aut in eodemmet loco erit, aut in cęli medio, aut in occiduo cardine: ſimiliter ſi ſol erit in medio cęli, ſydus eſſe poterit aut in orientali, aut in occidentali orizonte, aut in cęli medio; ac tandem ſi ſol in occidentis angulo erit, & illic ſydus, aut in oppoſito angulo, aut in cęli medio. Concludendum igitur neceeſario erit, quemadmodum iam diximus, ac ſatis ſuperq; clarum eſt, hæc ſydera ſic ,, ſoli comparata, ſpecies nouem aſpectuum efficere, quarum ,, prima à ſitu ſolis, ſtellæq; in oriente vocatur à Ptolemæo ,, πρωϊνὸς ἀπηλιώτης, id eſt ortus matutinus. altera verò ſpecies, quia ſtella eſt in medio cœli πρωϊνὸν μεσουράνημα. hoc eſt matutina mediatio cœli. Tertia autem à loco ſtellæ in angulo contra orientem πρωϊνὸς λὶψ, id eſt occaſus matutinus. Quarta verò ſole exiſtente in vno, aut altero cœli medio dicitur μεσημβρινὸς. verum à ſitu ſtellæ in oriente μεσημβρινὸς ἀπηλιώτης, hoc eſt ortus meridianus. Quinta ſpecies cum ſtella ſit cum ſole, μεσημβρινὸν μεσουράνημα, id eſt meridiana mediatio cœli. Sexta verò à ſtella in occidentis angulo μεσημβρινὸς λὶψ, id eſt meridianus occaſus. Septima à loco ſolis in occidentali orizonte, ὀψινὸς, verum à loco ſtellæ in angulo oppoſito ὀψινὸς ἀπηλιώτης, id eſt ortus veſpertinus. Octaua autem, quia ſtella eſt in cœli medio, ὀψινὸν μεσουράνημα, id eſt veſpertina mediatio cœli. Nona tandem ab eodem ſtellæ & ſolis loco ὀψινὸς λὶψ, id eſt occaſus veſpertinus dicitur. Hæ ſunt inquam nouem ſpecies aſpectuum ſtellarum fixarum cum ſole, ſecundum Ptolemæi opinionem. Verum quia, ipſas ſtellas, ſoli quemadmodum diximus comparatas, tribus modis conſiderare poſſumus; aut quatenus cum ſole iunguntur, aut quia incipiunt à radijs ſolis occultari, aut demum de radijs emergunt: hinc eſt quod à Ptolemæo ſubtiliſsimo, atq; acuratiſsimo artifice hæ nouem ſpecies diuiduntur in octo ſupra quadraginta modos: quanquam ſuis verbis ſolum modos vigintiquinque enumerare videatur, quod quidem eo libentius ſtudioſorũ gratia, qui in hac materia maximè verſantur, animaduertere volui, quominus, ni fallor, quæ fuerit mens Ptolemæi à verſatis in hac diſciplina, haud quaquam percipi

hucuſq;

hucuſq; potuit ; cum ſcriptum reliquerint, illum diuidere vnamquamq; ſpeciem ex nouem, tribus modis : quo pactò ſeptem & viginti omnes eſſent, cum tamen, ſi quis diligenter eius verba ponderabit, octo ſupra quadraginta exiſtant; preterquam quod videmus non paruam lucem nos allaturos eſſe multis non ſolum poetarum , cum grecorum , tum latinorum , verum etiam medicorum, philoſophorumq; locis ; ſi hanc prouinciam ſuſcipiamus , dilucidius, atq; explicatius enumerandi omnes aſpectuum ſpecies à Ptolemæo poſitas : quorũ ſententia, ni prius harum naturam inſpiciamus , nequaquam aſſequi à nobis poteſt, quemadmodum aliquorum exemplo oſtendemus, nam omnia explanare longum admodum ac difficile eſſet.

Tres eſſe ſpecies matutini aſpectus ſecundum Ptolemæum oſtenditur. item ex eodem, quomodo occultationes, & emerſiones ſyderum ſint accipiendæ ; enarratur locus obſcurus Heſiodi de tempore occultationis Vergiliarum. Cap. V.

DIcendum eſt igitur, primam ſpeciem, quam ipſe vocat matutinum exortum, tribus modis ab eo diuidi; quorum primus græcè dicitur ἑώα μὴ φαινομένη ἐπανατολὴ, hoc eſt ortus ſuccedens matutinus non apparens , quia ſtella iam ἀρχομένη , inquit ipſe, κρύψιν ποιεῖσθαι , .i. incipiens abſcondi, oritur poſt ſolis exortum; quamobrem configurationem hanc ἐπανατολὴν vocat , hoc eſt ortum ſuccedentem ſolis exortui ; qui apparens prius noſtris oculis , ſuo lumine impedit ſtellam, ne videatur, ob idq; aſpectus hic etiam non apparens vocatur , vtpotè in quo minime ſtella cerni queat. Alter vero aſpectus ἑῴα συνανατολὴ ἀληθινὴ , id eſt ſtellę exortus verus matutinus cum ſole vocatur, quia ſydus coniunctũ cum ipſo ſole inuenitur in eodem gradu Zodiaci , quo cum oritur ; quem aſpectũ ſupra Ptolemæus σύνοδον appellauit , nos coniunctionem , quia ſtella vna cum ſole ſurgit eodem tempore ſupra orizontem orientalem. Tertius verò modus ἑώα προανατολὴ φαινομένη , id eſt ortus præcedens matutinus apparens dicitur,

tur, quia ſtella, vt inquit Ptolemæus, ἀρχομένη ἐπιτολὴν ποιεῖσθαι, id eſt cum è ſolis radijs exeat, prius in oriente conſpicitur; eiuſmodi eſt emerſio; quamobrem rectè præcedens vocatur, quia ortum ſolis adeo præcedit, vt nequaquam impediri poſsit, quin à nobis conſpiciatur. Verum quis dubius eſſe poſſet circa primum exortus modum, quo pacto verum ſit in eo occultationẽ incipere, quia, cũ ſydus oriatur poſt ſolem, ſiue proximum ſit, ſiue remotum, ſemper ſolis ſplendore obruitur; vt ſemper ſydus videatur occultatum. cui abiectioni ſatisfaciemus reſpondentes occultationem, quam græci κρύψιν vocant, propriè ſumi in fixis ſtellis reſpectu occaſus earum veſpertini apparentis, quem Ptolemæus, vt infra videbimus, vocat ἑσπερίαν ἐπικατάδυσιν φαινομένην, qui fit, quando ſydus radijs ſeſe ſolis inuoluere incipiens occidit poſt ipſum: appelaturq; occultatio, quia ſol proprio motu per Zodiacum ambulans Eclipticæ verſus punctum, cum quo ſtella conſpicitur occumbere, adeo fit ei propinquus, vt ipſa nequeat mox apparere ob ſolis ſplendorem. Id ipſum exemplo aperiã, vt res magis eluceat; Vergiliæ, vt in noſtris tabulis ſupputauimus, Theophraſti ætate in orizonte Athenarum occidebant cũ gr. 29. 1. Arietis; itaq; perſpicuum eſt, ſolem, cũ exiſteret in extremis partibus Piſciũ, atq; in principio Arietis, quemadmodum primi mobilis motu prius oriebatur, ita etiam prius occidiſſe, quamobrem veſperè poſt ipſius occaſum in occidente Vergiliæ conſpiciebantur; verum quia motu proprio ſol non erat adeo vicinus gradui, quocum illæ cadebant, vnde poſſet occultationis articulus inſtare, vt proprijs ſcientiæ terminis loquar, non erat dicendum adhuc Vergilias occaſu veſpertino apparente occidere. vt igitur ætatis illius homines cognoſcerent tempus, huius aſpectus, quot vẽ gradus Zodiaci oportebat intereſſe inter Eclipticę punctum cum quo occidebant, ac ſolem, quo poſſet fieri huiuſmodi occultatio; neceſſe erat interuallum occultationis veſpertinæ inuenire: quod quemadmodum inueniatur, luculentiſsimè docet Ioannes de Regiomonte in Tabulis primi mobilis in propoſit. 61. qui ita illud definit. interuallum

occul-

„ occultationis est arcus Eclipticæ, qui clauditur inter so-
„ lem, & stellam occultari incipientem. Interuallum igitur vespertinę occultationis Vergiliarum, vt notauimus in nostris tabulis, erat grad. 16. 45. Igitur quando sol tantũ aberat à puncto occasus Vergiliarum, vespertinus occasus earum erat; quod contingebat cum sol grad. 12. 16. Arietis percurreret. nam cum per id temporis Vergiliæ lumine solis venirẽt occultandæ, solq; adeo illis esset sequẽtibus diebus appropinquandus, vt vesperè ab eius lumine tectæ, cerni nequaquã possent in occidente post illius occasum; tunc occasus vespertinus apparens earũ efficiebatur. Verũ quia Ptolemæus docet in articulo occultationis alicuius stellæ, fieri etiam succedentem exortum matutinum non apparentem, hinc habemus eodem tempore, quo fit occasus succedens vespertinus apparens; fieri etiam, vt ipse docet, ortũ succedentem matutinum non apparentem: idcircoq; optimè eum dixisse huiusmodi aspectum accidere, quoties stella incipit occultari. ex quibus etiam habemus succedentẽ exortum matutinum non apparentem dependere, vt Ptolemæus vult, ab occasu vespertino apparente, cum ordine naturæ hic prior sit illo. Iam verò quemadmodũ hi duo aspectus terminantur interuallo vespertinæ occultationis, ita etiam & exortum pręcedentem matutinũ apparentem, tertium modum huius primæ speciei, metitur interuallum matutinæ apparitionis, quod vt citato loco inquit Regiomon-
„ tanus, Arcus Eclipticæ est soli, & stellæ primum apparen-
„ ti interiacens; ob idq; hic aspectus ἐπιτολὴ gręce dictus est, hoc est emersio è solis radijs, quia sydere primi mobilis motu ante solem exoriente, ipse sol motu proprio adeo à puncto, cum quo ipsum oritur, remouetur, vt suo splendore minimè impediatur, quominus commodè illud conspiciamus; quod antea minimè eueniebat, cum à tempore occasus vespertini apparentis, aut quod idem est, ab exortu succedente matutino non apparente, vsq; ad exortum præcedentem matutinum apparentem, sydus lumine solis tectum oculis notari non posit, quod vt clarius fiat eodem Virgiliarum exemplo ostendam. notauimus in nostris tabulis, eas Theo-

phraſti ætate oriri ſupra orizontem Athenarum cum parti-
bus. 19. 37. Arietis, pariq; modo interuallum apparitionis
earum matutinæ tunc fuiſſe poſuimus partium 37. 43. ex-
inde colligimus ſolem ingredienté grad. 27. 24. Tauri tan-
tum abeſſe à gradu, quo cum ipſę oriebantur, vt apparitio-
nis articulus inſtaret. Quamobrem eo temporis puncto or-
tus earum matutinus apparens exiſtebat, ipſæq; in puncto
emerſionis erant, quia manè ante ſolem exorientes, ſic in
ſignifero diſtabant ab eo, vt facile conſpici poſſent, iam iam
è ſolari lumine exeuntes. Exortus autem earum ſuccedens
matutinus non apparens, incipiebat, vt iam vidimus, cum
ſol exiſteret in grad. 12.16. Arietis, quo tempore etiam oc-
caſus veſpertinus earum apparens contingebat; eodemq;
temporis puncto ſeſe occultare incipiebant, hoc eſt adeo
ſol motu proprio ad gradum, quo cum ipſæ cadebant, ap-
propinquabat, vt eas occultans ſuo ſplendore, minimè con-
ſpici permitteret; quod accidere poterat die quarta, aut
quinta Aprilis: ex quo intelligimus toto illo tempore, quo
ſol decurrebat à grad. 12. 16. Arietis, vſq; ad gradum 27.
24. Tauri, Vergilias lumine ſolis tegi, quod erat à die quin-
ta Aprilis, vſq; ad decimam octauam Maij, nimirum circiter
43. dies. quod cum verum ſit, facile poſſumus nunc percipe-
re, quid Heſiodus oſtendere voluerit primis illis carmini-
bus 2. lib. de dieb. & operib. haud ſatis rectè, vt mea qui-
dem fert opinio, à Proclo, & Tzetze, atq; à Moſcopolo de-
claratis, quaue ratione ita cecinerit.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ, ἀρότοιο δὲ, δυσσομενάων.
Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται. .i.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus
Incipe meſſem, arationem verò occidentibus.
Hæ quidem noctesq; & dies quadraginta
Latent.

Cum ſatis clarum ſit, nil aliud docuiſſe, niſi tempore ortus
præcedentis matutini apparentis Vergiliarum, principium
æſtatis apud antiquos, meſſem faciendam eſſe, tempore ve-
rò oc-

rò occasus præcedentis matutini apparentis, hyemis principium, arandum. has verò Vergilias 40. diebus occultari, quia solare lumen ortu succedente matutino non apparente ingrediẽtes, ibi tàmdiù erãt, quàmdiù à sole relictę, emersionem facerent, quod erat spacium 40. dierum, vt iam vidimus; quæ res haud quaquam percipi poterat, nisi prius ea, quæ à me supra tradita sunt, rectè percipiantur. Verũ enimuerò ad nostra redeuntes, tertius modus huius speciei præcipuè vsu est apud Philosophos, atq; Medicos; qui quotiescunq; de alicuius syderis ortu verba fecere, hunc ipsum intellexerunt, quemadmodum ab ipsa voce, ἐπιτολή, cuius frequens apud illos est vsus, percipitur ex locis à nobis supra allatis Hippocratis & Aristotelis: clarissimæq; sunt apud poetas cum Pleiades, tum Canicula, & Arcturus, ob hunc aspectum; quocirca Vergilius eiusmodi ortum intelligens, ita cecinit primo Georg. de Arcturo.

" At si non fuerit tellus fœcunda sub ipsum
" Arcturum, tenui sat erit suspendere sulco.

In quarto verò de Pleiadibus imitans, ni fallor, citato loco Hæsiodum.

" Bis grauidos cogant fœtus: duo tempora messis.
" Taygetæ simul os terris ostendit honestum
" Pleias, & oceani spretos pede repulit amnes.
" Aut eadem sydus fugiens, vbi Piscis aquosi
" Tristior hybernas cœlo descendit in vndas.

Tertio verò Aeneidos de Sirio.

" Linquebant dulces animas, aut ægra trahebant
" Corpora: tum steriles exurere Sirius agros.
Arebant herbæ, & victum seges ægra negabat.

Quo in loco non assentior Seruio, qui existimauit Canis exortum esse circa VIII. Kal. Iulij.

Declarantur modi secundæ speciei, ex eodem Ptolemæo. Hesiodi carmina de Sirio explicantur. Procli, Tzetzis, ac Moscopoli reijcitur explanatio. Cap. VI.

SEcunda verò species est, quæ locum habet, quando sol est in orientali angulo, sydus verò in meridionali circulo,

cœlo, aut ſupra, aut infra terram conſtitutum: quæ ſex modis accipitur: Nam cũ ſydus ſupra terram ſit in cęlo medio, tribus modis ad ſolem comparari poterit, primum enim efficit aſpectum illum, quem Ptolemæus appellat ἑῷον ἐπιμεσουράνημα μὴ φαινόμενον, id eſt matutinam ſuccedentem mediationem cœli non apparentem; quia ſydus paulo poſt exortum ſolis attingit circulum noſtrum meridianum; ſecundus verò vocatur, ἑῷον συμμεσουράνημα ἀληθινόν, id eſt matutina vera mediatio cœli, quæ fit quando eodem temporis puncto, quo ſol oritur, ſydus meridianum angulum percurrit. tertius verò ἑῷον προμεσουράνημα φαινόμενον, id eſt matutina præcedens mediatio cœli apparens, quod euenit quotieſcunq; ſtella paulo ante ſolis exortum tenet dictũ locum. tres alios itidem ſimiles aſpectus faciet, quando in mediæ noctis angulo ſydus reperietur, qui rectè à Ptolemæo dicti ſunt, μὴ φαινόμενοι, non apparentes, quòad nos, quia cum tellus interiaceat inter ſtellam viſumq; noſtrum minimè cerni à nobis poteſt. Ex tertio modo huius ſpeciei explicatam habemus ſententiã Hęſiodi duobus in locis hucuſq; quod viderim non obſeruatis; inquit enim ſic, cum docet tempus aptum incidendi lucus.

Ημος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο
Καύματος ἰδαλίμου, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος
Ζηνὸς ἐρισθενέος, μετὰ δὲ τρέπεται βρότεος χρὼς
Πολλὸν ἐλαφρότερος (δὴ γὰρ τότε σείριος ἀστὴρ
Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων
Ερχεται ἠμάτιος, πλεῖον δὲ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ)
Ημος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
Υλη, φύλλα δ᾽ ἔραζε χέει, πτόρθοιό τε λήγει
Τῆμος ἄρ᾽ ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὥριον ἔργον.

" Quum itaq; iam deſinit robur acuti ſolis,
" A calore humido per Autumnum, pluente
" Ioue præpotente, mutatur humanum corpus
" Multo leuius (nam tunc Syrius ſtella,
" Pauliſper ſupra caput fato obnoxiorum hominum
" Venit interdiù, magis autem noctè fruitur)
" Quando incorrupta eſt cæſa ferro

» Sylua, folia autem humi fundit ab ramisq; cessat,
» Tunc sanè ligna secato memor tempestiui operis

Quem locum exponens Proclus, accipit Syrium pro sole ipso, ita inquiens in suis commentarijs, vt nos interpretamur: & ipse sol, quem vocauit Syrium, ob speldorem; nam » & τὸ σειρίαειν hoc manifestat, quoniam non amplius super » terram multo tempore fertur, sed minorem diem efficit super terram existens, diutius autem sub terris commoratur, » & maiorem noctem reddit. illud enim magis nocte frui, valet, maiorem noctis partem assumere, quia maiorem sol » ipsum efficiat. Cum igitur iam hæc omnia contingant, scilicet æstus fiat remissio, autumnales aquæ cadant, humanorum corporum succedat refrigeratio, dies decrescere incipiant, noctes augeri; tunc materiam cædere oportet, incipiente nimirum post æstatem autumno, ac folijs decidentibus. Hanc opinionem secutus est Tzetzes, ac Moscopulus, qui simul affirmarunt Hęsiodũ supra allatis carminibus Syrium pro sole accepisse. Verum alia mihi mens est, existimanti potius poetam voluisse significare tempus aptum excidedorum nemorum ex aliquo cœli aspectu, idq; vt moris erat, fecisse ex tertio huius speciei modo, de quo nunc verba facimus; hoc est ex matutina præcedente mediatione cœli apparente Caniculæ. vult enim docere, in principio autumni; quo tompore maximus solis æstus deficit, Syriusq; ἠμάτιος, id est in die; nimirum, vt nos interpretamur, illucescente iam die ὑπὲρ κεφαλῆς ἀνθρώπων ἔρχεται, id est fertur supra caput hominum, videlicet in angulo medij cœli reperitur, apposite ab Hæsiodo expresso his verbis, ὑπὲρ κεφαλῆς (quod idem est ac si dixisset, cũ Canicula matutinam præcedentem mediationem cœli facit) tempus aptissimum esse cædendorum nemorum. quodq; hæc ipsa vera sit huius loci explicatio, probatur autoritate eiusdem Hæsiodi paulo infra, vbi coniungit Canem cum Orione, de huius syderis aspectu verba faciens, deq; Arcturi exortu matutino apparente: quod idem est, ac si dixisset, initio autumni, qui vt notum est omnibus, apud antiquos huius syderis ortu inchoabat, Orionem, & Canem in medio cęlo extitisse;

titiſſe; quo in loco ſatis clarum eſt, nullo pacto Sirium poſſe ſignificare ſolem, poſtquam Hæſiodus nequaquam cũ Orione illum coniunxiſſet; præterquam quod compertiſsimum eſt omnibus nullo pacto illum potuiſſe cœli medium tenere, ſi eodem temporis puncto ortus matutinus Arcturi erat; carmina Hæſiodi hæc ſunt.

Εὖτ' ἂν δ' ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανόν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠὼς
ὦ Πέρσῃ τότε πάντας ἀπόδρεπε οἴκαδε βότρυς.

„ Quum verò Orion, & Sirius in medium venerit
„ Cęlum, Arcturũ autem inſpexerit roſea digitis Aurora
„ O Perſa, tunc omnes decerpe domum vuas.

In quibus luce clarius conſpicitur, illum accipere matutinã mediationem cœli apparentem Orionis & Caniculæ: nam quemadmodum notarunt Moſcopolus, & Tzetzes, ac optimè quidem, illa verba ἐς μέσον ἔλθῃ οὐρανὸν idem ſignificant ac μεσουρανίσῃ, quod nil aliud dicit, niſi quod parum ante ſolis exortum Orion & Sirius cœli medium tenebant; neq; nos moueat, ſydera hæc minimè ſimul ſupra orizontem euehi, ac ſi minimè poſſent ſimul eſſe in cœli medio, quia ſicuti docet Ptolemæus 4. cap. 8. Almagesti, in recta ſphera illa ſydera, quę ſimul ſunt in cœli medio vna etiam oriũtur, & occidunt; ſecus verò in obliqua, cum eadem poſsint eſſe in cœli medio; quamuis oriantur & occidant diuerſis temporibus: quod Heſiodum non latuit. quod vero hic poeta, primo etiam loco Sirium pro ſole non poſuerit, ſatis ſuperq; ex ſuis verbis elicitur, cum ipſe dicat Sirium in cœli medio eſſe, quando ſolis æſtus deſijt; quibus apertè oſtendit, differre inter ſe ſolem, & Sirium; præterquam quod inſulſa fuiſſet elocutio, dicere Sirium (ſi hæc vox ſolem ſignificaſſet) ferri in die ſuper caput hominum: cum nemo ſit, qui non ſciat, cum ſol diem afferat ſuo lumine, non niſi de die ſupra nos ferri: ex quibus clarum eſt iuſta de cauſa Heſiodum addidiſſe vocem ἠμάτιος, vt oſtenderet Sirium in cœli medio tunc interdiu fuiſſe, hoc eſt vt opinor, ineunte die, quia poſſet aliàs contingere, eodem in loco nocte ſiue prima, ſiue media eſſe, iuxta ac ſol, ſiue in occidente, ſiue

in noctis

„ in noctis angulo esset. neq; contra nos faciunt verba, quæ
„ Proclus adducit, magis nocte fruitur; ac si Hæsiodus diceret, solem ipsum frui magis nocte, quia tunc nox maior sit die; nam si hæc verba ad Canem referamus, dicendum erit, vt reor, eo magis sydus hoc nocte frui, quo magis noctu, quàm interdiu esset super terram; nam cum secundum primi mobilis motum prius Canis esset in orientali horizonte, quàm sol in medio noctis angulo; noctu supra terram erat, vsq; ad solis exortum, quo tempore cum iam pertransiuisset angulum medij cœli, perspicuum est antea occidisse, quàm sol medij cęli angulũ attingeret, idcircò plus noctu, quàm interdiu supra nostrum hemisphærium eluxisse. vt propterea magis eum noctè frui diceret poeta.

Tertia species ad octauam vsq; enarratur. Ouidij locus exponitur. & obscurissima quædam Arati carmina de Hesperijs Vergilijs declarantur. Cap. VII.

TErtia species, quę matutinus occasus dicitur, tripartita est, cũ tribus tantum modis accipi posſit, iuxta ac sydus occidens cum oriente sole comparari potest. primus igitur aspectus erit, quem Ptolemæus, ἑῴαν ἐπικατάδυσιν μὴ φαινομένην vocat, id est matutinũ succedentem occasum non apparentem, qui fit cum stella delitescit orto iam sole. alter vero ab ipso vocatur, ἑῴα συγκατάδυσις ἀληθινὴ, id est matutinus occasus verus, quando stella occultatur eodem puncto, quo sol oritur. tertius verò, ἑῴα προδυσις φαινομένη. hoc est occasus præcedens matutinus apparens: qui aspectus locum habet, cum paulo post stellæ occasum, sol in oriente apparet. de hoc tertio modo, cum Philosophi, tum Medici locuti sunt sigillatim, cum de occasu alicuius syderis mentionem fecere; ac inter hos, atq; inter Poetas, claræ sunt ob hunc aspectum Vergiliæ, quocum hyberni temporis initium describebant, quemadmodum supra dictum est. Quarta denique species, quæ à situ solis in circulo diei medio siue noctis, ac stellæ in angulo orientali ortus meridianus vocatur, ob id à Ptolemæo primum

diuiditur in duos modos generatim, quorum vnum vocat ipſe, ἡμερινὸν, καὶ μὴ φαινόμενον, id eſt ortum meridianum diurnum non apparentem, quia ſtella oritur tunc, cum ſol in meridie eſt; idcircò lumine ſolis obruta minimè cerni poteſt: alterum verò vocat, νυκτερινὸν καὶ φαινόμενον, id eſt nocturnũ, & apparentem: quia cum ſol exiſtit in angulo mediæ noctis, ſtella apparet in oriente. Deinde quia vtrorumq; conſideratio eſſe poteſt tribus modis, quemadmodum & ſupra alij aſpectus conſiderati ſunt, in ſex modos rurſus diuidi poteſt, quos omnes enumerare, ne longus ſim, prætermitto; cum ſatis ſuperq; per ſe noti ſint; hoc tantũ adijciens ad ſecundum modum Ariſtotelis verba illa cap. 9. p. Meteoron pertinere, quibus ſic loquitur. ὁτὲ μὲν γὰρ μέσων νυκτῶν ὁ δελφὶς ἀνατέλλει, ὅτε δ' ἕωθεν, id eſt aliquando enim medijs noctibus Delphin oritur, aliquando diluculo: vt hinc ſatis eluceat, omnes harum omnium ſpecierum modos veteres obſeruaſſe. Quinta verò ſpecies, quam vocant meridianam cœli meditationem, in plures adhuc partes à Ptolemæo diuiditur, ſi quis diligenter eius verba perpenderit; nam ſol, & ſtella poſſunt eſſe primum in meridionali angulo, tum poteſt ſtella locum huic oppoſitum tenere, qui duo modi à Ptolemæo, ἡμερινοὶ καὶ μὴ φαινόμενοι, id eſt diurni non apparentes vocantur; quia fiunt tunc, cum nobis media dies eſt; tertio ſol, & ſtella poſſunt eſſe in medio noctis angulo; quarto item ſtella in loco oppoſito, qui duo modi à Ptolemæo, νυκτερινοὶ, id eſt nocturni vocantur. quorũ primus νυκτερινὸς μὴ φαινόμενος appellatur, quia ſol & ſydus ſunt in angulo terræ, abſconditiq; à noſtris occulis. νυκτερινὸς καὶ φαινόμενος alter, quia cum nox medium iter habeat, ſtella in cœli medio emineat, ac ſplendeat; quocirca his quatuor modis conſideratis ſecundum tres iam expoſitos modos, vt ſupra dictum eſt, perſpicuum eſt, hanc quintam aſpectus ſpeciem modis duodecim ſumi poſſe. ſexta verò ſpecies, quæ dicitur occaſus meridianus, in ſex modos diuiditur; quorum tres primi à Ptolemæo, ἡμερινοὶ καὶ μὴ φαινόμενοι, dicti ſunt, hoc eſt diurni nequaquam apparentes; quia tunc ſydus occidit, cum ſol medium diei iter peragit. tres verò

alij

alij νυκτερινδι καὶ φαινόμενοι, id est nocturni apparentes, quia cum sol medium noctis affert, sydus occidat. septima verò species vespertinus exortus vocata, tribus tantum modis cōsiderari potest; nam aut stella oritur post solis occasum, id à Ptolomæo ἑσπερία ἐπανατολὴ φαινομένη, id est ortus succedens vespertinus apparens vocatur; aut cum sol occidit instante puncto eodem sydus conspicitur, quod ipse dixit ἑσπερίαν συνανατολὴν ἀληθινὴν, id est ortum vespertinũ verũ; aut surgit supra horizontem orientalem, paulo antea quàm sol occumbat, quem aspectum Ptolemæus vocauit ἑσπερίαν προανατολὴν μὴ φαινομένην, id est ortum præcedentem vespertinum non apparentem. Primus huius speciei modus illustrat nobis illa Ouidij carmina primo de Ponto in nona elegia ad Seuerum.

Vt careo vobis Scyticas detrusus in oras,
Quatuor Autumnos Pleias orta facit.

In quibus dicendum est, Poetam verba facere de ortu succedente vespertino apparente Vergiliarum; qui tunc temporis erat, quando sol primas Libræ partes attingebat. (nã tunc Vergiliæ oriebantur vna cum vltimis Arietis partibus) quamobrem necesse erat, si conspici debebant in oriente post solis occasum, vt ipse sol ad primas Libręs partes accederet, ex quo & iure meritò Ouiduis affirmare poterat, cum oriebantur, efficere, hoc est quartum Autumnum incipere ex quo exulabat. Quapropter Columella, qui ferè „ eodem tempore vixit lib. XI. cum dixisset XIII. Kal. Oct. „ sol in Libram transitum facit; statim subiungit VI. id. „ Octob. Vergiliæ exoriuntur; loquitur enim, ni fallor, de „ secundo modo huius speciei, hoc est de ortu vero vespertino; idcircoq; solem ponit in vltimis Libræ partibus oppositis puncto, quocum simul Vergiliæ exoriebantur. germana rursus quorundam carminum Arati intelligentia ex tertio modo habetur, quæ secus exposita, mea quidem sententia, inexplicabilibus subijciuntur oppositionibus. Hæc Aratus de Vergilijs.

Αἱ μὲν ὁμῶς ὀλίγαι, καὶ ἀφεγγέες, ἀλλ᾽ ὀνομασταὶ
Ηρι καὶ ἑσπέριαι, ζεὺς δ᾽ αἴτιος, εἱλίσσονται:

Ὃς φισι καὶ θέρεος καὶ χείματος ἀρχομένοιο
Σημαίνειν ἐκέλευσεν, ἐπερχομένου τ᾽ἀρότοιο.
Hæ quidem ſimul modicæ & obſcuræ: tamen celebres
Mane, & veſpertinæ (Ioue autore) circumaguntur:
Qui eis æſtatem & hyemem inſtantem
Significare præcepit, aduenientemq; arationem.

Quo in loco cum dicat Vergilias ἑσπερίας, vt eius verbis vtar, ſignificare nobis hyemis initium, videtur de veſpertino aſpectu verba facere, qui cum eſſe poſsit, aut ortus, aut occaſus; dici non poterit, ipſum de occaſu intellexiſſe; nam cum Vergiliarum occaſus veſpertinus ſit, quando ſol cum illis eſt ſimul coniunctus, ipſæ vero occiderent ætate illa cum partibus 29. 1. Arietis, perſpicuum eſt hyemis initium eſſe non poſſe, cum ſol locũ illum tenet: neq; multo antea, neq; poſt. Dicendum igitur erit Aratum accipere ortũ veſpertinũ; hunc autem aut verum, aut apparentem accipiamus, nequaquam hyemem facere potuiſſe dicendum eſt: nam ſi ortus veſpertinus verus ſit, vt iam dictum eſt, quando ſtella opponens ſe ſoli oritur eodem puncto, quo ipſe cadit, Vergiliæq; Arati tempore ſupra horizontẽ Athenarum exoriebantur, cum partibus 19. 37. Arietis, conſequens erit, cum ſol in oppoſito loco exiſteret, hoc eſt in partibus 19. 37. Libræ talem aſpectum factum fuiſſe; quo tempore, quis non videt nequaquam hyemem eſſe, verum autumnum? quod ſi dicere voluerimus Aratum accipere ortum apparentem, qui multo antea erat, hoc eſt cũ ſol exiſteret in partibus 11. 50. Virginis, quemadmodum interuallum matutinæ apparitionis deductum à loco oppoſito, quocum Vergiliæ oriebantur, oſtendit; id magis, ac magis falſum eſſe conſtabit: cũ huiuſmodi Vergiliarũ aſpectus autumnum potius, quàm hyemem incipiat. Auget dubitationem in Aratũ, id etiam, quia ipſe de prognoſticis agens eadem repetit dicens.

Αὐτὰρ ὅτε σφῆκες μετοπωρινὸν ἤλιθα πολλοὶ
Πάντη βεβρίθωσι, καὶ ἑσπερίνων προπάροιθεν
Πληϊάδων, εἴποι τις ἐπερχόμενον χειμῶνα, &c.

" Sed cum Veſpæ autumni tempore glomeratim multæ

Paſsim

„ Paſsim conſtipatæ fuerint etiam veſpertinas ante
„ Pleiades, dixerit quis ſubſecuturam hyemem, &c.

Quo in loco Theon, quemadmodum in alio etiam ſupra citato, eandem ſententiam ſequi videtur, cùm in expoſitio-
„ ne primi loci dicat, vt ego interpretor. Manè igitur dilu-
„ culum, id eſt ortum ait; diluculo enim exoriuntur vna cum
„ ſole Taurum tenente vigeſimaquinta die menſis Pharmothi,
„ qui eſt apud Romanos Aprilis, tunc enim tempus eſt meſ-
„ ſis apud Aegyptios. Veſpertinæ autem veſperè oriuntur
„ ſole ad Scorpiũ deiecto, menſe Athir, qui Romanis eſt No-
„ uember, quod tempus eſt arandi: tũc enim veſpertinę ſunt,
„ quoniam veſperè exoriuntur. Et in expoſitione ſecundi. &
„ ante veſpertinum Pleiadum ortum oportet hyemem præ-
„ uidere; dictum eſt autem prius, quod veſpertinus Pleiadum
„ ortus hyemem affert; illud igitur, veſpertinas ante Pleia-
„ des, valet Pleiadibus veſperè exorientibus, matutino enim
„ æſtate exoriuntur. Ex quo loco habemus Theonem ſenſiſſe, Aratum veſpertinum exortum Pleiadum hyemem incipere voluiſſe, cum tamen omnes antiqui tradant, occaſum earum matutinum apparentem principiũ eſſe hyemis; quod quidẽ alibi Aratus expreſſè docuit, veluti illis carminibus.

μάλα κεν τότε χείμαρον αὐταὶ
Πληϊάδες χειμῶνα κατερχόμεναι φορέοιεν. id eſt.

Valde tunc tempeſtuoſam ipſę
Pleiades hyemem occidentes afferre ſolent.

Quem locum, vis magna veritatis Theonem impulit, ſic ex-
„ ponere. Pleiades hyemem &c. Diximus ſuperius, quod
„ autumnales exoriuntur Pleiades; ipſæ igitur occidentes
„ hyemem adducunt. quibus verbis innuere videtur ortum veſpertinum fuiſſe in autumno; fateturq; perſpicuè earum occaſum matutinum hyemẽ incipere, quod clarè alibi dixit
„ his verbis; ſumendum igitur, quod menſe Pharmoti manè
„ exoriuntur ineunte æſtate, manè verò occidunt menſe At-
„ hir hyeme incipiente. itaq; ſi dicamus, occaſum matutinum apparentem Vergiliarum incepiſſe hyemem; quod Arati ſeculo contingebat ſole 15. 46. Scorpionis gradum attingente, id maxime erit conſentaneum; at aſſerere earumdem ortum

tum

tum vespertinum idem fecisse, si accipiamus, verum, aut apparentem, res profectò est contraria sensui: nam vnus eueniebat, vt dictum est, quando sol erat in partibus 19. 37. Libræ: alter verò cum sol Virginem percurrebat; quamobrem nullo modo hyemis principiũ indicare poterant. necessarium erit igitur fateri, quemadmodum supra dictũ est, Aratum, cum dixit, περὶ καὶ ἑσπέριαι, accepisse vocem ἑσπέριαι loco tertij modi huius speciei, qui est ortus præcedens vespertinus non apparens Vergiliarum; nam cum talis esset aspectus, quando sol pertransibat Scorpionem, appositè hyemis principiũ significare poterat: ac forsan etiam Ouidius carminibus supra citatis de hoc eodẽ aspectu verba fecit, quo casu intelligere voluit Vergilias earum exortu vespertino incipientes hyemem, quartum sui exilij autumnũ explicuisse. ex his autem manifestum quàm verè Lambinus in Coment. in lib. 4. carminum Horatij ode 14. dixerit vespertino Pleiadum ortu, qui est à Kal. Octob. vsq; ad V. Idus Nouemb. hyemem nunciari, idq; pueris esse notum; cum satis obscurum sit, vt ex superioribus constat, quo modo vespertinæ Pleiades tunc hyemem inchoare possent, ac longè præterea abhorreat à ratione, vespertino Pleiadum ortui tot dies dedicare, cum veteres omnes huius astri aspectus vno tantum die confici scripserint. Quinetiam & dicere possemus, aliter verba Arati accipientes, vocẽ ἑσπέριαι positam fuisse ab eo ad significandum potius occidentis angulum, earumq; occasum, quàm orientalem angulum & ortum Vergiliarum: nam quemadmodum aliqui græcæ linguæ peritissimi scripsere, hæc vox non solum tempus significat vespertinum, sed ipsum occasum, partemq; illam cœli occidentalem; quod perspicitur, vt de his aliquod exemplũ afferam, ex illis verbis Apollodori libro p. suæ Bibliothecæ, vsu esse apud græcos, cum de Typhone dicat
„ χεῖρας δὲ εἶχε τὴν μὲν ἐπὶ τὴν ἑσπέραν ἐκτεινομένην, τὴν δ' ἐπὶ
„ τὰς ἀνατολάς, hoc est, sed & eiusdem manuum altera ad oc-
„ cidentem vsq; & altera ad orientem pertinebat. hic enim clarum est vocem ἑσπεράν, positam esse pro parte, siue angulo occidentali: hinc forsan Theon exponens illud carmẽ,

videtur

„ videtur eam interpretari eodem modo dicens, ὀλίγας αὐτὰς
„ φησι διὰ τὸ ἐξ ἀμυδρῶν συγκεῖσθαι ἀστέρων. ὀνομάσαι δὲ ὅμως
„ καὶ ἐπιδόξοι διὰ τὸ καὶ τὴν ἀνατολὴν αὐτῶν καὶ τὴν δύσιν πρὸς
„ ἀναγκαῖον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. ἐπιτελλομενῶν γὰρ τοῦ ἀμήτου
„ ἄρχεσθαι χρή. δυομένων δὲ τοῦ ἀρότου, &c. id eſt Modicas
„ ipſas dicit, quoniam ex obſcuris ſtellis cõpoſitæ ſunt, cele-
„ bres tamen, ac illuſtres propterea quod earum ortus, & oc-
„ caſus neceſſarius ſit mortalibus, etenim exorientibus ipſis
„ meſſem, occidentibus verò arationem incipere oportet.
Quibus verbis perſpicitur Theonem loco vocis, ἑσπερίαι, ponere vocem, δύσιν hoc eſt occaſum: quamobrem forſitan erit dicendum, quòd quemadmodum Aratus alio in loco impropriè vſus eſt illa voce, ἀκρονύκθος, vt videbimus, quam matutinum tempus ſignificare voluit; ita etiam, vt mos eſt poetarum, haud proprie accipiens vocem, ἑσπέριαι, quæ tempus veſpertinum declarat, ea ad occaſum matutinum, & matutinum tempus exprimendum vſum fuiſſe.

Modi reliquarum duarum ſpecierum, octauæ ſcilicet, & nonæ ex eodem Ptolemæo aperiuntur; oſtenditurq; alios autores in tradendis ortus & occaſus ſpeciebus à vera Ptolemæi ſententia deuiaſſe. Cap. VIII.

OCtaua ſpecies, quæ veſpertina cœli mediatio venit appellanda, ſex modos habet; quorum primi tres fiunt, ſtella in angulo medij cœli, & ſole in occidente locato. alij verò tres ſpectantur inter ſydus in mediæ noctis angulo conſtitutum, & ſolem in occaſu: quorum omnium primus modus à Ptolemæo, ἑσπερινὸν ἐπιμεσουράνημα φαινόμενον, vocatur, hoc eſt veſpertina ſuccedens mediatio cœli apparens, quia ſtatim poſt ſolis occaſum ſtella in cœli medio fulgeat: ſecundus verò, ἑσπερινὸν συμμεσουράνημα ἀληθινον, id eſt veſpertina mediatio cœli vera, quòd eodem puncto, quo ſol cadit ſub orizonte, ſtella percurrat cœli medium: tertium verò proprium hoc nomen ſignat, ἑσπερινὸν προμεσουράνημα μὴ φαινόμενον, id eſt veſpertina præcedens mediatio cœli non apparens; quippe

quia

quia ſydus locum illum teneat ante ſolis occaſum. Tribus verò alijs modis, cum ſydus ſit in mediæ noctis angulo, manifeſtum eſt nos non poſſe eius affectiones videre. Nona verò, atq; vltima ſpecies veſpertini occaſus nomine ſignata, in tres tantum modos ſecatur, quorum primus à Ptolemæo, ἑσπερία ἐπικατάδυσις φαινομένη, id eſt occaſus ſuccedens veſpertinus apparens dictus fuit, qui fit quando ſtella, vt in- ,, quit Ptolemæus, ἀρχόμενη κρύψιν ποιεῖσθαι, id eſt incipiens occultari, cum ſole in eodem angulo paulo poſt eius occaſum occumbit; quo etiam modo intelliguntur fixorum ſyderum occultationes, vt ſupra dictum fuit. ſecundus verò ,, ἑσπερία συγκατάδυσις ἀληθινή, id eſt veſpertinus occaſus ve- ,, rus, quando vna cum ſole ſub horizontem deſcendit. tertius verò, ἑσπερία προδύσις μὴ φαινομένη, hoc eſt occaſus pręcedens veſpertinus non apparens, quia ſydus, vt inquit, Ptolemæus, ἀρχόμενον ἐπιτολὴν ποιεῖσθαι, id eſt cum emergere incipit, ante ſolis occaſum ſub horizontem cadit. Itaque ſi quis velit attentè conſiderare, ex ijs quæ poſita ſunt, omnes aſpectuum modos à nobis expoſitos, conijciet ſpecies cunctas, quas recenſuimus, diuidi poſſe in quadraginta octo modos; quemadmodum primo dictum fuit. Rurſus ex Ptolemæi ſententia, quatuor ſpecies occaſuum, totidemq; exortuum fixarum ſtellarum eſſe videbit; quæ omnes à ſole, cum angulos cœli tenet, nomen accipiunt. nam quemadmodum clarum eſt ex ijs, quæ dicta ſunt de prima, quarta, & ſeptima ſpecie. ſi ſol vna cum ſydere orientis angulum occupauerit matutinus exortus fiet; ab ipſo Pto- ,, lemæo, πρωϊνὸς ἀπηλιώτης vocatus; ſi verò in angulo medij ,, cœli poſitus fuerit, ortus meridianus erit, græcè ab illo ,, dictus, μεσημβρινὸς ἀπηλιώτης. ſi in occidentis angulo ve- ,, ſpertinus exortus, græcę vocatus, ὀψινὸς ἀπηλιώτης. ſi in op- ,, poſito medij cœli angulo, aſpectum hunc doctrinæ gratia mediæ noctis exortum vocabimus. eadem diuiſio locum etiam habet in occaſu, vt ſatis manifeſtum eſt ex ijs, quæ ſupra poſita ſunt, de tertia, ſexta, & quarta ſpecie. & animaduertendum eſt, quo certior huius materiæ cognitio habeatur, quòd, cum poſſit vnaquæq; ſpecies ortus & occa-

ſus

ſus tribus modis ſępiſsime ſupra allatis conſiderari; hoc eſt ſecundum ſuccedentem, verum & præcedentem, aſpectum; concludendum erit ſecundum mentem Ptolemæi duodecim modos ortus, totidemq; occaſus reperiri: quorum quinq; tantum ſinunt, vt ſtellæ videantur ſurgentes, quinq; verò cadentes; oriens nanq; ſydus conſpicitur in tertio modo prim æſpeciei, in primo tertiæ, & in tribus quartæ modis: qui verò occidentem ſtellam oſtendunt, tertius erit primæ ſpeciei modus, primuſq; tertiæ, tres verò quartæ. Cum igitur hæc ſit Ptolemæi opinio de ortu & occaſu ſyderum, manifeſtum eſt communem viam, & diuiſionem, qua multi paſsim vtuntur in docendis his aſpectibus, multũ abeſſe à ſententia, viaq; tam præclari viri. enimuerò partitio in coſmicos, acronychos, & heliacos (in quarum vocum ſignificatione non ſatis etiam conſentiunt inter ſe autores) longè ab eius mente diſsidet, cum apectus omnes enarrati, cum coſmici, tum heliaci eius iudicio appellari poſsint; quoniam, vt ipſe inquit, & πρὸς τὴν γῆν & πρὸς τὸν ἥλιον, referuntur. animaduertendum etiam ex tot aſpectibus ſupra poſitis; enarratos autores (quantũ ad exortus ſpectat,) tantum quatuor enumerare: hoc eſt ſecundum primæ ſpeciei à Ptolemæo ἑῴαν συνανατολὴν ἀληθινὴν dictum, quem alij vocant coſmicum exortum, alij vero, coſmicum matutinũ, cæteri heliacum, ſiue matutinum verum. Item tertium modum eiuſdem ſpeciei, quem Ptolemæus ἑῴαν προανατολὴν φαινομένην appellat, communiter verò græci ἐπιτολὴν, ab aliquibus heliacus ortus dictus, ab alijs verò heliacus matinus nõ apparens. ſimiliter ſecũdũ modum tertiæ ſpeciei, quem Ptolemæus vocat, ἑσπερίαν συνανατολὴν ἀληθινὴν multi exortum veſpertinum verum appellant: nonnulli verò heliacum veſpertinum, alij acronychũ; tandem alij multi corrupta voce cronychum, id eſt temporalem dixere. tertium quoq; modum eiuſdem, quem Ptolemæus ἑσπερίαν ἐπανατολὴν φαινομένην, id eſt ortum veſpertinum apparentem appellauit; alij verò, ortum heliacum veſpertinum, ſeu acronychum apparentem dixere. itidem de quatuor tantum modis occaſuum mentionẽ fecere, hoc eſt de ſecundo & tertio pri-

mæ ſpeciei, quos coſmicum ſiue matutinum verum & apparentem nuncupauerunt, Ptolemæus verò ἑῴαν συγκατάδυσιν ἀληθινὴν, & ἑῴαν πρόδυσιν φαινομενὴν. de ſecundo, & tertio tertiæ ſpeciei, qui nominati ſunt occaſus veſpertini veri, aut achronici & apparentes, à Ptolemæo, ἑσπερίαν συγκατάδυσις ἀληθινὴ, & ἑσπερίαν ἐπικατάδυσις φαινομένη. De alijs verò modis, qui omnes, aut pars eorum maxima neceſſaria eſt ad intelligenda multorum poetarum carmina, aliorumq; autorum loca, ne verbum quidem: quamuis, vt verum fatear, ortus, & occaſus, cum matutini, tum veſpertini, tàm veri, quàm apparentes, quorum ipſi fecere mentionem, maximè vſui fuerunt apud antiquos. Verum ſat dictum ſit de pręſenti materia, de qua forſitan hoc in loco pluribus, quàm neceſſe fuit, locuti ſumus; ad propoſitam quęſtionem de Orionis ortu, de qua à nobis ſuſcepta diſputatio eſt, reuertamur.

Ponuntur ſuppoſitiones duæ neceſſariæ ad Theophraſti verborum enarrationem. Cap. IX.

His ita expoſitis facile erit nobis oſtẽdere, quemadmodum & polliciti ſumus, Theophraſti ſeculo Orionem principio oporæ exoriri conſueuiſſe, quod veriſsimũ eſſe demõſtrare conabimur ſecũdo huius diſputationis libro, vbi tñ antea duo in extremo hoc capite præfati fuerimus: primum, Theophraſtum loqui de ortu matutino apparente eiuſdem, qui fit, quando ſydus manè ſupra noſtrum horizontem aſcẽdit ante ſolis exortũ; ſicuti ſupra expoſitum fuit auctoritate eiuſdem, atq; Ariſtotelis, in problematibus, infraq; etiam oſtendetur ex verbis eiuſdem 2. Meteoron: non autem de illo ortu, quem verum, aut coſmicum appellant, quemadmodum Vicomercatus ſentire videtur, exiſtimans eodem tempore ambos exortus contingere; quæ res falſum illum habuit, cum vniuſcuiuſq; ſtellæ apparens ortus poſtea fiat, in nonnullis verò poſt multorum dierum ſpatium: & ex conſequenti etiam dicendum erit de eadem ſpecie occaſus Theophraſtum intel-

lexiſſe

lexisse, scilicet de occasu matutino apparẽte. Alterum verò erit supponendum, illum loqui de ortu atq; de occasu totius imaginis, deq; tempore, quo exoritur, atq; occidit: cum
» quoties antiqui autores, sic locuti sunt, Orion exoritur,
» Orion occidit, existimandũ sit voluisse totam Orionis imaginem oriri, & occidere, non autem aliquam illius stellam singularem, cum in ea nulla sit præ alijs conspicua, aut quę referat imaginis nomen; quamobrem si non loquerentur de tota imagine, dubiũ esset, de quanam stella verba fecissent, exindeq; sequeretur magna cõfusio. iam verò cum duobus modis verba interpretari posșint, quoties sic locuti sunt;
» Orion exoritur: Orion occidit: nimirum, aut de tempore, quò Orion exoriri incipiebat, primaq; eius imaginis stella conspiciendam ante solis ortũ se tradebat; aut de tempore, quò tota Orionis imago supra horizontẽ ascendens vltima eius stella libera à solis lumine videri poterat: (id ipsum & de occasu dicendum) postremo sensu, cũ scilicet tota Orionis imago oriri desinit, aut occidere, Theophrastũ locutum esse arbitramur: quamuis ipse explicite nõ posuerit tẽpus, quo Orionis imago tota exoriebatur, & occidebat. quapropter cũ dixit Orionem oriri principio oporæ, occidere verò hyemis initio, idem erit ac si dixisset Orionem desinere oriri atq; occidere, siue totum Orionis astrum temporibus illis exoriri, & occidere. neq; nos moueat, non posuisse illum vocem ὅλος, neq; illi similem, qua totius imaginis exortum exprimeret, quod solent Astrologi facere, cum de totius astri ortu mẽtionem habent, quemadmodum Hipparcus, & Ptolemæus sexcentiq; alij fecere; qui, cum solummodo dicerẽt Orion exoritur, Lepus exoritur, semper de tempore tantum, in quo incipit oriri astrum, & prima illius stella apparere, intelligunt; ex quo & Hieronymus Cardanus magni ætate nostra in Astrologia nominis hanc rem tractans in Coment. super Ptol. lib 2. de Astrorum Iudicijs com. 64.
» ita de ea statuit. Circa quod notandum est; quod quando
» sunt plures stellæ, exortus intelligitur cum vna earum pri-
» mo incipit videri: occasus autem cum prima illarum qua-
» liscunq; sit, abscondi incęperit: ita quod ortus intelligitur

" de prima, quæ apparet, & occaſus de prima, quæ abſcõditur. non inquam hæc nos turbent. nam cum Theophraſtus nominatim tempus exprimat, ortus & occaſus Orionis, oſtendit etiam neceſſario tempus ortus atq; occaſus totius imaginis; cum alio ſenſu eius verba accepta falſa ſint, nimirum eius ætate Orionem principio oporæ incepiſſe naſci, occidereq; principio hyemis. præterquam quod cum exiſtimaret ea perſcribere, quæ ſuo ſeculo exploratiſsima omnibus erant, quemadmodum ſtellarum ortus, & occaſus tempora, veluti ſupra ſatis ſuperq; Theonis teſtimonio probauimus, ſat illi fuit indicaſſe tantum. atq; etiam Ariſtotelem 2. Meteoron, de toto Orionis ortu, atq; occaſu intellexiſſe certum eſt, cum de eius imagine verba fecit, veluti infra oſtendemus; quod euidens argumentum eſt, Theophraſtũ hoc in loco eadem ſenſiſſe, vbi eandem diſputationẽ inſtituit. Hæc dicta ſufficiant. Secundum librum aggrediamur.

FINIS.

LIBER

LIBER SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

Anni solaris sectio ponitur de Philosophorum, Medicorum, Poetarumq; veterum sententia. Hippocratis ex Epidemijs, ac ex lib. de Aere, Aquis, & Locis & ex lib. de Diæta diuisio affertur, & de ea Galeni opinio reijcitur. Cap. I.

OPeræ prętium erit, quò melius dilucidiusuè Theophrasti verba intelligantur, de anni diuisione verba facere, vt sciamus quid significent duæ voces ὀπώρα primũ, & χειμών. breui igitur vt me expediam, sciendum est, antiquos omnes diuisisse annum in quatuor partes, quæ communiter, ver, æstas, autumnus, hyemsq; vocantur. has verò duobus modis incipere consueuisse; aut à solis motu, à quo originem habent, atq; dependent; aut ab ortu, occasuq; syderum. De prima diuisione anni non est propositum impresentia disputare, cũ res clara sit, atq; conspicua; & qui hac vsi sunt, tantummodo annum in quatuor tempora diuisere, incipientia à Solstitijs, atq; Aequinoctijs; quæ diuisio cum firma ratione nitatur, sæpissimè ab Aristotele, Theophrastoq; accepta fuit. Altera verò de qua disputationem habere institui, diuidit annum vniuersum pluribus in partibus, de qua sat mihi erit recensere, quæ Hippocrates scripsit, cuius autoritas instar omnium esse debet. Duas igitur diuisiones anni, suis monumentis, (vt interea eam relinquamus, que in libello de Structura hominis habetur,) expressè conscripsit Hippocrates; in Epidemijs vna conspicitur, ac in lib. de Aer. Aqu. & Locis, atq; in Aphorismis. alterà verò tertio de Dięta. Harum primam Galenns recensens Com. primo primi Epidem. inquit, Hippocratem secutum communissimam anni sectionem in quatuor tempora, tamen partitum esse annum

in ſeptem partes, quarum tres hyberno tempori adſcripſit, æſtati duas, quibus attexens duas, ver inquam, atq; autumnum ſeptem expleuit partes à nobis, atq; à Galeno enumeratas: qui explicans etiam principia vniuſcuiuſq; partis, ſcriptum reliquit verni temporis initium eſſe ſecundũ Hippocratis mentem ab Arietis ęquinoctio, extendiq; ver vſq; ad Vergiliarum exortum; à Vergilijs rurſus ad Canem vſq; primam æſtatis partem eſſe, à Sirio autem ad exortũ Arcturi ſecundam; ab Arcturo ad Vergiliarum occaſum autumnum, à Vergilijs ad vernum æquinoctium hyemem totam, in tres tamen partes ſeiunctam; quarum prima tempus illud erat poſt Vergilias, σποϱητον, hoc eſt ſementarium dictum, quia tunc ſemina terræ committuntur; altera verò circa brumale ſolſtitium, quæ proprie hyems dicitur; tertia autem reliquum tempus vſq; ad æquinoctium Arietis, φυταλίαν, id eſt plantarium appellatum, quia tunc optimè plantæ coluntur: hæc eſt Galeni opinio; quæ ni fallor hac in re minimè ſequi debet; cum longè aliam, ſi recte Hippocratis verba ijs in libellis conſiderare velimus, anni diuiſionem ab ea, quàm Galenus opinatus eſt, reperiamus: diuinus enim ſenex mẽtionem facit citatis locis de duobus æquinoctijs, de ambobuſue ſolſtitijs, atq; de ortu, & occaſu Vergiliarum, de Arcturi exortu, ac de Canicula, deq; Fauonij flatu, ex quibus obſeruando notat mutationes, atq; temperationem aëris, quæ annuatim fiebant, ex indeq; alterationes egrotantium: qua de re neceſſe erit fateri, illum diuiſiſſe annum in nouem partes, non autem in ſeptem quemadmodum refert Galenus; quod reſpiciens Hippocrates lib. de aer. aqu. & loc. poſtquam temperaturam ſalubris anni oſtendit, atq; ægritudines etiam, quæ contingere ſolent, ſi quando euenit, vt ab optimo temperamento diſcedat, ac ſi diuiſionem ſuam ob oculos nobis poneret, ita ſubiungit. „Periculoſiſsima ſunt ambo ſolſtitia, maximè verò æſtiuũ, periculoſumq; æquinoctium vtrũq;, magis verò autumnale, oportet pręterea & aſtrorum ortus conſiderare, & præcipue Canis, deinde Arcturi, atq; Pleiadum etiam occaſum. quibus omnibus ſi adiungamus Fauonij flatum ex primo Epidem. nouem

tem erunt partes iam ſupra enumeratę;hoc eſt tres hyemis, totidem æſtatis, duæ autumni, vna veris. quarum prima, vt à verno tempore principium ſumamus, erit ab Arietis æquinoctio, vſq; ad Vergiliarum exortum: nam Hippocrates ab hoc æquinoctio,non autem à Fauonio flatu videtur vernum tempus incepiſſe primo Epidem. illis in verbis.
" Quin & poſt hybernum ſolſtitium, cum Fauonius incipit
" ſpirare,præpoſteræ magnæ tempeſtates fuerunt,ſeptentrio-
" nes multi,niues multę,& iuges pluuię, cęlum procelloſum,
" nubilumq; fuit, quæ ad æquinoctium vſq; durauerunt, ver
" autem frigidum, ſeptentrionale, nubilum, aquoſumq;
" fuit. ſecunda verò à Vergilijs ad ſolſtitium ęſtiuum, eritq; prima æſtatis pars: tertia anni totius, altera verò æſtatis pars, à ſolſtitio incipiet, deſinet ad Caniculam; ab hacq; ad Arcturum quarta anni,tertia verò æſtatis; ab ortu Arcturi, quinta totius anni, prima verò autumni vſq; ad æquinoctiũ Libræ; ab hoc autem ad Vergiliarum occaſum, ſexta erit anni, ſecunda verò autumni; à Vergilijs ad hybernum ſolſtitium, ſeptima anni, primaq; hyemis; ab ipſa ad Fauonium flatum, ſecunda hyemis, octaua autem anni; tandem à Fauonio ad æquinoctium veris, nona atq; vltima pars anni erit, tertiaq; atq; poſtrema hyemis. De altera verò diuiſione ſic in tertio de Diæta Hippocrates loquitur.
" Plerique annum in quatuor partes, quas multi noue-
" runt diuidunt, hyemem, ver, æſtatem, autumnum: hye-
" mem quidem à Vergiliarum occaſu,vſq; ad vernum æquino-
" ctium, ver autem ab æquinoctio ad Vergiliarum exortum,
" æſtatem ab Vergiliarum, ad Arcturi exortum, autumnum
" ab Arcturi ad Vergiliarum occaſum. Hęc via incipiendi anni tempora ab ortu,& occaſu ſyderum, quam Hyppocrates ſecutus eſt, ab heroicis vſq; ducta temporibus, antiquiſsimis auctoribus cognita fuit: nam Homerus, quo non vetuſtiorem alterum, ſi Ioſepho credimus in Appionem inuehentem,Gręcia omnis in teſtem adducere poteſt,cũ ita concinne cecinit de aqnis.

τὸ μὲν ποτὶ δυομένῃσι.
Θέρμαις πληϊάδεσσιν ἀμοιβηδὶς δ᾽ ἀνιούσαις,

Κρυστάλλῳ ἴκελον καλῆς ἀνεκήκιεν πέτρης.

Interdum enim occidentibus.
Stellis Pleiadibus cōcalebat, viciſsim autē aſcēdētibus
Chriſtallo ſimilis à formoſo ſcatebat iugo.

dicens Vergiliarum occaſu aquas ſubterraneas calefieri, earumq; exortu frigeſcere, & quid aliud oſtendere voluit niſi illis temporibus hyemem, æſtatemq; incipere? Heſiodus verò ſecundo Oper. & die. æſtatis atq; hyemis aliunde principium non duxit; quamobrem Aratus carminibus iam ſupra primo libro capite ſeptimo allatis matutino ortu æſtatem, veſpertino hyemem incipere Vergilias dixit. Autumnuſq; apud Hæſiodum non aliundè principium habet, niſi ab ortu matutino Arcturi, neq; in alio differt Hippocrates ab ipſo, niſi quia Hipp. vult ver incipere ab ęquinoctio Arietis, Hæſiodus vero ab ortu veſpertino apparente Arcturi, quemadmodum optimè his carminibus expreſsit.

Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠλίοιο
χειμέρι' ἐκτελέσῃ ζεὺς ἤματα, δὴ ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτοῦρος, προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο,
πρῶτον παμφαίνων, ἐπιτέλλεται ἀκροκνέφαιος.
τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν
Ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσταμένοιο. .i.

Quum ſexaginta poſt verſiones ſolis
Hybernos perfecerit Iupiter dies, tunc ſanè ſtella
Arcturus, relinquens immenſum fluctum Occeani,
Primus totus apparens exoritur veſpertinus.
Poſt hunc manè lugens Pandionis prorumpit hirundo
Ad lucem hominibus, vere nuper cœpto.

Idcircò Theophraſtus, ni fallor, verbis ſupra poſitis dixit, vbi de Arcturo loquitur, vtrunq; eius ortum obſeruari, innuens matutinum incipere autumnum, veſpertinum ver ipſum.

Cur veteres ortu & occasu syderum in anni diuisione vsi sunt, & præsertim Hippocrates. principia annuarum partium Theophrasti ætate congruentia constituuntur. locaq; plurima Hippocratis de dierum numero inter has partes interiecto enarrantur, ac veritas sententiæ ipsius demonstratur. Cap. II.

CVr verò erudita illa antiquitas exortu & occasu syderum anni diuisionem acceperit, causa forsitan est, quia existimauit octauam spheram immobilem esse, vel quia, vt autor est Proclus in commentarijs in Hæsiodum, antiqui auctores solebant designare tempora, hæc quidem aptà, alia verò minimè, ex stellis, herbis plãtis, animalibus, ad mortalium opera exercenda; ita enim Hæsiodus ab illo animali, quod Grҿci vocant φερέοικον tempus colendis vitibus contrarium ostendit; idemq; docuit hyemem instare cum Grues apparẽt; germinatione fici indicauit verni temporis nauigationem: tritissimaq; est tum apud Poetas, tum apud Philosophos, lentisci proprietas, quam, tradunt, ter in anno frutificare tripliciq; fructu indicare tria arandi tempora: ex quo & Cicero lib. primo de Diuinatione versibus ex Arato adductis.

Iam verò semper viridis, semperq; grauata
Lentiscus, triplici solita grandescere fœtu
Ter fruges fundens tria tempora monstrat arandĩ

tandem exortu, atq; occasu Vergiliarum messem arationemq;, cum vespertino Arcturi exortu tempus putandarum vitium, cum eiusdem matutino exortu tempus vindemiæ faciendҿ græci Poetҿ docebant, præsertim Hæsiodus, qui ijsdem stellis vsus est ad significanda anni tempora, quibus hæc facienda erant. idcircò Aratus in Phҿnom. in principio ita cecinit.

ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
Ἀστέρας. οἵ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνοιεν
Ἀνδράσιν ὡράων, ὄφρ' ἔμπεδα πάντα φύωνται. id est.
prouidit verò ad annum
Stellas, quæ potissimum facienda indicarent

Hominibus temporum, quò ſtata cuncta naſcerentur. Hincq; ratio apparet, quamobrem hæc tantum ſydera, inter multa alia, clariora ſint, atq; vſu magis recepta apud autores. Hippocratem autem, eundem modum præcipuè (niſi hallucinor) ſecutum eſſe credo; quia viderit medicinæ commodo eſſe hanc diuiſionem, qua quidem anni tempora deſcribuntur, & præcipue hybernum, ac æſtiuum in minores partes diſtribuũtur: quod doctè quidé Galenus expreſ-
» ſit com. primo in primũ Epidem. cum dixit, magnæ igitur
» temperamenti differentiæ, quas etiam generales appellare
» iuuat, annum in quatuor tempeſtates ſeiungunt, ſiue eas
» inter ſe genere, ſiue ſpecie differre dicas. at ſi harum ſingu-
» las in magis, & minus partiaris, æſtatem quidem in duas,
» hyemem verò in partes tres ſeiunges. Quo loco manifeſtũ eſt Galenum voluiſſe, temporum diuiſionem in minores partes, accipi debere, à tempore in quo magis minuſuè in ipſis temperamenta, & qualitatum ipſarum intenſiones, & remiſsiones dominari perſpiciuntur, & quidem optimè: nam cum annus vniuerſus nil aliud verè ſit, quàm æſtas, atq; hyems; (ver nanq; & autumnus particulæ potius æſtatis, ac hyemis quàm anni partes cenſendæ ſunt) conſiderans Hippocrates, multo anteaquam ſol primum Cancri punctũ ingrederetur æſtatis temperamentum vigere, ac priuſquã attingeret primum Capricorni punctum, hybernam temperationem eſſe, idcircòq; illas mutationes accidere, quarum obſeruationem tantoperè commendabat; cũ cerneret Vergilias aptiſsimas eſſe, Canem quoq; & Arcturum, ad ſignificanda tempora harum mutationum, his vſus eſt, multam afferens ſuæ arti vtilitatem. præterquàm quod ſunt, qui credant eum aliquam vim ineſſe his ſtellis exiſtimaſſe; quæ res maximo cum detrimento, cum artis, tum illorum, qui ea indigent, hac tempeſtate prætermiſſa eſt: hoc perſpicuum fit, ſi ad Vergilias ſpectabimus, quarum ortus, & occaſus eius ſeculo ante duo ſolſtitia erat 40. dierum ſpatio. hæc forſitan in cauſa fuit inter alias, quamobrem Theophraſtus in diuiſione anni libello de aquarum ſignis, præter æquinoctiorum, & ſolſtitiorum puncta, vt nos annotatione

24. ſuper

24. super opusculum illud abundè diximus, Vergilias tantum vsurpauerit. Verum vt ad Hippocratis verba redeam 3. de Dięta, quibus, vt dictum est alteram anni diuisionem discimus, diuersam ab ea, de qua egimus: satis clarum est, ex loco illo, post diuisionem generatim in quatuor anni tempora factam, paulo infra hyemem diuidi in quatuor partes, & secundum vniuscuiusq; rationem distribui ciborum mutationem, ac laborum, ad seruandam popularibus illis
» valetudinem, Hippocratisq; verba talia sunt. Oportet igi-
» tur his de causis, per id tempus ita victitare, ab occasu Ver-
» giliarum vsq; ad versiones dies sunt quadraginta quatuor,
» circa versiones oportet summoperè sanitati operam dare, &
» quæ dicta sunt obseruare, atq; à versione, totidē diebus ea-
» dem victus ratio est seruanda; vbi autem tempus Fauonium
» adducet ac mollius euaserit, oportet postea vsq; dum dies
» quindecim conficiantur, eodem victu vti; quibus præte-
» ritis, iam Arcturi emersus, & Hirundinis aduentus erit.
» Tempus autem, quod sequitur, quod duobus & triginta
» diebus constat, victum variare oportet. Victui igitur,
» qui tempestate conueniat vtendum est, mollioresq; cibi &
» potus adhibendi, sensimq; ac leniter se à laboribus admo-
» uendo vsq; ad ver: quo loci videmus primam partem hyemis totum illud tempus accipere, quod est inter Vergiliarū occasum, vsq; ad solstitium; quod metitur spatium 44. dierum, quemadmodum in græco contextu habemus, non sicut Caluus in sua versione perperam ponit 40. alteram verò à solstitio ad Fauonium flatum, totidem dierum spatio. tertiam ab hoc ad Arcturum, atq; Hirundinum visu; quod erat spatium quindecim dierum. quartam verò ac postremam vsq; ad Arietis æquinoctium 32. dierum. ver autem nequaquam diuisum, vt infra patebit, vsq; ad Vergiliarum ortum ab æquinoctio verno extitisse. æstatem verò duas in partes seiunctam, à Vergilijs ad solstitium primam, à solstitio ad Arcturum vsq; ac æquinoctium Libræ, alteram: inter quę puncta 93. dies numerat Hippocrates; atq; notandum est, illū vti ęquinoctio non secus atq; in ipso exortu Arctu-
» ri esset, sic enim dicit. Totumq; hoc sequens tempus trium,

„ & nonaginta dierum mollibus, frididis albis, vſq; ad Arctu-
„ ri exortum, & æquinoctium victato. Autumnum tandem diuiſionis identidem expertem claudi ab eo intra terminũ æquinoctij ac Vergiliarum occaſum dierum nempè 48. vt
„ videre eſt illis verbis. Cæteroqui omni æſtiuo victui demi-
„ to additoq; non vſq; ad ſummũ, vti propè ad hybernũ victũ
„ deducaris, duo de quinquaginta dies ab æquinoctio, vſq;
„ ad Vergiliarum occaſum. Hæ ſunt anni partitiones, quos Hippocrates ſuis libris recenſet, quæ cum ſatis pro præſenti inſtituti ratione à me explicatæ ſint, nihil eſt quod commemorem breuitati conſulens, quæ à Varrone poſtea, Columella, Plinio, alijs ve recentioribus allata ſunt: nec etiam cauſam perquirã, cur Hippocrates in prima diuiſione æſtatem plures in partes ſecauerit, in hac verò hyemem, in illa quidem potiſsimum de Syrio mentionem faciat, diuidatq; autumnum, vtens exortu Arcturi, atq; æquinoctio, ac ſi eſſent differentes, in hac verò contrariũ omnino agere videatur; in prima annum in nouem partes ſeiungat, in hac ſecet illum in octo. hæc enim omnia, & reliqua ad hanc materiã pertinentia fuſiſsime à nobis in libris de Hippocratica anni partitione pertractata ſunt; ſat erit impreſentia ea attigiſſe, quæ maximè neceſſaria erant. modo demonſtrare conabor, quod maximi eſt momenti, ad hanc quæſtionem tollendam, quo tempore quibuſuè menſibus hæ anni partes inciperent; quod vt facilius à nobis percipiatur, animo cogitandum eſt (ne incidamus in menſium græcorum confuſionem) Iulianum annũ vſu fuiſſe etiam illis temporibus, quippe qui aptiſsimus ſit ad enumerandos ſyderum motus. ſuppoſito hoc, inueniemus Vergiliarum occaſum matutinum, vt ab hoc initium ſumam, veluti conſpicuum eſt in noſtra tabula, etate illa contigiſſe, cum ſol ingrediebatur grad. 15. 46. Scorpionis, quod veriſimile eſt accidere potuiſſe decimam circiter, aut vndecimam Nouembris. (ſufficit mihi nunc confuſe quidem hanc rem deſcribere, ac vt aiunt pinguiori Minerua, cũ nihil referat ad propoſitã quęſtionem, ſi diei vnius, aut duorum interuallo, vel etiam paulo pluſiũ à ſcopo aberramus,) pari modo videbimus etiam Bru-

mæ

mæ solstitiũ fieri solitum ad 22. 23. aut 23. & 24. Decemb. Verum ab occasu Vergiliarum ad hoc solstitium 44. dies, vt iam vidimus, numerabat Hippocrates: qua de re, cum totidem intersint à die Nouemb. X. ad 23. Decemb. dicendum erit absq; vlla dubitatione, viam, quam nos secuti sumus, ad inuenienda exortuum, ac occasuum stellarum puncta, atq; tempora locaué solis, haud quaquam diferre ab ea, quam Hippocrates tenuit, atq; cæteri illius tempestatis autores. ad hæc, cum idem velit à Brumæ solstitio ad Fauonium intercedere 44. dies, perspicuum est hunc flatum, tunc spirare incepisse die quarta, aut quinta ferè Februarij, quo tempore, sol medium Acquarij percurrebat. huius rei gratia Columella, Piniusq; huius mensis diem sextam primis huius flatus auris, ac Ptolemæus secundam in libello de Inerrantium syderum significationibus impertiti sunt. Post Fauonium Arcturus sequitur, qui suo vespertino exortu, vt iam dictũ est, incipit quartam, ac postremam hyemis partem, cuius tempus ita venandum arbitror. perspicuum est exortum, atq; occasum matutinum apparentem syderum sequi verum matutinum, è contra verò vespertinum apparentem ortum & occasum, vespertinum verum præcedere; cum igitur tunc Arcturus emergeret ex Athenarum horizonte cum partibus 13. 7. Virginis, vt patet in nostra tabula, exortus vespertinus verus illius necessario contingebat, quando sol in puncto opposito erat, hoc est in partibus 13. 7. Piscium; apparensq;, cum sol per tot partes versus præcedentia aberat à loco illo, quot, ni fallor, interuallũ matutinę apparitionis conficiebant, quod, non secus ac exortum matutinum apparẽtem inquirentes necesse est addere pũcto Eclipticę, quo cum oriebatur Arcturus, ita cum quęrimus vespertinum apparentem, subtrahendum est à puncto opposito: quocirca cum illud sit, vt in tabula apparet, partium 12. 26. dicendum erit, quando sol grad. 0. 41. Piscium ingrediebatur, talẽ aspectũ factũ fuisse, quod erat circa X X. aut XXI. diem Februarij, à quo quidem aspectu ad Fauonij flatum, quindecim penè dies intercalabant, quos enumerat Hippocrates; quod euidentissimum est signum diuinum se-

nem

nem hæc methodo in venãdo syderis huius ortu vespertino apparente vsum fuisse. Identidem Arietis æquintctiũ veris principiũ erat ad dies 22. & 23. aut 23. 24. Martij: quapropter satis euidens est ab Arcturo ad hoc æquinoctiũ, hoc est à die 20. Februarij ad 23. Martij 32. dies vt Hippocrates voluit, intercalasse. eadem etiam methodo ac ratione tempus emersionis Vergiliarum hauriemus, exindeq; æstatis initiũ, atq; aliarum partiũ: nam & ipsæ cum simili aspectu exoriebantur, quando sol grad. 25. 24. Tauri tenebat; obtingebat enim id. 17. 18. diem Maij circiter. solstitiumq; æstiuũ 25. ac 26. Iunij. matutinus verò Arcturi exortus principiũ autumni 21. aut 22. Septembris die, quando sol grad. 25. 33. Virginis percurrebat. Libræ porrò æquinoctium 25. ac 26. eiusdem mensis: quæ omnia si vera sunt, nescio quanã ratione Galenus sustinere posit Arcturum suo seculo manè exoriri solitũ fuisse per dies duodecim ante autumni æquinoctium, dummodo ipse teneat, quod probatissimi autores omnes tenuerunt, principio Libræ æquinoctium ipsum fieri, non autem octaua eius parte, quemadmodum Chaldei opinati sunt. ab hoc æquinoctio ad Vergiliarũ occasum, dies 48. numerabat Hippocrates, totq; ferè intercedunt secundum nostram supputationem; cum à 25. Septembris die ad 10. Nouemb. 46. intersint. Iam verò anni tempora, temporumq; ipsorũ initia venati sumus, quemadmodũ antiquis seculis contingebant, dictumq; est ver die 22. 23. Martij cum Arietis æquinoctio incipere, æstatẽ verò die 17. & 18. Maij cum matutino Vergiliarum exortu, rursus autumnum die 21. ac 22. Septemb. eodem Arcturi aspectu; hyemem tandem die 10. ac 11. Nouemb. cum Vregiliarum occasu initium facere. Reliquum est videre, quænam anni pars illa sit, quam Theophrastus oporam appellat; idq; sequenti capite explicabitur.

Quæ nam pars anni sit opora ex Galeno, & Olympiodoro docetur. carmina quædam Homeri de oporino astro explicantur. Aristotelis locus ex secundo Meteoron declaratur. Budeus reijcitur. Cap. III.

OPoram, de qua Theophrastus verba facit, eam fuisse anni partem, quæ pars vocatur æstatis secunda, incipiens à Caniculę exortu ad Arcturum vsq;, Galeni autoritas comprobat. ita enim scriptum reliquit non solum in Commentarijs p. Epidem. sed clarius atq; perspicacius etiam in Aphorismos 3. libro Aphorismo
„ decimoquarto, quo loco sic inquit. Vergiliarum ortus æsta-
„ tis est initium, post quos Caniculæ ortus oporam appellatā
„ inchoat, quam ipsam esse volunt alteram æstatis partem, post
„ eam Arcturus suo ortu autumno dat initium. id ipsum af-
„ firmat Olympiodorus in primum Meteor. sic dicens. id so-
„ lum scire nostra magnopere interest, longè aliam rationem
„ esse æstatis, & oporæ. Aestas nanq; distribuitur in partes
„ duas, in æstatem videlicet, cum sol in Cancro est, atq; in
„ oporam, cum sol videlicet in Leone est, quo tempore sydus
„ Syrium apparet, quod poeta ab opora oporinum appella-
„ uit, esse autem illud tempus anni, oporam, declarat dein-
„ ceps subsequens aliud tempus phtinoporum appellatū, tan-
„ quam quod ab interitu superioris temporis oboriatur. ex quibus verbis colligimus antiquissimam fuisse, & vsq; ab Homeri ductam temporibus consuetudinem hanc, incipiendi huiusmodi anni partem, quam vocamus oporam, à Syrij exortu; locum verò citatum ab Olympiodoro, quinto Iliados esse existimo, vbi Homerus concinnè quidem fingit similem Caniculæ splendori lucem illam, quæ Palladis beneficio ornabat, tegebatq; Diomedis corpus; hæc sunt illius carmina.

Δαῖέ οἱ ἐκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἀκάματον πῦρ,
Ἀστὲρ' ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον, ὅς τε μάλιστα
λαμπρὸν παμφαίνησι λελουμένος ὠκεανοῖο.

„ Lucebat ei ex galeaq; & ex scuto indefessus ignis,
„ Stellæ Oporinæ similis, quæ maximè

Splen-

Splendidè lucet lota in Oceano.
nisi fortasse Olympiodorus intellexit illum alium locum vigesimi secundi libri, vbi Homerus non solum splendorem Achillis armati describit eiusdem stellæ similem, verũ etiã, quod maximum est ad illustrandam veritatem, ostendit, cũ sydus hoc exoriretur, Oporæ dedisse principiũ; quæ carmina hic apponam, tanquam lectu dignissima; & quæ ostendũt Caniculæ ortum omni tempore apud omnes populos infaustum infelicemq; habitum fuisse, vt qui multos morbos hominibus affert: quamobrem, ni fallor, ab eodem Poeta lib. 11. sydus hoc οὔλιος ἀστὴρ hoc est mortale, ac infelix appellatum fuit. Sic igitur illo in loco cecinit Homerus.

ὣς Ἀχιλεὺς λαιψηρὰ πόδας καὶ γούνατ' ἐνώμα.
τὸν δ' ὁ γέρων Πρίαμος πρῶτος ἴδεν ὀφθαλμοῖσι,
παμφαίνονθ' ὥς τ' ἀστὲρ' ἐπεσσύμενον πεδίοιο,
ὅς ῥ' ἀτ' ὀπώρης εἶσιν, ἀρίζηλοι δὲ οἱ αὐγαὶ
φαίνονται, πολλοῖσι μετ' ἄστρασι νυκτὸς ἀμολγῷ,
ὅντε κὺν' Ὠρίωνος ἐπίκλησιν καλέουσι.
λαμπρότατος μὲν ὅγ' ἐστὶ, κακὸν δὲ τε σῆμα τέτυκται,
καί τε φέρει πολλὸν πυρετὸν δειλοῖσι βροτοῖσιν. id est.

Sic Achilles cæleriter pedes, & genua mouebat,
Hunc verò senex Priamus vidit oculis,
Vndiq; fulgentem vt stellam irruentem per campum
Quæ opora oritur, lucidi autem eius radij
Apparent multa inter astra noctis medio,
Queque Canem Orionis cognomine vocant,
Splendidissima quidem hæc est, malum verò signum
Et affert multam febrem miseris mortalibus.

Vbi notandum, cum Homerus dixerit ὥστ' ἀστέρα, paulo post etiam ὅς ῥ' ἀτ' ὀπώρης εἶσιν, id est vt stella, quæ ascendit in opora, vel vt alibi dixit ὀπώρινῷ, quia cũ matutino oritur oporæ dat initiũ, illis quidem verbis paulo infra νυκτὸς ἀμολγῷ, fortasse non vespertinum tempus, aut mediam noctem significare voluisse, quemadmodum multi opinati sunt, verum vltimam illius partem, illamq;, quæ dubia lux vocatur, ac matutinum crepusculum, quod soli præit, cum ad nos accedit per 18. grad. sub horizonte adhuc existens; innuens

si mea

si mea me opinio falsum non habet, Syrij exortus matutini tempus, vt principium oporæ; nam videmus Aratum quoq; vsum fuisse illo in loco.

> τῆμος καὶ κεφαλὴ κυνοσουρίδος ἀκρόθι νυκτὸς
> Υψι μάλα τροχάει. id est.
> Tum quoq; caput Cynosuræ in extremo noctis
> Excelsè valdè fertur.

Vocem ἀκρόθι νυκτὸς pro extrema noctis parte, vt Theon in Cõmentarijs innuit, non autem pro prima: quamuis cõmuniter in prima eius significatione accipiatur, quemadmodum vox ἀχρόνυχὸς ostendit; quæ vsurpatur ad significandũ vespertinum exortum. De oporæ etiam tempore loquitur Arist. primo Meteoron paucis versibus semel & iterũ. vbi de grandinis generatione sermonẽ habet, distinguens illud ab æstiuo, quamuis secus senserit Budeus; quod manifeste apparet secundo loco, quem cò libentius hic apponam, quo ostendet oporam ex mente præceptoris declinare ad autumni naturam, ac temperamentum; idcircòq; hoc nomine quandoq; vocitari, quod, vt videbimus, multum attinet ad propositam disputationẽ. inquit igitur Aristoteles.
„ Rarius autem fit æstate, quàm vere, & autumno quanquam
„ magis quàm hyeme, aër enim æstate est siccior, qui vere ad-
„ huc est humidus, autumno verò iam humescit; quin etiam
„ interdum opora grandines, vt dictum est fiunt ob eandem
„ causam: quibus in verbis videre est, illum non solum diuidere oporam à reliquis anni temporibus, verum etiam ab æstate, cum velit in ipsa quemadmodum in autumno aërem humectari incipere. id ipsum & Theophrastus ostendit li-
„ bello de Signis tempestatum, cuius hæc sunt verba. si ver
„ & æstas frigida fuerit, opora & autumnus æstuosus erit & à
„ ventis silens. vbi perspicuum est, ipsum coniunxisse oporam cum autumno opposuisseq; æstati, ac veri; itidem, & alibi, sed ea omittimus breuitatis studio, nunc ad Hippocratem veniamus.

Superioris capitis ſententia Hippocratis autoritate confirmatur. oporā, & metoporum quandoque appellari Græcorum, ac Latinorum teſtimonio oſtenditur; Hippocratis, Valerij Flacci, Vergilijq; loca obſcura enarrantur. oporæ principium, tempus Caniculæ emerſus Theophraſti ætate, Hipparchi teſtimonio ponitur Cap. IV.

HIppocrates Aphoriſmo XVIII. lib. III. hęc habet. Quod ad tempora verò pertinet, vere & prima æſtate pueri, & his ætate proximi optimè degunt, valentq; maximè, ęſtate verò, & autumni ad aliquam vſq; partem, qui mediam ætatem agunt. quo in loco perſpicuum eſt, Hippocratem primam æſtatis partem, quæ inter Vergilias, & Caniculam includitur, vocaſſe, vt textus græcus habet, ἄκρον θέρος, alteram verò, quæ communiter opora vocatur, tantum θέρος, tanquam partem illius ſecundam, quam coniungit autumno; ex quarum ſympathia naturarum, ac temperamentorum euenit aliquãdo græcos auctores oporam, atq; tempus illud, quod incipit cum Syrij exortu μετόπωρον appellaſſe; idq; feciſſe Hippocratem exiſtimo in lib. de Aëre, Aquis & Locis, vbi poſt quam dixit ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται καὶ βόρειον, τὸ δὲ μετόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, & c. id eſt ſi verò æſtas ſicca exiſtat, & borealis, ſequens verò autumnus pluuioſus; & auſtralis, & c. ſequitur poſtea ἢν δὲ βόρειόν τε ᾖ καὶ ἄνυδρον, καὶ μήτε ὑπὸ κύνα μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ ἔπομβρον, & c. id eſt quod ſi borealis ſit, ac ſine aquis, & neq; ſub Caniculam, neq; ſub Arcturum pluuioſus, & c. Quæ quidem verba ad methoporum omnino veniunt referenda, cum iam de æſtate in ſuperioribus affirmauerit Hippocrates ſiccã eſſe & aquiloniam, vt non fuerit hoc inutiliter & fruſtra de ea repetendum. quamobrem vox θέρος in priori loco ἄκρον θέρος ſignificabit; de qua re ſupra feci ex eodem mentionem, nimirum æſtatis partem, quæ eſt inter ortum Vergiliarum, & Caniculam, ac primam partem æſtatis dicet: cœteroqui ſi totam vox illa æſtatem ſignificaret, fruſtra adderet Hippocrates καὶ μήτε ὑπὸ κύνα ἔπομβρον; cum enim alioqui æſtas ſua natu-

ra ſicca ſit, Hippocrates ſiccam hoc loco eam appellans, plus iuſto ſicciorem eam eſſe opportere monſtrat: debet enim recedere à ſuo temperamēto, vt morbi illi oriātur. atqui æſtas tota tūc plus iuſto ſiccior eſt, cū opportunis tēporibus pluuijs caret, vt nos alibi de Hippocratis mente notauimus ex libello de Aëre Aquis & Locis; quas ἄρθια ὕδατα vocauit ibi Hippocrates. tempus autem pluuijs idoneū in ęſtate potiſſimum circa Canis eſt exortum, vt idem citato loco monet, quamobrem dicens ſupra æſtatem ſiccam eſſe, ſi totam ęſtatē intellexiſſet, nullatenus ſecundo loco pluuias ſub Canē non fieri ad ſiccitatem æſtatis oſtendendam addidiſſet, cum ſatis ſuperioribus verbis id comprehēdātur. quod ſi verba ad autumnum referamus, vt Galenus retulit, ac preceptor ſuis in Problematibus, licet aliter alicui videri poſſet, quēadmodū cōtextus orationis neceſſario monſtrat referenda eſſe, ac ipſe etiam Hippocrates, ſe ipſum declarans oſtendit 14. Aph. lib. 3. dicendum erit, illam vocem μετόπωρον cōprehendere etiam totum illud tempus quod intercedit inter Syriū atq; Arcturum; quare Adriani aduerſus Galenū oppoſitio nullius momenti erit, cum verum eſſe poſsit, autumnum ſub Syrio eſſe ἄνυδρον, quemadmodum docet Hippocrates, ſi latè vocē μετόπωρον accipiemus, prout comprehendit etiam illud anni tempus, quod Grȩci ὀπώραν vocant, quemadmodū illic ipſe fecit. atq; eodem fortaſſe ſenſu verba alia eiuſdem libri paulo ſupra accipienda ſunt, & ſi quidem circa canis exortū accedat aqua ac tēpeſtas, & Eteſię ſpirauerint, ſpes eſt ceſſationis, & vt autumnus ſalubris fiat. quo rurſus loco tempus ab exortu Canis initium ducens methoporū videtur appellaſſe. hinc manifeſtum eſt, quid ſibi voluerit diuinus ſenex ſeptimo Epidem. quando, vt ſui moris eſt, horum ſyderum ortu & occaſu, atq; Fauonio flatu accidentia enumerās ægrotantium qualitates, alterationes, aëriſq; intemperiem, quæ tunc temporis accidebant; poſtquam dixit ἐπιχάρμῳ περὶ πληϊάδων δύσιν, ὤμου ὀδύνη id eſt Epicharmo circa Vergiliarū occaſum, humerorū dolor, paulo infra ſequitur, μετὰ ζέφυρον, αὐχμοὶ ἐγένοντο, μέχρις ἡμέρας μετοπωρινῆς. ὑπὸ κύνα, δεινὰ πνίγεα, καὶ πνεύματα θερμά, καὶ πυρετοὶ ἱδρώδεες.

quem locum Caluus existimauit corruptum esse , atq; pro ἡμέρας μετοπωρινῆς , legendum esse ἰσημερίας μετοπωρινῆς , sicq;
„ interpretatus est . Post Fauonium æstus magni fuerunt, qui
„ vsq; ad æquinoctium autumni durauerunt : quo in loco, vt mea fert opinio , Hippocrates Syrij ortus diem, ac primum oporæ diem ἡμέραν μετοπωρινήν , id est diem Metoporinã vocauit : quod satis superq; ipse declarat , cum subiungit , vt dilucidius explicet quid per diem Metoporinam intelligi
„ voluerit , sub Cane graues æstus , flatus calidi , febres cum
„ sudore ; neq; satis perspexit Caluus , paulo infra Hippocratem mentionem facere de autumno sub Arcturi nomine; idcircò de eodem agere eo in loco minime potuisse ; nisi in eũ incurrens errorem , quem Græci ὕστερον πρότερον vocauere ; si autumni æquinoctiũ posuisset ante Caniculam ; quod haud quaquam existimo Hippocrati in mentem venisse; cuius in verbis perspicimus temporum seriem,omni penitus confusione remota , temporaq;, vt alterum post alterum sequitur ordine proprio sic descripta, vt nihil clarius : cum post Vergiliarũ occasum de Fauonio mentionem faciat , post Fauonium tempus illud , quod ipse appellat diem Metoporinam commemoret , quodq; vsq; ad Arcturum extenditur ;
„ quod quidem complexus est vnica hac voce , sub Cane ; demum , & de ipso Arcturo , ac autumni initio, verba faciat : Vnde notandum est , cum dixisset, fuisse quidem à Fauonio flatu ad Caniculã vsq; maximas siccitates, ac squalores, qui dominantur , quando multæ exhalationes calidæ , atq; siccæ in aëre gignuntur , velut autor est Arist. primo Meteor. addit etiam apposite , sub Cane , id est totum illud tempus quod sequitur post eius ortum,ad Arcturum vsq; ,maximos calores fuisse perpessum , atq; infestos ; flatusq; calidos , quæ duo ab eadẽ caussa pendunt, ex qua & siccitates . quod si in quinto , cum eandem materiam pertractarit , græcè sic
„ legitur μέχρις ἰσημερίας μετοπωρινῆς. multis de causis (ni hallucinor ,) quas breuitatis gratia enumerare ommitto , locum illũ corruptum existimandum esse censeo, atq; ex hoc ipso loco, quẽ præ manibus habemus, suæ integritati restituendum potius , quàm è contra . verum hic error Caluo

donan-

donandus erit, si modo error appellandus est, qui eodem
„ loco, cum paulo infra dicat Hippocrates illis in verbis οἱ
„ ὀρνιθίαι ἔπνευσαν πολλοὶ καὶ ψυχροὶ, id est flatus Ornithias
(quorũ Arist. 2. Meteor. mētionē facit) præter eorũ naturã
frequentes frigidosq; spirasse, cum è contra, vt ipse docuit,
rari, calidiq; spirare debeant; non sine maxima eorum
admiratione, qui locum illum non omnino oscitanter legerint
(quem grauissimi etiam Scriptores, qui post illum hanc
prouinciam susceperunt reddendi Hippocratem latinis
auribus, secuti sunt) sic transtulit verba diuini senis.
„ Multi frigidi venti recta quãdoq; spirauerunt; quod quàm
alienum sit ab ipsa veritate alijs iudicandum relinquam. sed
vt ad propositam disputationem redeam, quod opora aliquando
vocari possit μετόπωρον ad illas autoritates, quas
supra retulimus, adiungemus etiam Iulium Pollucem, qui
in suo Onomastico explicans harum vocum differentiam μετόπωρου
& φθινόπωρου affirmare videtur, tempus illud, quod
μετόπωρον dicitur, potius vocari debere ὀπώραν, ὡς ἐαρ ὀπώρας
ἐστιν inquit ille, ac post subiũgit φιλοτιμότερον δὲ θέρους
ἀκμή, quibus in verbis cõprehẽdi potest, quemadmodũ supra
diximus, oporã quandoq; etiam dictã fuisse, θέρος, ac ita
Hippocratem in illo Aphorismo eam appellasse. neq; silentio
prætercam, latinos quoq; autores à græcis admonitos
oporã, diesq;, qui à Canicula dicti sunt Caniculares, nũcupasse
autumnum; ac Valerium Flaccum, primum in testem
adducam, qui ita cecinit.

Non secus Autumno, quàm cum magis asperat ignes,
Syrius, & sæuo cum nox accenditur auro.

vbi perspicuũ est oporã, diesq; caniculares à Cane sic dictos,
autumnum vocasse, quod Vergilium quoq; tertio Georg.
fecisse existimo, vbi ita cecinit.

Hic quondam morbo cœli miseranda cohorta est
Tempestas totoq; autumni incanduit æstu.

Quo loco arbitror diuinum poetam voce illa, æstu, non tam
autumni intemperiem notare voluisse, quasi seuiente peste
illa ex frigido in calidum mutatus sit, quàm dierum Canicularium
feruorem; quo fortasse sensu interpretari etiam

possunt

possunt altera illa primi eiusdem operis.

Quid tempestates Autumni, & sydera dicam?

Atq; vbi iam breuiorq; dies, & mollior æstas,

vbi mea sententia, sydera dicit, propter Canem, & Arcturum, breuiorq; dies, quoniam Vergilij ætate, Canis oriebatur, cum iam dies in insigni essent decremento; demum, mollior æstas, tũ propter pluuias, quæ cum surgentibus Austris cadentes æstum per aliquot dies remittebant, tum quia propter Austri flatum, & dierum canicularium æstum, corpora molliora reddebantur, hoc est hebetiora, & imbecilliora. Iam verò de ea satis disputatum est, quænam pars anni sit, vnde principium ducat, & quomodo à grauissimis auctoribus aliquando ὀπώρα vocata sit, aliquando verò μετόπωρον, quod maxime necessarium erat ad intelligendam vim verborũ Aristotelis 2. Meteoron, ad tuendũq; Alexandrum à Vicomercati obiectionibus, vt inferius elucebit. reliquum est, vt videamus, Theophrasti seculo, quo anni tempore opora inciperet; de qua re, vt paucis me expediam, dicendum est, veluti nostris in tabulis videre licet, verum Caniculæ locum cuius exortu opora incipit, fuisse gr. 12. 59. 55. Gemin. punctum verò, quocum ex Athenarum horizonte emergebat grad. 16. 20. Cancri, interuallum apparitionis adijciendum vero eius loco, grad. 47. 51. numerandum à puncto sui exortus, grad. 14. 30. adeo quod addito, gradibus 12. 59. 55. Gemin. arcu grad. 47. 51. siue grad. 16. 20. Cancri arcu grad. 14. 30. videmus ambos finire in grad. 0. 50. Leonis: quamobrem asserendum erit, quando sol locum hunc percurrebat, tunc Caniculam è radijs solis emergentem conspiciendam se in oriente ante eius exortum tradidisse, consequenterq; eo tempore oporam incepisse: quod accidebat, quemadmodum etiam supra dictum fuit, ad 27. 28. Iulij diem; Caniculamq; tunc exoriri consueuisse, cum sol principium Leonis attingebat, veluti diximus, id verum esse, testis est locupletissimus Hipparcus in Aratum, exponens illa carmina.

Ενθα μὲν ἠελίοιο θερείτατοι & c.

Ibi quidem soles ardentissimi. & c.

vbi

„ vbi ita inquit vt ego interpretor. Circa canis exortum æ-
„ ſtus magni fiunt, exoritur autem Canis ab æſtiua verſione
„ ferè poſt dies triginta, atq; totidem profectò diebus pręte-
„ ritis, vel proximè ſecundum ipſum ſol leonis initium ingre-
„ ditur. quo in loco manifeſtum eſt, vt Hiparcus ſupputauit,
Arati ſeculo(qui floruit penè ijs temporibus, quibus Theo-
phraſtus vixit, cum non amplius quàm ſex & triginta annos
poſt Alexandri mortē fuiſſet) Caniculam oriri conſueuiſſe,
ingrediente ſole primū leonis gradū. cui opinioni reſpon-
dent exactè ea, quæ in noſtris tabulis ſupputauimus, quarū
calculum cum Hipparchi ſupputatione conſentire, hinc ar-
gumentum ſumere poſſumus, à 25. Iunij .i. à tempore quò
tunc ſolſtitia eueniebant, ad 27. Iulij diē, atq; ad Caniculā,
penè intercedere 30. dies, quos ille enumerat.

Tempora in quibus Orion verè oriri, & occumbere incipiebat; vel totus verè oriri, & occumbere deſinebat ſeculo Theophraſti congruentia aperiuntur. Hipparchiq; autoritate confirmantur. enarratur Arati locus, & aduerſus Hipparcum defenditur. Cap. V.

HIs ita expoſitis reliquum eſt pūctum noſtræ diſpu-
tationis attingentes, vt probemus, Orionem tunc
exoriri ſolitum fuiſſe, quemadmodum Theophra-
ſtus ſcriptum reliquit principio oporæ; verum cū
primum ſuppoſitum ſit, illum verba facere de toto Orionis
aſtro, vt ſciamus, quomodo id quoq; accipiendum ſit, operę
pretium eſt perquirere, quibus nā ſtellis naſci inciperet, atq;
occumbere, quibus cum etiam ortum & occaſum ſuum fini-
ret. de quibus, vt rem paucis abſoluā, dicam, ſtellam eam
ex Orionis imagine, quę minorem in Zodiaco longitudinē
habens magis ad Boream ſpectabat, primam fuiſſe, quæ orie-
batur, hæc verò quemadmodū Hipparcus in Aratū docuit,
prima erat Clypei ſiniſtrę manus; eam verò poſtremò ortam
fuiſſe, quę maiorē in Zodiaco longitudinem habens, magis
erat Auſtralis, hęc verò ſecundum Hipparcum in dextro ge-
nu erat eiuſdem; è contra verò in occaſu ſtella magis Au-
ſtralis inter eas, quæ minorem habebant longitudinem, pri-
ma erat,

ma erat, cum qua Orion occidebat, quæ vt Hipparco placet, eiusdem Pes sinister erat; quæ magis borealis erat, inter eas, quæ maiorem habebant longitudinem, postremo cũ illo occidebat; hæ vt Hipparco videtur, erant duæ Collorobi. quod totum probatur autoritate Ptolemæi, qui VIII. lib. magnæ constructionis scriptum reliquit (id ipsumq; etiam probat Theon, si recte memini suis in commentarijs) stellas, quæ magis australes sunt, priores occidere tardioresq; exoriri, quàm boreales: sicuti è contra, quæ magis sunt boreales prius apparere, seriusq; occultari australioribus; adeo quod si Orion oriri incipiebat vna cum prima stella Clypei, hęcq; apparebat in Athenarum horizonte Theophrasti seculo cum grad. 26. 56. Tauri, vt in nostra tabula notauimus, dicendum est, quando sol illic erat Orionem exortum verũ ac cosmicum incepisse; quod accidebat circiter 20. 21. 22. diem Maij. similiter, si totum astrum cum dextro genu eiusdem apparere desinebat, hocq; supra horizontem emergebat cum grad. 1. 48. Cancri, erit affirmandum, quando locum illum attingebat, quod erat penè solstitij die, cosmicè totum Orionem exoriri consueuisse. id ipsum, & de occasu asserendum erit; nam cum eclipticæ punctus, quo cum tunc Pes sinister occidebat esset 3. 15. Tauri, existente sole in opposito loco, mergi Orion incipiebat ad 28. 29. diẽ octob. pariq; modo cum punctus, quo cum sequens Collorobi occultabatur grad. 27. 28. Tauri, esset; quando sol in opposito puncto erat scilicet ad diem 22. 23. Nouemb. Oriõ totus Cosmicè cadebat. ex his omnibus colligimus verũ exortum integræ imaginis Orionis contigisse, quando sol partes Geminorum extremas occupabat, primasq; Cancri: quod verũ esse testatur Hipparchi autoritas; qui ad hæc ipsa respiciens, in suis commentarijs, laudibusq; extollens Aratum, ita inquit, vt ego interpretor. De Orione autem cum
„ phenomenis consentit Aratus existimans ipsum totum cum
„ Geminis exoriri, quo loco notandum est, hac voce, Gemi-
„ nis, totum Aratum signum intellexisse. Habemus etiam verum occasum Orionis tunc fieri consueuisse, cum sol vltimas Scorpionis partes teneret; quod cum veritate consen-

tire

tire Hipparcus, eodem libro oſtẽdit reprehendens Aratum hac in parte, atq; Attalum Rhodium eius interpretem, ac ſi minimè intellexerint quibuscum Zodiaci partibus totum aſtrum ea tempeſtate occideret. Hipparchi verba latinè reddita hæc ſunt libro primo.
„ Quod autem totus Orion, cum
„ Scorpius oriri incipit, non occumbebat, vt Aratus ait, atq;
„ Attalus, ei cõſentiens demonſtrare conatur, ſed potius cum
„ Sagittarij principium ſeſe attollit, ex his manifeſtum fiet:
„ etenim in Græciæ locis, vbi maximus dies quatuordecim
„ eſt horarum, incipit quidem Orion cum ſiniſtro Pede oc-
„ cidere, ſeptima Tauri parte occumbente; deſinit occaſum
„ petere cum Humero dextro vigeſimaquarta eiuſdem ſigni
„ parte occidente. quod ſi Collorobum habet in dextera ma-
„ nu, eundem cum poſtrema Tauri parte in occaſum labi ac-
„ cipere oportet. Perſpicuum igitur eſt Orionem totum; ſi
„ cum Tauro occidit, non poſſe, cum Scorpius oriri incipit,
„ occidere, ſed potius, cum Sagittarij principium ſupra ho-
„ rizontem aſcendit.

quibus verbis videmus Hipparcũ tempore Arati voluiſſe totum Orionem occidere cum ſtellis Collorobi, has verò cum extrema Tauri parte, veluti nos annotauimus: quamuis, vt verum fatear, neſcio quomodo hac in re Hipparcus reprehendere poſsit Aratum, cum apertiſsimè dixerit, totum Orionem occumbere, cum Sagittarius oriri incipit carminibus illis.

Ημος καὶ μεγάλοιο κυνὸς πᾶσαι ἀμαρυγαὶ
Δύνουσι. καὶ πάντα κατέρχεται ὠρίωνος. i.
Tum etiam magni canis omnes micantię
Occidunt, et omnes partes deſcendunt Orionis.

nam paulo ſupra dixerat καὶ τοξότῃ ἀντέλλοντο, id eſt & Sagittario exoriente. Verum Hipparcum fortaſſe fefellit locus ille, quem ipſe reprehendit, ob hæc carmina.

Σῆμα δέ τοι κείνης ὥρης καὶ μηνὸς ἐκείνου
Σκορπίος ἀντέλλων εἴη πυμάτης ἐπὶ νυκτός. id eſt.
Indicium autem tibi illius temporis, & menſis illius
Scorpius exoriens eſto, extrema ſub nocte.

cum enim perſpexiſſet, Aratum paulo infra dixiſſe.

ὁ δὲ δύεται αὐθι πρὸ

Ἀθρόος ὠρίων, &c.

.i. occidit ante matutinum

Cumulatus Orion.

Credidit Aratum voluisse totum Orionis ortum tunc fieri, quando Scorpio cũ sole nasci incipiebat, neq; satis perspexit Aratum loqui de ortu apparente Scorpionis, qui fit, cum sol Sagittarium ingreditur, sicuti optime ibi animaduertit Theon; mirumq; est Hipparcum non deprehendisse, Aratum posuisse tempore ortus totius Orionis solem in Sagittario eodem loco supra, cum ita cecinit.

Καὶ δ᾽ ἂν ἐπὶ προτέρῳ γε θαλάσσῃ πολλὰ πεπονθώς,
Τόξον ὅτ᾽ ἥελιος καίῃ καὶ ῥυτῆρα τόξου,
Ἑσπέριος κατάγοιο, πεποιθὼς οὐκέτι νυκτί. .i.

At verò in priori mense mari multa passus
Arcum quando sol incendat, & rectorem arcus
Sub vesperam nauẽ reducito fidens non amplius nocte.

Hinc manifestum etiam est testimonio Arati, Orionis occasu ea tẽpestate vehemẽtes ac incertos flatus illos exoriri consueuisse, quemadmodũ Theophrastus testatus est: cum moneat hic periculosissimã esse nauigationẽ ob magnas maris tempestates, cuius rei ratio à Theone affertur, quia tunc tẽporis, vt ipse inquit, insurgerent χειμέρια πνεύματα. quamuis Aratus hunc euẽtum tribuere videatur non solum Orionis, verum etiam Aquilę exortui; addens Theon in commẽtarijs ob hanc causã, nauigantes frigus, quod tũc erat, ἀήτην, appellasse ἀπὸ τοῦ ἀετοῦ, ab Aquila denominatione facta; quod quidem sydus, vt notat Theõ, tunc mane oriebatur, quando sol medium Sagittarij occupabat, quo tempore, sicuti videbimus, totus Orion apparebat.

Tempora apparentis ortus, & occasus Orionis totius ætate Theophrasti constituuntur; verissimèq; dictum fuisse ab eodem Theophrasto Orionem initio oporæ apparere, demonstratur. Cap. VI.

Postquam tempora exortus, atq; occasus veri descripsimus Orionis, reliquum est, vt venemur apparentis tempora, quæ vt teneamus, notandum est, quamquam

quam in imagine aliqua posit interdum euenire, vt prima illius stella, quæ cum sole exoritur, non tamen idcirco prior sit, quæ ante solem matutino emersu apparet, quod idem & de occasu cõtingit, easdem nihilominus stellas, quibus supra in venando ortu & occasu vero vsi sumus, apparẽtem quoq; in Orione decernere. enimuerò si horizontum Zodiaciq; obliquitatis consideratione habita, stellã illam vniuscuiusq; imaginis in ortu apparente, anteire dicendum est, quę inter boreales magis, minorisq; lõgitudinis, maius lumẽ habebit, minoremq; visionis arcũ requiret; vltimã vero illã esse, quæ magis existens australis, maiorisq; longitudinis, minus lumẽ habebit, maiusq; apparitionis interuallũ desiderabit: similiter in occasu, quę maius lumen habens inter magis australes minorisue longitudinis, minorem visionis arcum requiret, primam occidere; quæ verò inter magis boreales, maiorisq; lõgitudinis, minus lumen habens, minorem eundẽ arcũ expostulabit, vltimo ac postremo loco occasum petere; necessariũ erit fateri Theophrasti seculo duas stellas, quæ in Athenarũ horizõte totum ortum apparẽtẽ Orionis terminabant, id est quæ primo conspiciebatur, & quæ postremo, ob causas expositas primã fuisse Clypei, & dextrum Genu Orionis. quæ verò totum apparentem occasum definiebant, sinistrum Pedem duasq; Collorobi fuisse. nam quamuis credi posset sinistrum Humerum Orionis primum exoriri, vt potè sydus, quod habens eandem longitudinem atq; primam Clypei, cum maius sit, breuius requirat apparitionis interuallum; tamen quia prima Clypei tunc temporis ob suam declinationem borealior erat, & propter suã latitudinem, quæ nunquam mutatur, est minus australis, secus accidebat: quemadmodum supputando quisq; facilè inuenire potest. quę res vera est huius artis magistra, in qua locum habet sigillatim illud Anaxagoræ dictum relatum à pręceptore 4. de part. animal. manum esse scientię causam: cum prima Clypei habens 8. grad. latitudinis australis, declinaret, vti nostris in tabulis videre est, tunc Aquilonem versus grad. 9. 12. Humerus verò sinister præter suam australem latitudinẽ grad. 17. 30. ferè existens in æquinoctia-

lis plano haberet eandem partem versus, tantum quatuor minuta declinationis. quamobrem cum multo antea prima Clypei oriretur vna cum sole, prius etiã è suis radijs emergebat, quàm Humerus sinister appareret; quod satis perspicuè patet ex Zodiaci punctis, quibus cum ambæ hæ stellæ supra Athenarum horizontem conscendebant, atq; ex interuallis apparitionis earum. cum enim oriretur prima Clypei tunc cum partibus 26. 56. Tauri, vt iam dictum est, interuallumq; apparitionis eius matutinæ esset grad. 26. perspicitur, tunc apparere incepisse, quando sol erat in grad. 22. 56. Gem. cum alioqui gradus Eclipticæ cum quo sinister Humerus Orionis oriebatur, existens 7.58. Gem. interuallumq; apparitionis eius 20. 33. manifestum est, illum emergere non potuisse, antequàm sol veheretur in grad. 28. 31. eiusdem signi; vnde conspiciebatur aliquibus diebus post apparentem exortũ primæ Clypei. adeo quod, si repetamus ea, quę iam dicta sunt, duæ stellæ, quæ illa ætate definiebant ortum apparenté totum Orionis, erant, vt iam diximus, prima Clypei, & dextrum Genu, quia earum prima tanquam magis borealis, & minoris longitudinis, cum minorem haberet arcum visionis, antea apparebat; altera tanquam magis australis, maiorisq; longitudinis, maiorem habens arcum prædictum, postremò exoriebatur. Eadem & de occasu dicenda erunt, quia duæ stellæ, quæ eum terminabant, erant, vt clarum est rationibus supra positis, Pes sinister, & sequens Collorobi, propterea quod prior, quia plus ad Austrum respiciebat, ac minoris erat lõgitudinis, minorem visionis arcum requirés, prius occidebat; altera verò, quia plus spectabat ad boreã, maiorisq; longitudinis erat, maiorem eundem arcum expostulans, erat postrema. quare cum prima Clypei supra Athenarum horizontem eo seculo, vt iam dictum est, appareret quando sol ingrediebatur grad. 22. 56. Gem. dextrũ verò Genu, cũ esset sol in grad. 19. 38. Cancri exoriretur, affirmãdum erit Orioné tunc conspici incepisse ad diem 17. & 18. Iunij, totumq; apparere desijsse circiter 16. 17. Iulij. pari modo Pes sinister cũ occideret, sole gr. 15. 53. Scorpionis percurréte se-

quens verò Collorobi, cum idem ſol ingrederetur grad. 15. 48. Sagittarij; ſatis perſpicuum eſt Theophraſti ſeculo Orionem occidere cepiſſe circiter 10. 11. diem Nouemb. totumq; ſe abdere deſijſſe 8. 9. Decemb. quod cum verum ſit, manifeſte apparet; cum Theophraſtus dixit, Orioné exoriri principio oporę, haud quaquam accepiſſe principiũ veri ortus illius, qui erat cũ prima Clypei 21. 22. die Maij; quia ab illo exortu ad oporæ principium, quod erat, vti iam vidimus cum ortu Caniculæ ad diem 27. ac 28, Iulij, amplius quàm duo menſes intercedebant; neq; accepiſſe principium apparentis exortus, qui erat cum eadem circiter 17. 18. diẽ Iunij, quia ab hoc ad Caniculam vſq; 40. & plures dies erãt; neq; etiam de fine veri ortus, qui erat cum dextro Genu eiuſdẽ in ſolſtitio, quoniã ab hoc ad principiũ oporæ integer menſis intererat. quare neceſſario concludendum erit eum, tempus illud ſumpſiſſe, quo totum Orionis aſtrum apparenti exortu oriebatur, quod, vt iam diximus, erat ad 16. 17. Iulij diem; quando ſol grad 19. 38. Cancri tenebat. cum de hoc ſolo exortu, qui non amplius, quàm dierum vndecim interuallo Canem præibat, verba Theophraſti verificentur, ipſum principio oporæ fieri; quaſi eorum ſit ſentẽtia. Orionem, cum totus appareret in fine primæ partis ęſtatis, paucíſsimiſq; diebus ãte Syriũ, oriri principio oporę; cum finis temporis vnius, principium ſit alterius ſequentis, præcipue quantum attinet ad mutationem, quæ in cõtrariam qualitatem efficitur temporis iam iam aduentantis, quæ aliquibus diebus anteaquam ſequens tẽpus reapsè incipiat, dominari poteſt, vt ſupra demõſtratũ fuit autoritate Ariſtotelis, Theophraſti, Aetijq; inter medicos.

Aduerſus explicatã enarrationẽ afferũtur dubitationes duę & ſoluũtur. plura de mutationibus Caniculæ emerſu factis ex Theophraſto, & Plinio. Defenditur Theophraſtus de autumni temperamento. enarratur mens Hippocratis de oporæ humiditate. concluditur de tempore ortus Orionis vera Theophraſtum ſcripſiſſe. Cap. VII.

VErum quęrere aliquis poſſet, cur potius Theophraſtus tempus oporæ exprimere voluit quàm finem æſtatis,

ſtatis, cum etiam dicere potuiſſet Orionem in fine æſtatis apparuiſſe, aut expreſsius ſub finem primæ æſtatis partis. huic obiectioni reſponderi poteſt, id eo conſilio feciſſe, quia pertractans ipſe de ortu Orionis, quatenus accidebat in tẽporum mutatione, quæ originem habebat à Syrij exortu, aut ſaltem hoc aſpectu notabatur, idcircò, vt mea eſt opinio, potius aduenientis temporis principium, quàm deſinentis finem exprimere voluit: propterea illis in verbis, vbi affirmat Orionem naſci ἀρχῇ ὀπώρας, id eſt in oporę initio, vox ἀρχῇ non minus principium mutationis, quàm temporis ſignificabit; ac ſi dixiſſet tunc Orionem naſci, cum relictus erit locus oporæ temperamento, hoc eſt in eiuſdem oporæ principio. Nec alicui id moleſtum ſit, nempè mutationẽ à Canicula inditam, locũ habere poſſe aliquibus diebus ante eius exortum, cum mutationes aëris, quæ prænunciantur ortu, & occaſu ſyderum, æquinoctijs atq; ſolſtitijs, quemadmodum Theophraſtus docet libello de ſignis Tranquillitatis (quæ verba ſupra iam retulimus) vt plurimum non in horum temporum articulis, & cum aſpectus conficiuntur, verum aliquando paulo poſt, aliquando antea locum habeant. idipſumq; poſt Theophraſtum ſcriptum reliquit Ptolemæus in calce octaui magnæ conſtructionis, qui dum ſe purgat haud quaquam exactè tradidiſſe cognoſcendi modũ, cum apparitionis, tum occultationis ſtellarũ fixarum, ex multis ab eo adductis cauſis, vna hæc eſt, vt ſatis ſit earum craſsiore quadam Minerua habere cognitionẽ, cum mutationes, quæ ſignificantur ab illis, ſequantur, vt ipſe inquit, τὸ σύνεγγυς ἀεὶ καὶ τὸ μὴ τεταγμένον μὴ δὲ τὸ
„ ἀπαράλλακτον, id eſt proximum ſemper, non autem ordi-
„ natum, aut incommutabile; cuius rei rationem reddens ſuis in commentarijs Theon, eleganter Theophraſti ſenten-
„ tiam expreſsit ſic inquiens, vt ego interpretor; interdum
„ enim tempeſtatem aut pluuiam, aut aliquid aliud huiuſmo-
„ di eadem apparitionis die futurum indicant; interdum ve-
„ rò prius, interdum etiam poſterius. quamobrem Plinius lib 2. vbi de æſtu maris agit, dixit, hæc ipſa animaduertens;
„ nec tamen in ipſis, quos dixi temporum articulis, ſed pau-

cis

„ cis post diebus &c. & Collumella lib. 11. expresſius ſic.
„ In hac autem ruris diſciplina nõ deſideratur eiuſmodi ſcru-
„ poloſitas, ſed (quod dicitur pinguiori Minerua) quantum-
„ uis vtile continget Villico tempeſtatis futuræ præſagium, ſi
„ perſuaſum habuerit modo ante, modo poſt, interdum etiã
„ ſtato die orientis, vel occidentis competere vim ſyderis.
Itaq; cum poſsit mutatio, quam Syrius præſignificat, inci-
pere aliquibus diebus antequam oriatur, dicendum erit,
Orionem, quamuis per dies 11. prius appareret, naſci ta-
men potuiſſe in mutatione æſtatis in oporam, quod tempus
iuremeritò Theophraſtus appellauit oporæ initium. ſed
fortaſſe aliquis rurſum dicere poſſet, tempeſtatum muta-
tiones in contrarias ſemper fieri qualitates, idcircoq; dif-
ficiles eſſe, atq; inordinatas, vt exempli gratia ſi hyemis in
ver contingat mutatio, luce clarius perſpicimus, ex frigida
qualitate in calidam fieri mutationem, ſi veris in æſtatem,
ab humida, ad ſiccam: qua de re ſi tempus oporæ pars eſt
æſtatis, quæ tota calida eſt & ſicca, erit affirmandum nullã
mutationẽ euenire, ideoq; nullius momenti eſſe Theophra-
ſti rationẽ. cui obiectioni reſpondere ipſe eiuſdem autori-
tate motus, qui cap. 15. primi de Plantarum cauſis inquit,
Caniculæ exortu mutationem maximam eſſe, ex quo ſequi-
tur in tranſitu æſtatis in oporam mutationem hanc fieri; nã
tunc quamuis ęſtus maximi ſint, tamen miro quodam modo
aër humiditate repletur: quamobrem per id etiam tempo-
ris aliquæ plantæ gemmas emittunt, vt refert Theophra-
ſtus, cuius verba, quia optimè deſcribunt quænam & quan-
ta ſit mutationis vis, quæ tunc efficitur, in medium affe-
ram. ille igitur perquirens quibuſnam temporibus potiſ-
„ ſimum plantæ pullulant ita inquit. Reliquis autem ambo-
„ bus, hoc idem ortu Caniculæ & poſt Arcturum obtingere
„ ſolet, etenim ſub ipſo ſydere quanquam plurimum ferueat,
„ tamen, & Auſtri flant, & nubes conſiſtunt, & ipſę arbores
„ manifeſtè humeſcunt, & ſub cortice humor quiddam expan-
„ ditur; quamobrem eo quoq; tempore confluuium alimenti
„ citatur, ſiue humore compulſo & fatta circumobſiſtentia
„ quadam, ſeu ob aliam cauſam. Id tamen hominibus etiam
accidit,

„ accidit,& hinc alui vehementer ſoluuntur,& febres permul-
„ tæ præ nimia corporum humiditate inuadunt. Terra quoq;
„ per idem temporis amplius humeſcere planè videtur & a-
„ quæ proinde emergunt, & aliæ permultæ mutationes eue-
„ niunt; ſed quam ob cauſam hæc ſequantur, alias diſputabi-
„ mus. quod autem plantis humefactis, & aëre nullo extrinſe-
„ cus obſiſtente germinum germinatio non abſq; ratione ac-
„ cidit ex ijs, quæ ſupra diximus latiſsime patet. Autumnus
„ verò non quemadmodum dictum eſt ſiccus, & frigidus eſt,
„ ſed potius calidus, & ſimul ac ſyderis facta mutatio ſit, aër
„ humidus ſatis redditur, quamobrem euenit, vt quaſi mixtio
„ quædam humidi & calidi fiat, ſicuti & tempore verno calor
„ à ſequente æſtate obtingit: Etenim autumno caloris pro-
„ greſſe æſtatis aliquid extat. humiditas autem recens acci-
„ dit, ſcilicet ob denſitatem refrigerationemq; aëris. ex qua
ſanè Theophraſti diſputatione, quorumdam de Syrio Arati
carminum vera ſententia elucet, quibus ſic cecinit.

καὶ μιν καλέουσ' ἄνθρωποι
Σείριον. οὐκέτι κεῖνον ἅμ' ἠελίῳ ἀνιόντα
φυταλιαὶ ψεύδονται ἀναλδέα φυλλιόωσαι. id eſt,
atq; ipſum vocant homines
Syrium. non amplius illum cum ſole orientem
Arbores fallunt ſine humore frondentes.

hinc clarũ nanq; eſt, quamuis Theone reclamante, Aratũ ad hu-
morem illum, qui exoriente Syrio ſub cortice plantarũ ex-
citatur, reſpicientem, eleganter dixiſſe huius ſyderis emer-
ſu non amplius arbores eſſe ſine humore. Præterea hinc, il-
lud non ſolum veriſsimum eſſe comperimus, quod de opo-
ra differentes diximus, nempè aliquando eam comprehen-
di ſub hac voce μετόπωρον, vt hic autor eſt Theophraſtus,
qui ex humiditate, quæ Syrij exortu in aëre gignitur, ſumit
argumentum. tempus illud, quod Metoporum dicitur, hu-
midum eſſe, verum etiam ob humiditatem, quæ tunc pro-
ducitur, contrariarũ qualitatum mutationem fieri, nimirum
ſiccitatis in humiditatem; inſuper colligimus etiam perpe-
ram à Scaligero reprehenſum fuiſſe Theophraſtum, & ab ali-
quibus alijs, ea de cauſa, quia contra communem opinio-
nem

nem ausus sit asserere autumnum calidum esse, ac humidũ; quare Scaliger videtur Theophrasti verba hoc in loco cum Poetarum cantu comparare: nam totum autumnum absolute ac simpliciter eiusmodi esse nequaquam ille credit, sed tantum eam partem, quæ opora dicitur, quam complexus est voce illa μετόπωρον, & aliquos etiam dies post Arcturũ: totum inquam illud tempus per se calidum esse, ob calorem, qui tunc dominatur, per accidens verò humidum non sua natura, propter pluuias, aliasq; in humorem mutationes, Caniculæ exortu contingentes, quæ aliquo temporis spatio postea perdurabant. neq; etiã vult humiditatem omnino dominari, sed tantam inesse, quanta satis sit ad plantarum pullulationem. quæ profectò humiditas quemadmodum per accidens fit, ita paucis post diebus absumitur, ac interit; cumq; siccitas permaneat accedẽte frigore solis abscessu, qui totus est in hyeme producenda, verum ac proprium autumni temperamentum oritur, eius videlicet partis, quæ incipiens aliquibus diebus post Arcturum, protenditur ad Vergiliarũ vsq; occasum. Et sanè isti, qui sic incusant Theophrastum, sciant velim, primum præceptorem reprehendere, qui eo in loco, quem supra attulimus, consentiente Alexandro, in opora atq; Autumno iam aërem humidum reddi dixit. quin etiam & fortasse Hippocratem, qui multo antea eadem videtur attulisse libello de Aëre, Aquis, & Locis & 3. Aphorismorum (quibus in locis à temporis intemperie euenturas infirmitates præsagiens, postquam dixit „ ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται καὶ βόρειον, & c. paulo infrà repetens de autumno vocem βόρειον, quam æstati tribuerat, haud quaquam repetere voluit alteram αὐχμηρὸν, verum eius loco posuit ἄνυδρον, respiciens, vt ipse existimo, miro quodam artificio illa humoris semina, vt sic loquar, quæ oriente Canicula in aëre exoriuntur: quæ profectò, sicuti autumnum dici αὐχμηρὸν non permittunt, ita non tollunt, quin, si non cadant imbres, idem ipse autumnus ἄνυδρος appelletur, imo & colophonem addens Hesiodo teste, dicam antiquissimam fuisse hanc opinionem initium autumni esse calidum ac humidum, quemadmodum ex ipsius carmi-

nibus habetur 2. de Ope. & Dieb. quæ ſupra ad aliam ſen-
tentiam probandam adduximus.

> Ημος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο
> Καύματος ἰδαλίμου μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος
> Ζηνὸς ἐρισθενέος.
> Quum itaq; iam deſinit robur acuti ſolis
> Calore humido per autumnum pluente
> Ioue præpotente.

Ex quibus, quamuis alia ſit Procli, Moſcopoliq; mens, ſatis colligi poteſt ex illis verbis, καύματος ἰδαλίμου, Heſiodum credidiſſe ſolis calorem autumni initio coniunctam habere humiditatem, quam primæ pluuiæ autumnales progignere ſolent. Verum quod pertinet ad mutationes, quæ in humidam naturam Syrio exoriente fiunt, prætereundum non eſt, quod Plinius lib. 2. refert, cuius hæc ſunt verba. „Nam Caniculæ exortu accendi ſolis vapores quis ignorat? cuius ſyderis effectus ampliſsimi in terra ſentiuntur; feruent maria exoriente eo, fluctuant in cellis vina, mouentur ſtagna. &c. quibus verbis reſpondent ea, quę Ariſtoteles ſcripſit 8. de Hiſt. anim. cap. 15. vbi narrat, aliquorum ſyderum exortu vberes piſcationes fieri, præſertim cum Syrius exoritur; quia tunc mare maximis motibus agitatur, vt in Boſphoro præſertim videre eſt. cauſam verò harum mutationum, quæ emergente Cane conſpiciuntur, non eſt hic locus demonſtrandi: dicam tantum, eam, quæ ad pluuias pertinet, in Auſtros à Theophraſto referri, qui ſolent, cũ Syrius exoritur, ſpirare ingentes, et commoueri; hi verò, vt eorum eſt natura, plurimos afferunt imbres. Cur autem potiſsimum hi venti exoriente hoc ſydere excitentur, explicatur à Theophraſto in libello de ventis tex. 45. & à præceptore in problem. 11. & 32. ſect. 26. de qua re nos plura in annotationibus ſuper locum illum. Iam verò ni fallor ſatis ſuperq; probatum eſt Theophraſti verba, quod ad primam eorum partem attinet, vera eſſe, in qua de ortu Orionis diſputatur; cum ſatis monſtratũ ſit eius ſeculo, quemadmodum Theophraſtus ſcriptum reliquit, principio oporæ totam imaginem conſpiciendam ſe prebuiſſe; vnde manifeſtum eſt etiam

vt Theophrasti verba à Vicomercati calumnijs vindicemus, nihil opus esse, vt nonnulli crediderunt, ad acronychum Orionis ortum confugere, ac si Theophrastus de illo verba fecisset: cum ipse eum exortum præseferat, qui principio oporæ contingebat, quo tempore sol in Cancro vehebatur, ac Leone; cum alioqui acronychus exortus tunc esset, cum Sagittarij signum tenebat.

Secundum disputationis membrum exponitur, hoc est Orionem ætate Theophrasti principio hyemis, occidisse. item quid proprie χειμῶν significet aperitur; & cur hyems bruma dicatur. Cap. VIII.

SVperest nunc alterius membri veritatem demonstrare, nempe Orionem occidisse principio hyemis; verum antequam vlterius progrediamur, animaduertendum est, Theophrasti verba, non secus de occasu totius Orionis explicanda esse, ac de eiusdem integro exortu. nō enim verisimile est nec probabile, cū de Orionis exortu disputat, tempus eum accipere, quo totus Orion desinebat apparere; cum verò de eiusdem occasu loquitur, tantumodo illud, quo occultari iā incipiebat. quāquā, nec illis valde repugnarem, qui Theophrasti verba de tempore, quo Oriō mergi incipiebat, omnino interpretanda esse, mordicus ,, tueri vellent, cum dixit, ineunte verò hyeme occidit & c. quasi Hęsiodum imitatus, consilium fuerit illius Vergiliarum occasum innuere, ac flatus illos, qui tunc temporis excitabantur. scribit nanq; Hæsiodus secundo Oper. vt inferius suo loco planum faciam, varios incertosq; ac vehementes ventos surgere consueuisse, cum Vergiliæ robur validum Orionis fugientes occumbebant; quæ sententia, de initio tantum occasus Orionis veritatem habet, quoniam eodem tempore, quò Vergiliæ mergebantur, Pes Orionis sinister occultari incipiebat, quæ stella prima erat totius imaginis ad occumbendum. verum ob rationem superius allatam explicatio prior mihi magis arridet. Ad hæc considerandum etiā est hyemem duo principia habere apud Græ-

cos autores veluti & æstatem, vnum à Vergiliarum occasu, alterum verò à Brumæ solstitio; quapropter illa vox χειμὼν, nisi aliquid aliud ei addatur, de vtroq; principio accipi potest, ita vt, cum dicat Theophrastus simpliciter; occidit autẽ hyemis initio, videndum sit, de quo nam principio ipse loquatur; aut de eo quod sumitur à Vergiliarũ occasu, aut de altero. mea hęc est sententia, de illa hyemis parte eum loqui, quæ incipit sole ingrediente Capricorni principium, siue paulo antea. ratio est quia sępe ac sępius gręci autores tantummodo vocẽ, χειμὼν, ponẽtes absq; vllo adiuncto nomine, de ea potissimum parte hyemis loquũtur, quæ vna cum solstitio notatur; quod vt clarius intelligamus, animaduertendũ est, quamquã hyems à probatissimis autoribus antiquitus diuisa fuerit in tres partes, quarum vna, vt vidimus, à Vergiliarum occasu initium habebat; à brumali solstitio altera; tertia verò à flatu Fauonio; ac vt generatim loquar, omne illud tẽpus, quod inter Vergilias est, atq; vernũ ęquinoctium hac voce χειμὼν veteres appellauerint: tamen, cum distinctius, ac explicatius loquebantur, partem hyemis primam sub Vergilias, siue sub Vergiliarum occasum eos nuncupasse, alteram verò sub brumalem conuersionem, tertiam deniq; sub Fauonium. Verum quia circa solstitium hyemale, & sequentibus diebus hyems maximè viget, ac propriæ illius qualitates tum maxime locum habẽt, ex quo & Theophrastus cap. 16. lib. 5. de Plantarum causis circa hybernũ solstitiũ diebus quadraginta aërem penitus algere scripsit, atq; hos dies Præceptor cap: 15. octaui lib. de Animal. hist. χειμεριωτάτας ἡμέρας, nisi fallor appellauit; hac de causa partem hanc ijdem per excellentiam χειμῶνα præcipue dixere: qua voce insinuantur nobis dies illi, qui circa hyemale solstitium ac prope sunt. quod totum verissimum esse comprobat Hippocratis autoritas Epidem. primo vbi ita inquit,
,, ὑπὸ δὲ χειμῶνα περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινας, καὶ μέχρις ἰσημε-
,, ρίης. hoc est sub hyemem circa hyemales conuersiones, &
,, vsq; ad æquinoctium. quibus satis perspicuum est, apud eundem idem esse, sub hyemem, ac circa solstitium, atq; ob id vocem, χειμὼν, propriè, ac præcipue sumptam dictum

tempus

tempus ſignificare. atq; ex hoc loco nobis exponitur ſen-
tentia eiuſdem, vbi in principio citati libri, perſpicue di-
ſtinguens tempus illud, quod χειμῶνα appellauit, ab a-
„ lio quod ὑπὸ πληϊάδα nuncupauit, ſic inquit, ὑπὸ πληϊάδα
„ ὕδατα πουλλὰ ξυνεχέα, μαλθακὰ, ὡς ἐν νοτίοισι. χειμὼν νότιος.
„ σμικρὰ πνεύματα βόρεια, αὐχμοί. id eſt ſub Vergilias aquæ
„ multæ, continuæ, iuges, vtpotè ſpirantibus Auſtris factæ;
„ hyems auſtrina, boreales ſpiritus pauci, ſquallores. luce
enim clarius eſt, cum Hippocrates dicat hyeme fuiſſe maxi-
mas ſiccitates, aliquoſuè flatus boreales ſpiraſſe, quamuis
paucos, aperte hanc partem ſegregare ab alia, quam ὑπὸ
πληϊάδα ipſe vocat; in qua nequaquam boreales flatus ſpi-
raſſe inquit, nec ſiccitates fuiſſe, verum è contra auſtrinos,
ſecum ferentes multas, continuaſue pluuias, perflaſſe, idem
ipſe eſt autor. quamobrem dicendum erit voce χειμών, ni
fallor, voluiſſe eam hyemis partem inſinuare, quæ ſolſtitio
notatur. id ipſum expreſsit in ſecundo ſtatu affirmans,
paulo ante Autumnũ vſq; ad Vergilias pluuias crebras fuiſ-
ſe atq; præpoſteras tempeſtates, repentinamq; ventorũ mu-
tationem modo ex auſtrinis in boreales, rurſus ex his in
auſtrinos, intemperiemq; hanc perduraſſe etiam ſub Vergi-
lias, poſtea verò hyemem borealem fuiſſe. & mox alteris
illis verbis, tertij ſtatus, vbi dicit, fuiſſe ad Vergilias vſq;
paucos imbres & auſtrales, hyemem verò ſiccam extitiſſe &
aquiloniam. quibus in locis compertiſsimũ eſt, Hippocra-
tem diſtinguere tempus illud, quod ipſe vocat χειμῶνα, ab
eo, quod ab eodem exprimitur voce illa ὑπὸ πληϊάδα. quã-
obrem ex his Galenus ſuis in commentarijs ſuper hunc li-
brum innuit, quemadmodum ex ipſius verbis aliqui doctiſ-
ſimi viri noſtræ ætatis venati ſunt, tempus circa ſolſtitium
proprie ab Hippocrate χειμῶνα appellari. locus verò ibi
eſt, vbi pertractans hyemis totius diuiſionem ad mentem
Hippocratis, atq; in tres partes ſecans, dixit alias duas ſe-
mentarium, & plantarium vocari. Quod etiam veriſsimum
eſſe ex antiquorum poetarũ monumentis comprobare poſ-
ſumus; cum non ob aliam cauſam, ni hallucinor, Simonides
in illis carminibus, quæ citat preceptor v. de Hiſt. animali-
um

um cap. 8. mensem in quo contingit solstitium χειμερινὸν μηνὰ, vocauit, nisi quia tunc temporis illa pars anni locum habet, quæ χειμών propiè dicitur. Vergilius etiam cum primo Georgicorum ita cecinit.

Humida solstitia, atq; hyemes orate serenas
Agricolæ.

nonne clarissimum est, quando vocem, hyemes, contra ponit alteri, solstitia; qua significare voluit æstiuam conuersionem; vocasse Brumæ solstitium hyemes? idq; non alia de causa, nisi quia tunc illa pars anni, quæ propriæ hyems dicitur, erat. Quamobrem idem alibi 2. Aeneid.

Frigida sub Terra tumidum quem Bruma tegebat.

ponit vocem Bruma, hoc est Capricorni solstitium, vt notat Seruius loco huius, hyems. dixitq; Brumam significare nobis solstitium Capricorni; qnoniam veteres hoc anni tempus, quia breuissimus tunc dies existat, vt testis est Macrobius primo Saturnalium, hac voce appellarunt. Brumam inquit ille à breuitate dierum cognominantes id est, βραχὺ ἦμαρ, quem locum cum perpenderet Isidorus 5. Orig. addidit eadem de causa hyemem brumam dici. ex quibus necessario sequitur; quod si hyems proprie sumpta, ea anni pars dicitur, quam eiusdem breuissimi dies metiuntur, & hanc ob causam Bruma appellatur; breuissimiq; dies sunt circiter Capricorni solstitium, tempus quod circa hoc solstitium est, hyemem proprie vocari. Idipsum etiam innuere mihi videtur doctissimus Iacobus Mazonius cap. 22. tertij libri suæ Apologiæ, vbi ponit carmina Vergilij, quæ nos supra citauimus; quo in operæ satis superq; complectitur encyclopediam quandam omnium artium, atq; diuinarum humanarumq; rerum scientiam: vir quidem nostra ætate ad miraculum vsq; suspiciendus; cuiusq; aliquando fuisse discipulum mirifice glorior.

Fusius Theophrasti verba enarrantur, demonstraturq; verè ipsum scriptum reliquisse hyemis initio occumbere Orionem consueuisse. Cap. IX.

SVpposita hac igitur veritate facile erit verum germanumq; sensum verborum Theophrasti elicere. nam cū supra satis superq; ostenderimus, Orionem suo eculo ad dies 15. ante Brumę solstitiū occidere consueuisse; cum asserendum sit, hyemem proprie dictam, totidem fere antea diebus incipere, totidemq; postea perdurare, vel paulo pluris; nimirum si Theophrasto credimus diebus viginti ante, totidemq; post, (qui circa solstitium frigus & hyemem diebus circiter quadraginta vigere scripsit,) si tempus illud vniuersum, vt auctores grauissimi, quos supra recensuimus, docuerūt, hyems proprie est, quod circa hybernam est conuersionem; perspicuum est, cum Theophrastus scriptis mandauit sua ætate Orionem ocidere ἀρχῆ χειμῶνος, significare voluisse, totum hoc astrum occumbere principio illius partis anni, quæ propriè χειμὼν appellatur; videlicet circiter dies 14. aut. 15. ante Brumale solstitiū. Hancq; esse veram ac propriam verborum Theophrasti explicationem satis superq; ostenditur, cum vix possimus, si secus locum explicauerimus, à falsitate ea defendere. nā si dicendū est, quemadmodum à principio suppositum fuit, illum verba facere de occasu apparente totius Orionis, eo quod de exortu apparente totius imaginis sermonem supra habuerit; haud quaquam verum esset eiusmodi aspectum contigisse hyemis initio, vt Theophrastus docet, si aliam hyemis partem acciperemus ab illa, quam supra explicauimus; cum nequaquam hyemis initio, quæ à Vergilijs incipit, totus Orion occideret, quin potius tunc occumbere totus inciperet, cum Pes eiusdem sinister, (quæ stella prior totius imaginis occumbebat,) per id temporis, quemadmodum dictum est, occasum matutinum verum efficeret cum partibus 3. 15. Tauri; quod erat ad 28. & 29. Octob. sole oppositum punctum ingrediente, nec priusquam diebus 13. ante occasum Vergiliarum; occasum verò matutinum apparentem, idem

ipse

ipſe ſiniſter Pes abſolueret ſub Vergilijs ipſis. neq; ad occaſum verum totius Orionis confugiendum eſt, (qui aſpectus ſole in partibus 24.48. Scorpij deiecto obtingebat, nec tardius quàm dierum 12. poſt Vergiliarũ occaſum) . enimuerò Theophraſtus de apparente tantum intellexit, nõ de vero, vt ſuperius ex eiuſdẽ verbis probatũ eſt. Quamobrẽ cõcludẽdum erit, cum de occaſu apparẽte totius imaginis verba faciat, eiuſmodiq; aſpectus tunc fieret cum ſequente duarum Collorobi, quando ſol ingrediebatur grad. 15. 48. Sagittarij, hoc eſt 8. aut 9. Decemb. & circiter dies 14. 15. ante ſolſtitium hyemale; de eo iuremerito ſcripſiſſe Theophraſtum, ipſum hyemis initio contigiſſe , hoc eſt illius partis initio, quam nobis affert ſolſtitiũ ; quę eſt , vti ſupra iam diximus, proprie hyems. qui aſpectus cum eſſet quaſi diebus 30. poſt Vergilias, atq; ob eandem cauſam, poſt eius hyemis initiũ, quæ incipit cum earundem occaſu , Theophraſtus nequaquam affirmare poterat , niſi manifeſtiſsime à veritate diſcedens , tunc eum contigiſſe . Neq; alia mens fuit Ariſtotelis prob. 12. vbi eandem quæſtionem pertractans , poſtquam dixit , Orionem exoriri oporæ initio, ſtatim ſubdidit,
„ relinquens vocem illam ἀρχῇ , δύνει δὲ χειμῶνος, hoc eſt oc-
„ cidit autem hyeme , innuens , ni fallor, Orionem occumbere hyeme proprie accepta , nimirum circa ſolſtitium , conſequenterq; in mutatione, quam ipſum ſolſtitium ſecum affert. quæ expoſitio , ſi vera non eſt , fatendum erit illo in loco præceptorem nil probare , eorum quæ propoſuerat ; quia non ſequitur, Orion hyeme occidit, ergo in temporum mutatione ; verum alia ſignificatione rectè quidem conſequens erit , Orion occidit hyeme proprie accepta , ergo in temporum mutationibus. nam cũ circa ſolſtitiũ occũberet, meritò in temporis mutatione , quæ tunc eueniebat occumbere dicebatur. tandem ſi alicui hæc noſtra non placeret expoſitio , dicendum erit vt Theophraſti verba defendamus , cum Orion totus quindecim tantũ diebus antequam fiat ſolſtitium occideret (quo tempore ob rationes ſupra allatas , cum de eiuſdem ortu locuti ſumus , locum habere poteſt , ac incipere mutatio , quæ ex ſolis ingreſſu ad pun-

ctum

ctum illum potiſsimum euenit) ob id autorem ſcriptum reliquiſſe Orionem occidere ἀρχῇ χειμῶνος, hyemale tempus accipiens, quod ſecundum Aſtrologorum atq; Philoſophorum opinionem incipit, cum ſol attingit iam punctum Capricorni; ac ſi dixiſſet, cum Orion paulo ante brumale ſolſtitium mergatur, quo cum hyems incipit, atq; eo tempore in quo hyemis temperies locum habere poteſt, conſequens eſſe principio hyemis Orionem occumbere: quod cum verũ ſit, quemadmodum certe tenendum eſt, ſatis ſuperq; declaratum erit, quod ſupra hoc ſecundo libro faciendũ propoſuimus, verba Theophraſti nullam falſitatem in ſe habere. quamobrem reliquum erit, vt de tertio huius diſputationis membro verba faciamus, in quo Vicomercati oppoſitiones, atq; difficultates è medio labefactandę veniunt, eiuſq; argumentationes diluendæ: verum quia, vt iam dictũ eſt, ſua opinio nititur auctoritate pręceptoris 2. Meteoron; operæpretium erit eius verba primum in medium afferre, atq; diſcutere, anteaquam Vicomercati obiectiones diſſoluamus. de his igitur omnibus tertio libro agemus.

FINIS.

LIBER TERTIVS.

CAPVT PRIMVM.

Ponuntur Aristotelis verba, atq; ex Alexandri, & Olympiodori sentẽtia explicantur. præfertur Alexandri expositio ; rursusq; tota Aristotelis disputatio quatuor maximis dubitationibus vocatur in dubium , aliaq; affertur interpretatio Olympiodori. Cap. I.

ARistoteles postquam capite quarto 2. Meteor. generationis, motusq; ventorum causas explicauit, „ eiusmodi verba cap. 5. ponit, sol autẽ vẽtos sedat, „ & ciet; exhalationes enim , quæ paruæ, & debiles „ sunt , ampliori suo calore tabefacit , cum minor sit calor il- „ le , qui in exhalationibus reperitur , & discernit ; preterea „ ipsam terram prius exsiccat , quàm in vnum collecta secre- „ tio orta fuerit , non secus ac si in magnum ignem materia „ combustioni idonea exigua incideret , antea sępe deuritur, „ quàm fumum ædat. ob has igitur causas & ventos sedat , & „ quo minus initio exoriantur prohibet: partim exiccatione „ sedans , partim vero siccitatis celeritate prohibens gigni , „ quamobrem circa Orionis ortum maxime oritur tranquilli- „ tas vsq; ad Ethesias, & Prodromos. & paulo post inquit , in- „ certus autem, & difficilis videtur esse Orion, & occumbens, „ & emergens , propterea quod occasus, & emersus in tempe- „ statis mutatione contingit , ęstatis, vel hyemis, atq; ob astri „ magnitudinem dierum fit aliqua pluralitas; omnium autem „ mutationes turbulentæ sunt ob inconstantiam . De primis verbis Olympiodorus ; quem secutus est Ludouicus Buccaferra magnus nostræ ætatis philosophus , existimat Aristotelem, cum prius egisset de ventorum motu, nunc de eorundem quiete agere, quæ proprie à grecis νηνεμία vocatur, hoc est quies, siue cessatio à spiratione; cum ne minima, vel lenis

aura sentitur. Verum hæc expositio apertissime contraria
›› est primis philosophi verbis, quibus inquiens, sol autẽ vẽ-
›› tos sedat, & ciet & c. ostendit non minus in ipsis pertracta-
ri de eorundem motu, quàm de quiete. idcirco probabilior
est Alexandri sententia, quam omnes latini interpretes se-
cuti sunt, nimirum Aristotelem verba facere quomodo sol
aliquando augere ventos possit, efficereq;, vt vehementius
validiusque spirent; aliquando verò idem sol à spiratione
eos cessare faciat; idq; nõ iniuria, cum admodum conueni-
ens esset, postquam iam explicauit causas motus atq; gene-
rationis eorum, modo docere, vnde etiam huius motus va-
rietas ortum duceret; quem modo magnum, modo exiguũ
existere videmus, modo penitus deficere. Inquit igitur A-
ristoteles, agens primo loco de causis, quare venti desinant,
duobus modis id contingere; aut quia sol, exhalationes ip-
sas, quæ ventorum materia sunt, debiles inueniens & exi-
guas, vehementi suo calore paucum earundem calorem ab-
sumit; idq; locum habebit non solũ in illis exhalationibus,
quæ sursum euectæ adhuc obliquo non mouentur tramite,
nec venti sunt, verum etiam in illis, quæ in orbem feruntur,
& iam ventorum naturam ac motum sortitæ sunt; quæ om-
nes à sole vel exoriente, vel occidente, vel cęli culmen te-
nente absumũtur, quemadmodum autor est Arist. problem.
36. part. 26. aut quia (non secus ac si in magnum ignem ma-
teria combustioni idonea exigua inciderit, ante sępe deuri-
tur, quàm fumum ædat) præuenit sol suo calore terram; atq;
prius exsiccat, quàm ipsa possit aliquam exhalationem gi-
gnere; quod maxime locum habet in illis exhalationibus,
quę iam iam producendę erant; non autem in illis, quę pri-
dem productæ sunt; quare sol suo calore ventorum genera-
tionem impedit potius quàm spirationem, cũ iam editi sunt
& actu spirant. his de causis cõcludit præceptor vẽtos de-
›› ficere, quod cum dixisset, subiungit postea. Quamobrẽ circa
›› Orionis ortum maxime oritur tranquillitas vsq; ad Ethesias
›› & Prodromos. quę verba, quia maximam prę seferunt obscu-
ritatem, idcirco interpretes in eorum explicatione, cum
obscuri, tum varij sunt. Primum enim haud satis apparet

quomodo ex ſuperiori diſputatione ſequatur, circa Orionis ortum, illam ventorum tranquillitatem eſſe oportere, quam dicit Ariſtoteles; & tamen particula illa, quamobrem, oſtendit ex vna ſaltem propoſitarum rationum conſequens eſſe, tunc temporis potiſsimum ventorum quietem locum habere debuiſſe. præterea cum præceptor paulo infra difficilem atq; incertum vocet Orionem emergentem, ob id, quia excitari tunc ſoleant difficiles incerti ve flatus, vt omnes exponunt, videtur paucis tantum interiectis verbis contraria protuliſſe; cum maxime pugnent inter ſe, primum aſſerere, Orionis exortu ventos præſertim deſinere; deinde paulo poſt eodem tempore ſpirare multos, vehementes, ac difficiles. inſuper, ſi Orion, vt teſtis eſt præceptor, ante Eteſias oriebatur, cuius exortu venti iam dicti excitabantur, perdifficile admodum cognitu eſt, quomodo tranquillitas illa, ac defectus ventorum locum habere poterat ab Orione ad Eteſias ac Prodromos, cum tempore illo vniuerſo inter Orionem atq; Eteſias interiecto, quod Ariſtoteles tribuit tranquillitati, potius importuna vis illa ventorum flare debuiſſet, quæ ortu Orionis ſpirare incipiebat. poſtremo diu multumq; expoſitores laborarunt, vt tempus inuenirent, in quo ex præceptoris mente oriretur Orion & dominaretur trãquillitas, & in quo etiam eodem exoriente excitarentur venti, quos commemorat. Olympiodorus retinens ſuam de hac re opinionem, hoc eſt Ariſtotelẽ hic de ventorũ quiete pertractare, vult ob id de Orione verba facere, quia eius exortu, atq; occaſu non modo venti excitari ſoliti ſint, verum etiam & quieſcere; quare primæ obiectioni ſic reſponderet, idcirco de Orione mentionem fieri, quia contingat aliquando eius ortu ventos ſedari; ad ſecundam verò obiectionem diceret, nullam in Ariſt. verbis ineſſe contrarietatem, cum poſsit vtrauis res locum habere. ad tertiam verò, tunc vſq; ad Etheſias perdurare ventorum quietem, cum exortu Orionis regnare incipit. Poſtremę tandem occurreret, Orionem vere exoriri quando ſol in Tauro erat. ſed longe alia omnino mens eſt Ariſtotelis, de qua pluribus infra. Nunc ſatis hęc.

Olympio-

Olympiodori explicatio reijcitur, affertur eiusdem loci Alexandri explanatio, atq; Suessani Vicomercati, & Buccaferreæ autoritate repudiatur. eiusdem Suessani interpretatio adducitur, & expenditur. Cap. II.

QVantum distet iam supra allata expositio Olimpiodori à veritate, atq; à mente præceptoris, vel ex hoc conspici potest, quod Aristoteles simpliciter atq; absolute affirmat, Orionis exortu præcipue ventos desinere consueuisse, nec vllum quidem verbum facit de eorum motu. quamobrem dicendum erit, cum indefinita vniuersali æquipolleat, quod eo tempore, quod exprimit, voluerit aut sẽper, aut vt plurimũ vẽtorũ esse trãquillitatẽ: neq; prima difficultas ab Olympiodoro obliteratur; cum enim Aristoteles, vt iam dictum est, posuerit particulam, quamobrem, ostendit ob allatas rationes quietem Orionis exortu inesse, nempe aut quia sol suo calore calorem exhalationis deperderet, aut quia exsiccaret terram priusquam vllam posset exhalationẽ gignere; quę duo locũ non habent eo tempore, quò vult Olympiodorus Orionem oriri: cũ sol nequaquam ea vi tunc præditus sit (quod sensu concipitur) vt posit siue exhalationes consumere, quæ iam excitæ sunt, siue impedire ne generẽtur. Hinc lõge abest à veritate, causas adducens tranquillitatis; cum adstruere cogatur verno tempore, & ex consequenti exortu Orionis ventos cessare, eo quod præterita hyeme tota iam materies absumpta sit, ex qua venti generantur, cũ alioqui Aristoteles, ad solẽ vimq; eiusdem omnia referat. Nec etiam secunda argumentatio profligata est, cũ dicat Arist. his in verbis absolute Orionis exortu vẽtos minime spirare, consequenterq; vt plurimum aërẽ tunc quietum esse. quamobrẽ nullus relinquitur locus sententiæ Olympiodori, vt posint aliquando spirare, aliquando verò minime: cui obstant adhuc tertia, atq; quarta ratio, cum ad ostendendam Aristotelicæ orationis veritatem, demonstrare necesse sit, quomodo verum esse posit, Orionis exortu tranquillitatem esse, quę se ad Ethesias vsq; extenderet, idq; tunc semper aut vt plurimum locum habuisse,

buisse, rursusq; eiusdem Orionis exortu plurimos excitari vétos, eosdemq; inconstantes & incertos semper, vel vt plurimum consueuisse; quę adhuc latent, Olympiodori explicatione recepta, qui profectò supponens exortu Orionis flatus deficere, neq; huius defectus aliã rationem reddens, præter hanc vnam, quod scilicet præterita hyeme omnem exhalationem consumptam fuisse affirmat, ostendit casu potius, quàm certa quadam ac naturali ratione tunc temporis contigisse eorum defectum; cum alioqui Aristoteles veras ac proprias tranquillitatis, quæ per id tẽporis contingebat, causas eo loco doceat: præterquam quod, si Orion vere emergebat ad 24. Maij, ut ipsemet Olympiodorus affirmat, consequens erat, vsq; ad Ethesias et Caniculam tunc perdurasse tranquillitatẽ; quod temporis spatium duos menses excedit: id quàm absurdum sit, alij viderint. Auerroes, atq; ex latinis magnus ille Albertus in eorum commentarijs, ne verbum quidem de hac re; at Alexander, quem potissimum D. Thomas & Gaietanus secuti sunt, hac in parte sigillatim de secũda difficultate mentionem faciens, vult, Aristotelem dixisse, ita flatus exortu Orionis defecisse, vt non ad unguẽ exortus tempore defecisse intellexerit, sed paulo ante eius exortum, in exortu verò spirare ventos illos, quos commemorat; eius hæc sunt verba. „ Quæret autem aliquis, quomodo, „ cum paulo ante dixerit circa Orionis ortum, potissimum „ fieri tranquillitatem. Nunc ait & Orione exoriente „ & occidente ventos difficiles, & incertos excitari; videbitur „ enim pugnantia protulisse. An non idem designatur tempus „ verbis illis circa Orionis exortum, & alteris illis Orion „ exoriẽs? quare nil prohibet trãquillitate facta ãte emersum „ illius in emersu ipso incertos, & hybernos flatus exoriri. Verũ cõtra Alexãdri interpretationẽ sic disputant, eam refellentes, Augustinus Suessanus, Franciscus Vicomercatus ac Ludouicus Buccaferra. Arist. enim in contextu exprimit hanc tranquillitatem ad Ethesias vsq; perdurare, quod haud quaquã contingere poterat, si ante exortũ Orionis incepisset, sicuti Alexander exposuit, cum breui quidem ob ipsos flatus, qui in eius exortu excitãtur, esset interitura; quamobrem

brem secus eam explicare moliuntur, quamuis ex ipsis vnus ab altero, omnesq; inter se dissideant, ac diuersam quisq; ab vnoquoq; sententiam ex hoc loco eliciat. Nam Augustinus Suessanus, vt omnem funditus contradictionem euellat, ponit tres exortũ species, cosmicum, qui fit, quando stella oritur manè ante solem, acronychum alterum, quãdo vesperi post eiusdem occasum apparet; idq; duobus modis, aut quando stella in oriente conspicitur, cum sol occidit, aut quando in occidente visitur post solis occasũ; subiungitq; Aristotelem de orientali acronycho, vt sic loquar, verba facere: qui aspectus secundum illũ eueniebat, sole Geminorum signum percurrente, quia tunc Orion cum Sagittario supra Athenarũ horizontem emergebat. ita enim in-
„ quit. Alius est Cronicus, quo stella oritur in nocte post so-
„ lis occasum, & iste duplex est, aut ex parte orientis, vtpotè
„ quando sole occidente stella apparet in oriente, & hoc pacto
„ oritur Orion parum ante Ethesias, & Prodromos; sole e-
„ nim tenente Geminos, & occumbẽte, Orion oritur de nocte
„ cum Sagittario ex parte orientis, & circa hunc fieri tran-
„ quillitates dixit. De occidentali verò acronycho vult Aristotelem verba facere paulo infra, vbi inquit Orionis emersu ventos flare consueuisse; nam vt inquit ille, eiusmodi aspectus sole Libræ signum possidente eueniebat; nam tũc Orion in Sagittario existens paulo post eius occasum ap-
„ parebat; Augustini verba hæc sunt. aut ex parte occidentis
„ & sic Orion oritur ferè in principio autumni, quia sole oc-
„ cumbente cum Libra, Orion apparet post solis occasum
„ propè occidentem, & hoc modo dixit turbationes fieri cir-
„ ca ortum Orionis, quæ fit in permutatione temporis. Hęc est Suessani opinio, qui licet magni nominis vir æque vè doctus, tamen paucis verbis lapsus est ad tres maximos errores: quorum primus est, quem memoriæ adscribere possumus; quod cum velit Orionem nasci cum Sagittario, illum ponit in hoc signo vel non longe ab eo, cum tamen communis omnium Astrologorum sententia, quam sensus ipse comprobat, hanc imaginem potius in opposito loco statuat, id est in Geminorũ signo, vel in Tauro, qua de

re

re necesse erit, vt cum his oriatur non cum Sagittario. ex his sequitur etiam Orionem minime potuisse ortum acronychum facere, vt ipse existimat, orientalem, cum sol Geminorum signum percurreret; neq; occidentalem cum Libram teneret. Secundus error est, quia haud quaquam verisimile est, (quod etiam Buccaferra animaduertit) Aristotelem tam breui interuallo tam magna æquiuocatione fuisse vsum, sicuti hec ipsa esset, si vnica voce diuersum eiusdem exortum accepisset. Tertius verò error est, quia astrologicæ scholæ terminos confundit, cum ortus cosmicus is sit, quando stella cum sole oritur, non autem cum antea apparet; item nec possit vllo pacto ortus acronychus appellari, quātū ad fixas stellas pertinet ille ipse, quem in occidente fieri existimat, imo potius occasus: nam quemadmodū Ptolemęus in Almagesto docet, tres superiores planetæ (quod maxime contingit etiam stellis fixis) nullum alium aspectum efficere possunt, quàm occultationem, quando occidentales sunt à sole in sequentibus signis, ac in occidentis angulo; quæ ab ipso dicta fuit propriè ἑσπερία κρύψις, aut ἐπικατάδυσις φαινομένη: quando verò orientales sunt, in antecedentibus signis, atq; in oriente, emersionem. Quem verò Suessanus vespertinum exortum dicit, nimirum quando stella, ac sol sese mergunt locum non habet, nisi in Venere atq; Mercurio, cum ob velocitatem eorum motuum, tum quia parum absunt à sole, circa quem varijs ac multis modis inuoluuntur: quamobrem verum erit, si exempli gratia sol in Libra Venusq; siue Mercurius in vltimis Libræ partibus vel in Scorpionis initio sit, horum alterum oriri posse ortu vespertino, quia poterunt, vbi aliquantulū processerunt à congressu & ab apogeo Epicycli in consequentia è radijs solaribus exeuntes, cum ab eo discedant, emersionem, siue ortum vespertinum vt vocant, efficere. verum si aliqua stellarum fixarū ibi esset, aut vnus ex tribus superioribus planetis, id cōtingere minime posset, cum potius è contra ipsi motus sui tarditate præueniātur à sole atq; à suis radijs breui tegantur: qua de re dicuntur esse proximæ occultationi vespertinæ. & meminisse poterat Suessanus se legisse apud Ptolemæum in

8. lib.

8. lib. Almagesti, cum de nona specie aspectuũ loqueretur, quos fixæ stellæ cum sole efficiunt; quæ vocata ab eo fuit, vt iã supra allatum est, ab vtriusq; situ in occidente ἀψίνος λίψ, tres illos modos occasuum, quos memorat, nunquam exortus, occasus verò semper ab eo fuisse appellatos. verũ circa huius viri opinionem longior non ero, cum satis superq; ostenderim, vt mihi persuadeo, quantum ab ipsa veritate atq; ab huius loci sententia abhorreat; quam sanè veritatẽ ea tãtum in parte attingit, dum scribit, tunc ortũ Orionis potissimum fuisse, cum sol maximas vires haberet, idq; Aristotelis verba significasse.

Ponitur Vicomercati Buccaferreæq; opinio & reijcitur, Olympiodoriq; verba expenduntur, & redarguuntur. Cap. III.

VIcomercatus autem, quamuis circa primam difficultatem optimè se gerat, rationem adducens, quomodo ex allatis argumentationibus Orionis ortu flatus quiescere, quietemq; eorundem ad Etesias vsq; perdurare sequatur; quæ quidem eiusmodi est; quia Orion oriebatur eo tempore, quo sol multo eius calore exhalationes omnes excitatas vim habebat consumendi, neq; ob terræ siccitatem aliæ poterant generari, quocirca necessarium erat, tunc quietem ventorum locum habere; tamen cum voluerit postea Orionem nasci cũ sol, vel extremam Tauri partem, vel primam Geminorum teneret, videtur sibi ipsi contrarius esse. quando sole illas obliqui circuli partes peragrante non possit illius calor tãta vi præditus esse, vt valeat iam generatas exhalationes absumere; siue exsiccando terram impedire, quo minus nouæ emittantur: quod quidem satis commode facit ipse sol Cãcrũ possidens ex mente præceptoris. Prętereà in altera difficultate cęterisuè, quæ sequuntur, lõge abest ab ipsa veritate, cum velit, vt tollat omnem contradictionem, Aristotelem quãdo dixit, circa Orionis ortum fieri tranquillitatem, ita intellexisse, vt postea; fieret; cum verò dixit paulo infra, exortu eiusdẽ flare ventos, accepisse tunc tẽpus illud præcise in quo apparebat,

adeo quòd inquit ille; esse poterit, (vt in ipso, vt sic loquar,) instanti exortus Orionis, locum habeat hæc commotio, pauloue postquàm emersus fuerit, statim venti cessent, atq; ad Etesias vsq; quies hęc dominetur. Verum quantum hęc eius expositio à veritate ipsa discedat, ipsissima Aristotelis verba fidem nobis faciunt, quibus cum mirum in modum contra pugnat. pręterquam quod parum differat dicere, circa Orionis exortum, & Orion exoriens; cum hi duo loquẽdi modi satis commodè exprimere possint actũ ipsũ exoriẽdi Orionis. quamobrẽ dicente Aristotele circa eius exortũ vẽtos deficere, non video quomodo absq; conspicua verborũ inuersione dici possit, eum accepisse tempus illud quod sequebatur. pręterea cum hæc ventorum turbatio, quæ exortu Orionis incipiebat, perdurare deberet ex Aristotelis mẽte secundũ Vicomercati sententiã ad multos dies, quòd illis in verbis ipse videtur asseruisse, Atq; ob magnitudinẽ astri dierum fit aliqua pluralitas; necesse erit fateri non solũ Orionis exortu, verum etiam multis inde diebus ventos illos flauisse, qui tunc inceperant: quare asserendum erit post Orionis ortum æque ventos dominatos esse, atq; quietem. quæ si post multos dies ab eius exortu incipiebat, nequaquam verum erit, eam habuisse initiũ circa illũ, quemadmodum tamen Aristoteles ponit. Ludouicus Buccaferrea secundę obiectioni respõdens, inquit Aristotelem accipere cosmicũ ortum, qui duobus modis fit, perfecte atq; imperfecte: perfectum verò exortum illum esse dicit, quando tota imago vna cum sole oritur, imperfectũ verò quando prima eiusdẽ stella oriri incipit cum eo; qua posita distinctione, sic Aristotelem exponit, vt velit, illum, quando inquit exortu Orionis vẽtos excitari, imperfectũ exortũ accipere, quẽ Buccaferrea fieri Maij mense cũ sol Taurũ tenet, credit, secutus pro parte Olympiodorũ. cum verò dixit eiusdẽ ortu esse tranquillitatẽ perfectum intelligere, qui eueniebat ad tertiã diem Iulij; ab eoq; ad Etesias vsq;, qui suscitabantur circa decimamseptimam eiusdem mensis, regnare iam dictam tranquillitatem. Verũ quantũ Buccaferrea aberret pręter id ꝙd in Vicomercatũ attulimus, hinc cõspicue cognosci-

gnoſcimus. Nam Ariſtoteles verbis illis, quę ſequuntur, vbi vocat Orionem, difficilem atq; incertum, loquitur de apparente exortu; non autem de coſmico ac vero, quemadmodũ credit Buccaferrea. nam ſi non ita eſſet, nequaquam ratio Ariſtotelis locum haberet, quæ probat Orionis exortu eos ventos ſpiraſſe, quia in mutatione contingebat æſtatis: quæ verba cũ duplicẽ ſensũ recipere poſsint, hoc eſt, aut in mutatione æſtatis in alterũ tempus, aut alterius in æſtatẽ; cum ſol peragrat Taurũ, neq; hoc, neq; illud verum eſſe poteſt, pręſertim ſi ãni tempora, eiuſdẽ ſolis ingreſſu in cardinalia puncta vt Buccaferrea facit, dimetiamur. immo cũ ſol exiſtat tunc inter æquinoctium ac ſolſtitium, dicendum erit, aërem longe abeſſe ab omni mutatione atq; certum conſtanſq; temperamentũ afferre. Iam verò neq; inter eos cõuenit melius, vt reor, quid ſignificent altera Ariſtotelis ver-
„ ba. Incertus autẽ & difficilis Orion eſſe videtur & occum-
„ bens & emergens. & c. Olympiodorus enim in ea opinione fuit, vt mentio in his fieret de ortu Orionis, quatenus interdum ſolet eum commitari inordinata ventorum cohors, quemadmodum, inquit ipſe in ſuperioribus verbis locutus fuit Ariſtoteles de Orionis ortu, quatenus tranquillitatem efficiebat. Verum hæc vt iam oſtendimus longiſſime abſunt à veritate ipſa, atq; à mente præceptoris, ſicuti & ea, quæ de Orionis ortu ſubiungit non magis cum ve-
„ ritate conſentiunt, ita inquiens. Dicit incertum grauemq;
„ eſſe Orionem, id eſt inordinatus atq; inæqualis ortus eſt, &
„ occaſus Orionis, ideoq; ventos quandoq; auget, quandoq;
„ comprimit, inæqualis verò ob hanc cauſam eſt, quod inæ-
„ qualibus tẽporibus profert cęlo faciẽ, & aſpectũ ſuum; ipſi-
„ us nanq; ortus vere naſcitur, cũ ſol in Tauro conſiſtit, ideoq;
„ & nautę omnes Pachon quartũ & vigeſimũ obſeruãt diẽ, tũ
„ cum naſcitur Orion, quẽ diẽ pachitim ab eo nominant quod
„ in Pachon ortus fuerit. Occultatio verò ipſius autumno fit
„ Scorpionẽ obtinẽte ſole. Quę verba operępretiũ eſt vt attẽtius expendamus, cũ Vicomercatus aſſeueret hæc, germanã huius loci expoſitionem cõtinere. Olympiodorus igitur, vt videre eſt, vult Orionem oriri ad 24. diem menſis Pachon

quando ſol eſt in Tauro id eſt ad diem 24. Maij, is enim eſt quem Aegyptij Pachon vocant, perinde ac teſtis eſt Tzetzes in cōmētarijs in Hęſiodi op. & di. vbi cōmemorat quemadmodum partes ſingulæ duodecim totius anni, quas nos mēſes vocamus, ab Aegyptijs, Romanis, Græcis, Atheniēſibus, atq; Hebreis dicantur: & quamuis aſſerendum eſſet Olympiodorum loqui de apparente ortu, cum in græco contextu reperiatur illa vox ἐπιτολὴ, tamen quia ipſe hac in parte terminos cōfundit, vt infra apparet, vbi de Syrio verba faciens, vult hanc vocem, ſecus atq; Proclus, Ptolemæus, & alij de meliori nota autores, ſignificare etiam verum exortū; dicēdum erit, de vero Orionis ortu eum intelligere, ac de tempore, quo apparere incipiebat. eoq; magis quia, vt in ſecundo huius noſtræ diſputationis libro probauimus, Theophraſti, Ariſtotelisq; ſeculo oriri incipiebat Orion cum prima Clypei cum gr. 26.56. Tauri; in quod ſignū ſol ingrediebatur die 24. menſis Pachon, quo tempore ex Olympiodori ſententia ortus erat Orionis. Quapropter cum Ariſtoteles hæc poſtrema verba de apparenti exortu, non autem de vero protulerit, ſicuti infra videbimus, haud quaquā bona erit Olymdiodori expoſitio: pręterquàm quòd Ariſtoteles aperte docet Orionem naſci in mutatione ęſtatis, hincq; ratiocinatur eius exortum fieri in temporū mutationibus, nimirū quando alterum tranſit in alterum ac mutatur; cum è contra Olympiodorus velit verno tempore eum exoriri, atq; inæqualitatem temporis, in quo apparebat, nequaquam contingere ob mutationem vnius temporis in aliud, verum ob inæqualitatem veris: hæc ſunt eius verba. Quoniam igitur
„ diſparili inæqualiq; tempore refert cęlo aſpectum ſuum, vē-
„ torumq; flatu inæqualem aërem reddit, ſed quanquam ver
„ & autumnum inæqualia tempora appello, non ſimili tamen
„ ratione id dictum putes velim, magis enim ad inæquale ten-
„ dit natura autumni, quàm natura veris; quod non ſolum alienum eſt ab Ariſtotelis mente, verum etiam apertiſsime aduerſatur Hyppocrati, Galeno, ipſiq; ſenſui, cum hic quidem oſtendat, illi verò monimentis reliquerint ſuis, vernum tempus maxime temperatum eſſe, longeq; abeſſe ab

omni

" omni inæqualitate. quocirca Hippocrates illud appellat saluberrimum, & minus mortiferum; vt preteream me ne suspicari quidem posse, quonam pacto mense Maij tranquillitas incipere valeat, atq; tam longo tempore perdurare, quemadmodum esset vsq; ad Etesias, qui post Syrium spirare incipiunt.

Latinorum opinio ponitur atq; explicatur, reijciturq; Vicomercatus. Cap. IIII.

ALbertus Magnus, D. Thomas omnesq; latini, quos sequitur Buccaferrea, præter vnum Vicomercatum, cum viderent Aristotelem proposuisse duo pertractanda, quomodo sol cessare ventos faciat, rursus quomodo illos excitet, eorumq; motui vires addat; horumq; vnum abunde satis explicasse, & tranquillitatis rationes adduxisse, docuisseq; tempus quo solita esset fieri; arbitrati sũt, hoc in loco de secũdo disputationis mẽbro eũ verba facere, hoc est quomodo sol excitet vimq; incutiat ventis: hancq; eorũ opinionẽ fulcire conati sunt Alexandri auctoritate, qui videtur eandem sententiam habuisse suis in commentarijs. quam horum omnium opinionem, cum Franciscus Vicomercatus tollere vellet, in vnum Alexandrum, tanquam in illius autorem, latinos relinquens, ita
" inuehitur. Nec vt Alexander censet nunc docetur quomodo
" à sole venti excitãtur, cum ante traditum esset, per eundem
" sedari; nullus enim, vt patet, hoc in loco de ventorũ per so-
" lem excitatione sermo est. in reliquis verò, scilicet, de tempore exortus Orionis, atq; de repugnantia, quæ videtur inesse verbis Aristotelis, D. Thomas & Gaietanus secuti sunt expositionem Alexandro attributam; hoc est Orionem exoriri principio autumni, trãquillitatemq; esse ante exortum, post verò ventos excitari. Suessanus verò atq; Buccaferrea quicquid noui addiderint, iã supra visum fuit quantum ad propositã quæstionẽ attinet; non .n. modo ea omnia recensere consilium est, quæ cũ ipsi, tum Albertus ante illos scripsere, ne longius quàm par sit, protrahatur disputatio,

Fran-

Franciſcus Vicomercatus perſiſtens in ſententia, quam ſibi ipſi perſuadet conſentire cum Olympiodori opinione; Vult Ariſtotelem, (cũ iam ſupra dixiſſet circa Orionis ortum, maxime ventos ceſſare vſq; ad Eteſias,) vt omnem dubitationem tollat, quæ oriri poſſet, cauſam afferre; cur licet circa Orionis exortũ .i. vt ipſemet exponit, poſt eiuſdem exortum regnaret vſq; ad Eteſias dicta tranquillitas, tamen in eius exortu multos inconſtanteſq; flatus ſpirare cõtingeret. verum, cum, vt ſupra iam probatũ eſt, haud germana ſit, hæc illius expoſitio circa primam eius partem, id eſt quòd poſt Orionis ortum tranquillitas fiat, neq; etiam vera erit ratio connexionis horum verborum cũ ſuperioribus. item defendi non poterit, quod de Orionis ortu ſubiungit, affirmans eum fieri, cũ ſol initium Geminorum ingrediebatur, & quemadmodum ipſe dicit in mutatione verni temporis in æſtatem. non enim video, quomodò, cum ſol ſit eo in loco, iam dicta mutatio fieri poſsit; cum potiſsimum accipiat temporum initium à ſolis motu, non autem ab ortu, atq; occaſu ſyderum, vt neceſſe eſt fateri, cũ ex ſuis ſcriptis ipſe mentem ſuam non aperiat. Quocirca falſum quoq; erit quod ſcribit de tempore occaſus Orionis, volens contingere circa mutationem autumni in hyemem, quando ſol eſt in Scorpione: cum hæc ipſa mutatio longo poſt tempore accidat, ac vt omnes probe norũt, circa brumæ ſolſtitiũ, veluti altera veris in æſtatem cum æſtiuo ſolſtitio: verum de aliorum opinione ſatis dictum.

Vera interpretatio verborum Ariſtotelis aſſertur, Alexãdriq; expoſitio declaratur & defenditur, illiuſq; interpres reijcitur. quomodo venti à ſole augeantur & remittantur docetur.

Cap. V.

HIs ita expoſitis, conſentaneum erit, modo vt quid ipſe ſentiam explicem; quod facere nõ auderem, cum præſertim probe norim, quæ mea ſit imbecillitas ingenij, vt poſsim ea recte explicare, quę præclariſsimi, ac doctiſsimi viri minime aſſequi potuere, niſi

nisi cognoscerem, non meam, sed Alexandri præstantissimi philosophi opinionem pręmeferre; quam ipse suis commentarijs expressit, immo & Theophrasti, à quo ille eã accepit. Aristoteles igitur cũ præcedenti capite docuerit causas generationis ventorum, ac eorundem motus, dixeritq; solem potissimum suo calore eos gignere, ac excitare; quinto capite volens ostendere, sicuti sol eos producit, ac mouet, ita etiam vim illis auferre, iuxta ac tollere; proponit sibi perscrutandas causas, quamobrem id efficere possit: quasi à sole ipsi dependeant, tanquam ab eorum principio: quod non solum problemate 34. particulæ 26. dictum fuit; verum etiam sapiens ille senex, Musisq; carus, à quo tam multa acceperunt antiquorum philosophorum scholæ, in hymno solis perspicue satis id docuit, quando solem effinxit ornatum veste omnibus ventis mira arte contexta, ita canens.

καλὸν δὲ περὶ χροῒ λάμπεται ἔσθος,
λεπτουργὲς πνοιῇ ἀνέμων, & c.

Pulchra autem circa corpus fulget vestis
Tenuiter contexta flatu ventorum, & c.

Vt autem propositam assertionem statuat præceptor, primũ causas perquirens, quamobrem venti cessent, inquit, vt iam supra vidimus, solem id pręstare, cũ suo calore exhaurit eas exhalationes, quæ paucæ debilesue gignuntur; aut ita terram exsiccat, vt nullo pacto possint ex ipsa gigni. verum quando sol id præstare possit explicat ipse Aristoteles eodẽ capite paulo infra, rationes adducens, cur Etesiæ producantur post solstitium, non autem antea, aut circa solstitium „ ipsum, vbi ita inquit. Etesiæ autem post solstitium, & ca„ nis exortum spirant, & non cum sol maxime, aut propin„ quus est, aut remotus, & interdiù quidem spirant, noctu „ autem desinunt; cuius rei causa est quod cum prope adest, „ ante exsiccet, quàm exhalatio exoriatur, cum autem paulu„ lum recesserit, moderatus iam calor gignitur; ita vt aquæ „ gelu concretę colliquescant; ac terra tum proprio, tum so„ lis calore exsiccata; veluti in fumum halitumq; abeat; quo loco Alexander, Olympiodorus, omnes deniq; cum græci tum latini expositores dicunt, neq; Etesias, nec ventorum

vllum

vllum fieri in ſolſtitio, quia terra adeo arida eſt, ac humoris expers, vt minime poſsit exhalationes producere; aut ſi producat, paucas quidem; quæ cum debiles ſint, ſic confeſtim etiam à ſolis calore conſumuntur: glacies verò, atq; niues Aquilonem verſus conglaciatæ, ex quibus Eteſiæ producuntur,, nequaquam diſſolui poſſunt, cum haud ſufficiens calor adhuc ſit, qui tunc in aëre ſit, vt poſsit id præſtare: quæuè paucę inde exhalant ſimili modo conſumuntur. quocirca dicendum erit, circa ſolſtitium ęſtiuum pauloq; ante, aut poſt, tēpus eſſe in quo, cum locus ſit rationibus ab Ariſtotele allatis, tranquillitas ventorum fiat. quod cum ipſe
„ docere voluerit, ita ſcriptum reliquit. διὸ περὶ ὠρίωνος ἀνα-
„ τολὴν μάλιστα γίνεται νηνεμία μέχρι τῶν ἐτησίων καὶ προδρόμων;
„ hoc eſt quamobrem circa Orionis ortũ fit maxime tranquil-
„ litas vſq; ad Eteſias & Prodromos; quibus verbis, cum dedita opera vſus ſit voce illa ἀνατολὴ, quæ ad differentiam alterius ἐπιτολὴ, definitur à Proclo in Hęſiodum eſſe pro-
„ prie ἡ σὺν τῷ ἡλίῳ τῶν ἄστρων ἀναφορά, id eſt aſtrorum vna cũ
„ ſole aſcenſus; quemadmodũ & altera ἡ φανέρωσις τῶν ἄστρων
„ μετὰ τὴν κρύψιν τὴν ἡλιακήν, id eſt aſtrorum apparitio poſt ſo-
„ larem occultationem: quod affirmauit etiam Ptolemæus, & poſt illum Achilles Statius in ſcholijs ſuper Phenomena
„ Arati illis in verbis. vt ego interpretor; differt autem ana-
„ tole ab epitole, anatole.n.eſt ſtellę vna cũ ſole ſupra Orizōtē
„ aſcenſus, epitole vero quando matutino tempore ſtella ori-
„ tur, & deinde poſt ipſam ſol emergit: conſulto inquam cum vſus ſit illa voce ἀνατολὴ, perſpicue declarauit, ſe accipere ortum Orionis verum, qui vt ſupra diximus, eo ſeculo præcipue eueniebat cum primo Cancri gradu. quod perſpiciens Alexander acutiſsimus huius loci interpres, inquit
„ connexionem verborum Ariſtotelis proſequens. Atq; has
„ quidem ob cauſas ſol ventos ſedat, interdũ quidem eos ceſ-
„ ſans, ac diſcernens; exiguum exhalationum calorem, quæ
„ ſurſum allatæ ſunt, tabefaciēdo; interdum verò terram ex-
„ ſiccans principij ortum prohibendo. Nam & ob id inquit,
„ circa Orionis exortum, & vſq; ad prodromos, ſole nimirũ ad
„ æſtiuas verſiones redeunte fieri tranquillitatem. quo loco

ſatis perſpicuum eſt Alexandrum intellexiſſe illum ortum Orionis, de quo preceptor loquebatur, fieri ſolſtitio eſtiuo conſueuiſſe. quocirca Theodorus Metochita, qui Themiſtij commentaria, ita in epitomen redegit, vt Themiſtius Alexandri, perſpicue in ſua paraphraſi aſſeruit Orionem circa æſtiuam conuerſionem exoriri; confirmaturq; autoritate Saluſtij, cuius ætate parum poterat varietatis ineſſe, qui idem ſcriptum reliquit, vt teſtis eſt Seruius V. Ae-
" neid. his verbis. Nam, ait, cum ſubitò aſſurgens fluctu nim-
" boſus Orion: qui oritur vt Saluſtius dicit iuxta ſolis æſtiui
" pulſum: quod exponi debet, vt iam ſexcenties dictum eſt ſupra, de vero ortu totius Orionis; cum de illo tantum verum ſit eum contigiſſe, quando ſol Cancrum ingrediebatur. qua de re videre videor fore omnibus facile cognitu, cũ totus Orion tunc ortu vero appareret in puncto eſtiue cõuerſionis, quo tẽpore ſol non ſinit exſiccando terram, eam producere aliquam exhalationem, aut ſi quam iam paruam produxit, ſtatim eam conſumit, iuremerito Ariſtotelem affirmare potuiſſe, circa illius exortũ precipue tranquillitatem oriri. neq; mirandum eſt, ſi clarre non expoſuerit ſe intellexiſſe de vero totius Orionis ortu, cum iã cauſam explicauerimus, quamobrẽ ipſi omneſq; alij, qui ea tempeſtate ſcripſere, adeo breues extiterint in hac materia pertractanda; præterquam quod voce illa ἀνατολὴ, vt iam dictum eſt, cuius eſt proprium ſignificare veros ſtellarum exortus, Ariſtoteles quàm optime indicauit de vero exortu Orionis non de altero verba facere. Iam verò cum cauſas tranquillitatis explicaſſet, vt propoſuerat, atq; tempus; idq; circa Orionis ortum eſſe, perdurareq; ad Eteſias vſq; & Prodromos dixiſſet; inſuper etiã cũ addidiſſet, à magno frigore, magnoq; calore eam gigni, ſimulq; docuiſſet, cur aliquando ipſa tranquillitas medijs temporibus fiat, quibus nec calor, nec frigus dominatur, ordo propoſitæ quæſtionis expoſtulare videbatur, vt quereret, cur ſol ventos augeret: quod cum minime preſtiterit, ſaltem explicatè verbis ſupra citatis, id profecto fuit in cauſa, quamobrem vt dictum eſt, latini penè omnes affirmauerint hoc illum præſtitiſſe eo in lo-

co vbi difficilem, atq; inconstantem Orionem appellans de eo verba facere incipit, in quo sicuti Vicomercatus recte considerauit, ne verbum quidem. haud quaquam tamen rectè reprehenditur Alexander, vt iam visum est, cum longe alia mens sit ipsi, quàm Vicomercatus cæteriq; latini omnes opinati sunt: cuius verba perperã accepta atq;, translata illis occasionem præbuere hanc expositionem amplectendi, atq; Vicomercato eam incusandi; quę si attente considerare velimus, non solum videbimus Alexãdrum nequaquã credidisse Aristotelem hoc in loco secundum propositæ quæstionis membrũ pertractare: verum per se quisq; causam discere poterit, cur de eo expresse mentionem philosophus non habuerit, quin potius eum prætermisisse videatur. Nam cum Alexãder prę manibus haberet explicanda hæc Aristotelis verba, in quibus à generali explicatione quietis, ac tranquillitatis ventorum ad aliquorum flatuum generationem, ac motum declarandum philosophus descendens, videbatur non satis explicasse, vt iam sibi proposuerat, causas, quamobrem augeantur aliquando vi solis venti inter spirandum; de hac re iuremerito dubitat, dubitãsq; miram sui pręceptoris methodum, artemq; aperit, ac simulq; ostendit, quo ordine propositam sibi materiam pertractauerit;
» Alexandri hæc est oratio. προθεὶς δύο, τό, τε τὸν ἥλιον παύειν
» τὰ πνεύματα, καὶ πάλιν αὔξειν καὶ συνεξορμᾶν, περὶ τοῦ ἑτέρου μό-
» νον εἰπών, τοῦ πῶς παύει, τὸ ἕτερον παραλιπεῖν δοκεῖ· τὸ, πῶς
» συνεξορμᾷ. οὐ μὴν οὔτος ἔχει. ἀλλὰ δι' ὧν ἐπιφέρει, δῆλον ποιεῖ,
» πότε καὶ πῶς ὁ ἥλιος συνεξορμᾷ τὰ πνεύματα. λέγει δὲ περὶ τοῦ
» ὠρίωνος, ὅτι ἄκριτος, καὶ χαλεπὸς δ' ἀέριον εἶναι δοκεῖ, &c. .i.
» cum duo inuestiganda proposuisset, & solem sedare ventos
» & rursus eos augere impetumq; eis afferre. De altero nem-
» pe quo modo eos sedet, cum dixerit, alterum illud præter-
» misisse videtur, quomodo eos augeat; At enimuero res non
» ita se habet, sed per ea, quæ ex dictis infert, manifestum facit,
» quãdo & quomodo sol ventos augeat. De Orione auté ait, q̃
» incertus, & difficilis Orion esse videtur, &c. Quo loci notum est verba illa δι' ὧν ἐπιφέρει, tantum abesse, vt sic accipiat Alex. quemadmodũ Piccolomineus credidit, ita ea latinè

„ tinè reddens, ex his, quæ modo ſubdit; quaſi velit Ariſt. ob ea, quæ de Orione ſubiungit oſtendere, quo modo & quando ſol flatus augeat, vt contrario ſenſu illa ſumat, quemadmodum nos interpr̨etati ſumus, nimirum ob ea, quæ ex iam dictis infert Ariſt. addiſci earum rerum cauſam, quæ ſecundo capite ab illo propoſitæ fuere: quod perſpicue oſtendit verbum illud ἐπιφέρει, quo vſus eſt Alexander. proprie enim ſignificat ea, quæ ex poſitis, atq; iam conceſsis inferuntur, atq; colliguntur. quocirca idem in 7. Com. primi Priorum hac loquendi forma vſus eſt τὸ συμπέρασμα ἐπιφέρειν, paulouè infra eandem concluſionē vocauit ἐπιφορὰν. & ſanè quod „ ad propoſitum locum attinet, cum Alexander dicat. De O„ rione autem ait, quod incertus & c. manifeſtum eſt, eum ſic velle Ariſtotelem verba facere de Orione, ac de ijs flatibus, qui eiuſdem exortu ſiue occaſu excitabantur, tanquā de re penitus diuerſa à propoſita quæſtione de ventorum augumento; adeo quod ſecundum Alexandri opinionem ex verbis antecedentibus non autem ex conſequentibus de Orione, colligitur ſolutio ſecundæ dubitationis ab eo propoſitæ. quod verißimum eſſe conſpiciemus, ſi meminiſſe volumus multis in locis Ariſtotelem ſcriptum reliquiſſe, vnam eſſe contrariorum ſcientiam; quare cum vnum ex alio cognoſcatur, in more poſitum eſt apud illum, aliquando de vno tantum pertractare, vt ex inde quis alterius ſcientiam exhauriret. quocirca Auerroes non veritus eſt dicere in ſua paraphraſi in Poeticam, Ariſtotelem ob hanc eandem cauſā de Commedia non pertractaſſe, vt in proemio iam ſibi propoſuerat facere: quin forſan, cūm eadem ſit contrariorum diſciplina, ſatis ſuperq; illi fuiſſe Trag̨edię docuiſſe regulas. quapropter, dicendum erit, cum Ariſtoteles ſibi propoſuerit quærendas cauſas duorum inter ſe contrariorum effectuum, quomodo venti ceſſent, quoue modo ſpirando augeantur, cū vnius rationes attuliſſet, neceſſario docuiſſe alterius, quia contrariorum eadem eſt diſciplina, & contrariæ contrariorum ſunt cauſæ. quod cum maxime Ariſtoteles intelligeret, breuitatis ſectator accerrimus, ſecundū diſputationis membrnm explicare non curauit, cnm ex ijs, vt Ale-

xander optime perſpexit, quæ in primo iam dixerat, cauſas elucere ſecundi cognoſceret. neq; erit difficile videre, quomodo id ſequatur, cũ .n. Ariſt. dixerit flatus deficere, quãdo ſol maximo ſuo calore cõſumit calorẽ exhalationis debilẽ atq; modicum, quod accidit, vt ipſemet perſpicue docet in libro de Iuuent. & Seneƈt. cum maior calor alimẽtũ minoris abſumit, ita inquiens. quapropter nõ modo minor ignis marceſcit appoſitus maiori, ſed etiam ipſa per ſe lychni flãma maiori impoſita flãmę comburitur, vt quoduis aliud idoneũ vri; huius rei cauſa eſt, quod alimentũ quo flãma minor fruitur, id maior abſumit, antequã illi nouũ accedat. cum caloris nutrimentũ humida ſit materia, tunc affirmandum erit ſolem flatus ſedare, cum poteſt modicas, ac debiles exhalationes, ex quibus conſtant, ob paucũ earundem humorem ſubito conſumere: vnde colligitur ex contrariorum regula tum ventos ab eodem ſole augeri, cum ex multis & vegetis pleniſq; multa humiditate exhalationibus ortum ducent; eò quòd tunc ſuo calore augeat exhalationis calorem, qui haud quidem ſufficiens erat trahere ſecũ humidam partẽ; quę cum non poſsit ob ſui copiã conſumi à ſole, maiorẽ ab illo motum ac vim acquiret. quod totum innuit Ariſt. prob. 35. part. 26. ſecundum Gazę verſionẽ vbi dixit. Cur ſole ſe attollente ſpiritus & ſternuntur & augentur? an quia ſpiritus vel aëris vel redundantis humoris cõmotio eſt; quæ, vt cum parua eſt compendio à ſole conſumitur; itaq; nullus ſpiritus inde exiſtit: ita cum magna eſt ſolis exortu amplior redditur; ſol .n. autor & parens motuũ eſt. ac Theophraſtus libello de Ventis clarius tex. 18. Sol autem videtur & mouere ſpiritus cum oritur & ſedare; atq; hæc cauſa eſt cur frequenter augeri ſoleãt & comprimi: quod non vniuerſaliter verum eſſe apparet; ſed in quibus contingit hac de cauſa contingere arbitrandum eſt. cum enim qui aſcendit humor exiguus fuerit, hunc ſol vincens abſumit & exſiccat, ac ceſſare facit; at ſi eius copia amplior fuerit, impetum affert ac motionẽ vehemẽtiorẽ reddit. Nec aliud idẽ voluit Ariſt. prob. 54. vbi cauſam afferẽs cur Fauonius veſpere ſpiret, noƈtuq; deſinat, id cõtingere affirmauit, quia tunc ſolis motus

deſi-

deficiat; ac si dixisset, quia subito calor etiam ille deficiat, quem sol suo motu, ac presentia augebat illi exhalationi, ex qua Fauonius gignebatur. quocirca Theophrastus citato loco concludens, dixit ventos aliquando cessare occidente sole, quia sese abscondens auferat ab illis motum, quem dederat: pauloue infra pertractans eandem quæstionem de Flatu Fauonio, complectensq; vna pancis verbis, quid sol circa ventos efficiat, quoue modo operetur, ac eos gignat, vel
» augeat inter spirandum, ita inquit. Horis vero postme-
» ridianis afflat loci ipsius ratione; spiritus enim sole humores
» diffundente, vel secernente proueniunt, vel certe ad princi-
» pium ipsum cooperante. Quapropter iure quidem tex. 44.
» de sole sermonem habens ita locutus est. propterea si flantē
» aliquem ventum offenderit maiorem reddit, quod nonni-
» hil adiunxerit.

Rursus alia Aristotelis verba fusius enarrantur, & dubitationes quædam perdifficiles ex eis tolluntur, reijciturq; Vicomercatus. Cap. VI.

IAm verò satis explicatum est, quemadmodum Aristoteles docuerit causas vtriusq; rei, videlicet cur sol ventos cessare faciat, rursus verò quo pacto illos augeat: quod cum præstiterit, vnaq; tempus cessationis ostenderit, quod esse dixit circa Orionis exortum, ad Etesias vsq; & Prodromos: quia communis erat opinio eius ętatis in exortu atq; occasu huius imaginis contrarios effectus locum habere, atq; ipse dixerat, ventosq; flare multos, eosdemq; vehementissimos, qua de causa, & difficilis, incertaq; appellabatur; vt tempus etiam demonstret eorundem motuum, & quando ipsis rursus flare incipientibus, tranquillitas finem haberet, ac si ad nouam argumentationem diluendam se pa-
» raret, ita scribit. difficilis autem, & incertus emergens &
» occumbens Orion esse videtur; quibus in verbis illud præcipue venit considerandum, præceptorem procul dubio in illis tacitæ cuidam dubitationi potissimū respondere, quę ex supra positis eiusdem verbis oriebatur, quibus dixit circa Orionis ortum ventorum quietem esse; cum secus atq; ipse

ipse docuerat, tum ab autoribus affirmatum, tum vulgi opinione receptum atq; obseruatum esset; idcirco ob eandem causam, vti recte quidem innuit Alexander, vocat Orionem ἄκριτον καὶ χαλεπὸν, adiuncta quidem inconstantium ventorum propria, veluti aliqua in parte demonstrauit Musæus poetarum antiquissimus initio vetustissimi, atq; lepidissimi eius libelli, in quo mirabiliter cecinit infelicem Leandri, atq; Heronis amorem, vocans χαλεπὸν ἀήτην, flatum illum, qui miserum Leandrū obruit vndis. Ad hęc notandum est Aristotelem accipere exortum apparentem, sicuti manifestum est ex illa voce, qua vtitur ἐπιτολὴ, quam paucis verbis ita variat, vt ostendat de diuerso aspectu verba facere à primo, quem ἀνατολὴν supra appellauit: cum Orion minime possit ἐπιτέλλων vocari, preterquàm, cum emergens è solis radijs, incipit, aut desinit apparere; quoniā id significat vox illa ἐπιτολὴ, sicuti supra ostensum fuit; cū è contra soli adiūctus & eius radijs obrutus ἀνατέλλων appellādus sit. neq; nos commoueat, si statim Aristoteles exortū Orionis apparentem hoc nomine ἀνατολη vocare videatur, quia parum refert, postquam veritatem docuerit, quo nomine eiusmodi aspectus appellaretur. quæ cum vera sint, atq; conspicua, si aliquis dubius esset, cur vocans Orionem difficilem atq; incertum, quia circa eiusdem ortum atq; occasum, difficiles atq; incerti flatus commoueri solerent, præterea nihilominus circa ipsius exortum tranquillitatem eorum dominari affirmauerit; satis patet, sic philosophum respondere; Orionem difficilem atq; incertum vocari respectu ortus apparentis, circa quem excitantur iam dicti venti, propterea quod in mutatione temporum contingit, quam vt plurimum tales effectus commitantur; cum temporum mutationes misceant, atq; turbent omnia ob incertam, inconstantemq; earum naturam. Tertio loco animaduertendum est, cum Aristoteles loquitur de ortu matutino apparente Orionis, cū de ortu totius imaginis intelligere deq; tēpore, quo integra cōspiciebatur, nō autem de principio apparitionis eiusdē; tum quia, cum supra loqueretur de ortu vero Orionis, accepit totam imaginem, vt probatum est, tum
quia

quia vox illa ἄστρον significans, vt Theon in Aratum , Galenusq; in Epidem. animaduerterunt, vniuersam imaginem, alteraq; μέγεθος & demum illæ ἡμερῶν γίνεται τὶ πλῆθος, satis id ostẽdũt; tũ demũ quoniã eius verbã, nequaquã vera essẽt alio sensu accepta. nã cũ accipi minime posſint, nisi de tempore, quo Oriõ incipiebat apparere, aut totum se conspiciendum tradebat; si dicamus Aristotelem de primo verba facere, in quo cum sol percurreret extremas Geminorum partes Orion cum prima Clypei conspicuus erat , nequaquam verum erit, tunc potuisse suscitari ventos illos; cum illud tempus propinquissimum solstitio sit: quin potius ex rationibus allatis contrarium euenire, hoc est quietem eorundem produci: præsertim si cum Alexandro concedamus, & cum Vicomercato, hunc motum, atq; agitationem ventorum, multorum dierum spatio perdurare. nulli igitur dubium est, quin Aristoteles intelligat de ortu matutino apparente totius Orionis, qui erat ad dies 10. vel 11. circiter ante Syrij ortum, quo tempore & alijs flatibus, qui exortu eiusdem commouebantur, & à Prodromis, qui tunc spirare incipiebant (cum Collumella, ac Ptolemæus velint hos flatus excitari die 13. aut 14. ante Canem; alij verò, è quorum numero Plinius fuit, ad diem circiter 8.) finis ventorũ tranquillitati imponebatur; quæ incipiens circa verum Orionis exortum, ad illud vsq; tempus perdurauit. Hinc clarum est, quis sit sensus verborum Aristotelis, cũ dixit ipsam tranquillitatem esse vsq; ad Etesias & Prodromos; nam idem erat dicere, ab ortu vero totius Orionis ad apparentem, cum hic aspectus fieret circa id tempus, quo Prodromi flare incipiebant, qui Etesias præuenientes, qui post Canem spirabãt, terminum constituebant tranquillitati. quod cum „ recte cognouisset Aristoteles, postq; dixit vsq; ad Etesias, su„ biunxit se ipsum explicans, & Prodromos. Quamobrem, cũ causas docuerit tranquillitatis, & tempus etiam in quo contingebat, iuremeritoq; subiungit vnde hi flatus oriantur, qui cum flare incipiunt, tollunt iam dictam tranquillitatem: hi cum sint Etesiæ, & Prodromi, insuper & illi, qui exortu apparente totius Orionis surgebant, idcircò

quem-

„ quemadmodum vtriq; generentur docere aggreditur. Ve-
„ rum aliquis dicet motus forsan ab illis verbis καὶ διὰ τὸ μέ-
„ γεθος τοῦ ἄστρου, ἡμερῶν γίγνεταί τι πλῆθος, id est & ob magni-
„ tudinem astri dierum fit aliqua pluralitas, Aristotelem hic
accipere principium non finem exortus, & occasus apparentis Orionis, quia vt exponere videtur Alexander, his verbis voluit ostendere, cum imago Orionis constet ex multis stellis, quæ haud oriuntur, & occidunt vno & eodem die, sed diuerso tẽpore, necesse etiam esse, vt ad multos dies totius imaginis ortus protrahantur, ac subinde cum venti, tũ eorundem agitatio; quod quidem nequaquam locum habere potest, nisi accipiamus principium exortus, ac si tunc venti flare inciperent, & durarent vsq; ad illum punctum in quo postremæ eiusdem stellæ desinunt apparere. nam & hoc pacto dierum fiet illa pluralitas quam dicit Aristoteles. neq; alicuius est momẽti id, quod Vicomercatus in Alexandrum
„ adducit his verbis. Alexander verò ait magnitudinem in
„ causa esse, vt non totus simul exoriatur, & occidat, sed
„ multis diebus, quod quemadmodum verum sit explicatu
„ diffiile est, quandoquidem singulis diebus, quibus exori-
„ tur, totus oriri, & occidere cernitur. Qui vir alioqui eruditus, ostendit, se nequaquam meminisse principia astrologię, quoue modo astrologi accipiant ortum atq; occasum astri alicuius: cum vt omnes optime norunt, verum sit quotiescunq; aliquod astrum constat ex pluribus stellis, quę differant inter se in Zodiaci lõgitudine, & latitudine, minime illud oriri posse, vel occidere siue ortu vero, siue apparente, & occasu eadem die totum. sed vt ad nostrã dubitationem redeamus dico, non vt Alexandro contradicam, verum quia hanc credo esse veritatem, Aristotelem aliud voluisse (quantum ipse existimo) & accepisse illis in verbis; quia penitus cum tollere vellet difficultatem, & contrarietatem, quæ emergere posset, ex iam supra allata disputatione de ortu vero Orionis; postquam dixit incertus autem & difficilis & c. hoc est (vt mea quidem fert opinio,) quod communi omnium sententia de ventis dicitur, exortum Orionis eos comitari, ita accipiendum est, ac si de

appa-

apparente exortu totius imaginis agatur; qui accidit circa tẽporum mutationem (principium nempe & causam huius accidẽtis,) qua de re quicquid supra allatũ est de eorundem quiete, nullam contrarietatem in se continet: cum diuersis Orionis aspectibus, diuersis temporibus contingentibus, diuersi contrarijque inter se effectus locum habere posint. sequitur postea, quasi dubitanti animo occurrens, qui fieri posit vt inter verum Orionis exortum, atq; apparentem, locum habeat tranquillitas. & ob magnitudinem astri & c. ac si dixisset, iam diximus vero Orionis exortu tranquillitatem oriri, in apparente verò spiritus cieri, sciendumq; est ob magnitudinem astri inter vnum atq; alterum aspectum tot dies intercedere, vt nullo negotio locum habere tranquillitas eiusmodi posit. aut dicendum est, cum Aristoteles supra affirmauerit, Orionem exoriri & occidere in mutatione æstatis, atq; hyemis; cum perspiceret id nequaquam verum esse, nisi in fine eiusdem exortus, & occasus, proinde aliquem posse dicere, hanc imaginem oriri incipere, atq; occultari, antequàm illæ temporum mutationes euenirent, propterea subiungere postea, ac si huic „ dubitationi responderet, & ob magnitudinem astri & c. perinde ac diceret, sciendum est, ob magnitudinem huius imaginis, multis diebus tùm eius exortum, tùm occasum fieri, adeo quod licet illa apparere incipiat multo antea, quàm æstatis mutatio accidat, occumbere vè ante hyemis mutationem, tamen vtriq; aspectus ob illius magnitudinem tot diebus perdurant, vt in illis mutationibus eueniant. Quod si hæ duæ expositiones non cuiq; arrideant, adiungamus & tertiam. ex Seruij autoritate colligimus „ prim. Eneid. vbi de Orione verba faciens ita inquit. Sanè „ magnitidine sua multis oritur diebus, & ideo eius etiam „ apud peritos, est incerta tempestas: veteres idcirco Orionem incertum nuncupasse, quia ad vnguem neutiquam decerni potest dies, quo credendum sit. posse locum habere mutationem exortu ipsius, atq; occasu annotatam; idq; propterea, quia ob eius magnitudinem ex multis stellis conflatur, quæ multos dies consumunt in ortu atq; occasu,

casu, ita vt cum vnaqueq; stella huius imaginis hanc mutationem efficiendi vim habeat, neutiquam intelligi posſit toto tempore, in quo eiuſmodi aſpectus efficitur, quod mēſem ferè explet, quanam die hæc mutatio expectanda ſit; quod cū ita ſe habeat, dicēdū vtiq; erit Ariſt. cū velit docere, cur Orion exoriens, atq; occumbens dicatur ἄκριτος, id eſt incertus, & χαλεπὸς .i. difficilis; hoc pacto id pręſtare: nempe vt dicat Orionē vocari incertum atq; difficilem, hoc eſt, vt recte quidem Alexander exponit, multoq; antea Theophraſtus, qui affert flatus incertos, ac difficiles, ob duas cauſas; prima eſt quia oritur, & occidit in temporum mutationibus, quæ plenæ ſunt motu ac varietate omnes; quocirca neceſſarium eſt, ventos, omnemq; aliam rem. quā in eis fieri contingat, hæc accidentia commitari, atq; conſequenter incertam .i. vt Alexander exponit ἄλλοτε ἄλλην, & difficilé id eſt vt declarat Ariſtoteles ταραχώδη, grauem nimirum atq; moleſtam hominibus, & quæ etiam turbat, aufertq; aëris tranquillitatem, ac ſerenitatem; quapropter in problem. 7. ſect: 25. videmus vocem ταραχὴν vna cum vento poſitam, opponi voci αἰθρία, ſignificanti eo in loco pacem ac tranquillitatem aëris. Altera verò cauſa eſt quia ortus, & occaſus Orionis longius protrahatur, ob eius magnitudinem, quod quidem Ariſt. innuit his verbis „ καὶ διὰ μέγεθος τοῦ ἄστρου, & c. ex quo neceſſariū eſt, ventos, quos affert incertos eſſe, ac difficiles, cum non exactè ſciamus quo die flare incipiant, quādo nō minus poſsint in fine eiuſmodi aſpectuum excitari, quàm ante illum per multos dies, in quibus identidem ſydera imaginem formantia oriuntur. Hic non pretermittam, quamuis & ipſi cogamur rationibus ſupra allatis, quaſue infra etiam dilucidius colligemus affirmare, Ariſtotelem accipere hic tantummodo ortum; atq; occaſum totius Orionis; tamen eius verba, vera etiam eſſe de alijs aſpectibus; cum veriſsimum ſit Orionem tunc naſci incipere ortu vero ἐν μεταβολῇ θέρους hoc eſt in mutatione ueris in æſtatem, ſi accipere velimus principium æſtatis à Vergiliarum ortu; eo quod prima Clypei ſupra Athenarum horizontem cum ſole conſcendebat, non

amplius

amplius quàm diebus quatuor post Vergiliarum exortum; item verum est Orionem elucere incepisse ortu apparente, ἐν μεταβολῇ θέρους, .i. in mutatione, quæ æstate fit per solstitium æstiuum, cum vt iã ostẽsum est, nõ amplius quàm diebus septem antea; prima huius imaginis stella è radijs solis emergens conspiceretur: id quod etiam locum habet in fine ortus cum veri, tum apparentis, cum vnus esset solstitij iam dicti tempore, alter vero paulo ante Caniculam, quę quidem ambæ mutationes in æstate contingebant. Idemq; euenire quisq; cernet, circa eiusdem Orionis occasum, si quis diligenter animaduertere voluerit tempora à nobis descripta, in quibus incipiebant, desinebantq; hi aspectus; eaq; ipsa cum mutationibus hyemis id est cum Vergiliarum occasu, & cum brumæ solstitio comparare: atq; hoc fortasse est, quod acutissime dixit Aristoteles ob magnitudinem astri dierum fieri aliquam pluralitatem; nimirum tantam, vt in mutationibus æstatis atq; hyemis aspectus hi possint euenire. sensum hunc crediderim, ego aut huic per similẽ continere hæc verba maxime quidem difficilia intellectu, quę profecto ita exposita potius lumen, ac splendorem afferunt opinioni nostræ, quàm tenebrarum quid offundant.

Aristotelem de apparente exortu totius Orionis intelligere pluribus rationibus probatur. Cap. VII.

ARistotelem verò citato 2. Meteoron loco de ortu apparente totius Orionis verba facere atq; aspectum hunc potissimum intelligere ex his, quæ iam dicta sunt tribus rationibus persuaderi potest: prima est, quia Theophrastus & ipsemet Aristoteles in eo problemate, vbi eadem quæstio pertractatur, talem aspectum acceperunt. nam cum ipsi dicant exortum Orionis, quo cum flatus excitabantur, fuisse principio oporæ, cum huius tempestatis principio fieret tunc temporis tantum apparens exortus totius imaginis, vti iam supra declaratum est, necessarium erit fateri hic de eodem per-

„ tractari. altera verò ratio eſt, quia cum ſupra dixerit περὶ
„ ὠρίωνος ἀνατολήν, verum exortum totius Orionis accepit; tunc enim ventorum tranquillitas gignebatur, cum ſol exiſteret in puncto conuerſionis æſtiuæ. quamobrem cum infra loquatur de apparente exortu, atq; de aſpectu, vt orationis ſeries oſtendit, qui poſtea fieret, & in quo quies deficiebat ob flatus, qui cum ipſo Orione excitabantur, nequaquam intelligere poteſt, niſi de eo ipſo tempore, in quo totus emergebat. nam illud tempus, quo cum apparere incipiebat, ante verum eiuſdem exortum erat; ſed iam ſatis ſupra expoſitum eſt, quotieſcunq; verba facimus de Orionis ſeu alicuius alterius imaginis exortu intelligi tantũ poſſe de principio aut fine ſui exortus: preterquam quod & ſi locus Ariſtotelis, de aliquibus tantum ſtellis particularibus ageret nobilioribus atq; illuſtrioribus huius imaginis, nequaquam verum eſſet affirmare, illis orientibus, eos ventos ſpirare potuiſſe, de quibus loquimur. hæc .n. ſydera poſt ortum verum totius Orionis tunc viſebantur, cum ſol Cancrum attingeret, antequam totus exortus apparens fieret: vt exempli gratia dexter Humerus eiuſdem, qui oriebatur, quando ſol grad. 14. 15. Cancri attingebat; aut Pes ſiniſter, qui viſebatur tunc, cũ idem ſol erat in 8. grad. 45. eiuſdem ſigni. quamobrem cum parum abeſſet ſol ab æſtiua conuerſione, quo tempore potius tranquillitas gignitur, non poterant in illorum emerſu flatus illi commoueri. Tertia vero & poſtrema ratio eſt, quia cum nõ poſsint verba Ariſtotelis, quãtum ad exortum matutinum pertinet, accipi, niſi quatuor modis; hoc eſt aut de principio, aut de fine exortus veri Orionis, aut de principio, aut fine apparentis: primo affirmandum non eſt initio veri exortus illos flatus exoriri potuiſſe quatuor de cauſis; prima eſt, quia poſt peractam tranquillitatem excitari hos ventos ſcribit Ariſtoteles; tranquillitas vero circa ſolſtitium eueniebat & cum Orion totus vero ortu oriebatur: atqui vt dictum eſt, initium ortus veri Orionis contingebat ante verum exortum totius Orionis. ſecunda, quia huiuſmodi aſpectus ſtellarum ad ventorum, pluuiarum, ſimiliumue

aëris affectionum mutationes significandas nullius momenti semper habitus fuit apud antiquos; cũ poetæ omnes tũ medici, philosophiq; vt videre est apud Homerum, ac Hesiodum, tum apud Hippocratem, Galenum, Aristotelem, atq; Theophrastum, tantummodo apparentem eiusmodi sydcrum exortum obseruauerint, huncq; aliquod pondus habere circa hæc talia existimauerint. cõmode enim apparentes aspectus obseruantur, prędiciq; posunt, veri autem nequaquam, vt in suis phænomenis Geminus inquit. tertia, quia tunc temporis ortus verus Orionis incipiebat, quando Vergiliæ conspiciebantur, quæ cum secum ducerent æstatem, aërem quietum tranquillumq; reddere solebant: quocirca Aetius 3. lib. ab antiquis, vt solet, accipiens, inquit.
,, Mensis Maij septima, Pleiades mane apparent, & aër sedari incipit; quamobrem haud quidem verisimile est, per id tempus illam ventorum turbationem dominari potuisse. quarta tandem, quia licet negare velimus Aetio Vergilias semper afferre secum tranquillitatem, atq; quietem, dicendum est potius ventos illos ad earum exortum esse referendos, vt quæ magis apud veteres illustres, quàm Orion, haberentur: quod forte Aristoteles fecit 8. lib. de Hist. anim. qui notare volens perturbationem contingentem Strymoni flumini, ob quosdã flatus, qui magni ac inter se cõtrarij excitabantur: vt aquæ ob ventorum motum iam turbidæ, ad piscationem anguillarum aptæ redderentur, id cum Vergilijs significauit, non cum Orione, accipiens vt Suessanus docet earundem exortum. & quidem, inquit, in Strymone amne circa Vergilias capiuntur, tunc enim aqua, & lutum aduersis flatibus inturbatur. Hinc forsan Olympiodorus literis commendauit circa 24. Maij maximos flatus excitari, idcircoq; hunc diem appellatum fuisse παχίτιν, quamuis ipse id tribuat exortui vero Orionis, quod potius tribuendum apparenti Vergiliarum exortui videbatur; quemadmodum prudenter multo antea fecit Hesiodus, qui etsi Pes sinister Orionis penè cum Vergilijs occideret eius ætate; attamen potius cum illis maximam maris tempestatem à multis ijsdemq; contrarijs ventis excitatam indicare

dicare voluit, quàm cum ipso Orione, atq; ita cecinit.

Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρῆ,
Εὖτ ἂν Γληιάδες σθένος ὄβριμον ὠρίωνος
Φεύγουσαι πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θυουσιν ἀῆται, id est.
Quod si te nauigationis periculosæ desiderium cęperit
Quando vtiq; Pleiades robur validum Orionis
Fugientes, occiderint in obscurum pontum.
Tunc certè variorum ventorum strident flamina

quem locum exponens Proclus inquit, tunc temporis cum Vergiliæ abscundebantur flare consueuisse multos difficilesq; flatus, tempusq; illud a nautis, πανδυσίην, vocatum fuisse; ex quibus perspicuum est ventos illos, qui propè exortum, siue occasum Vergiliarum excitabantur nihilominus Vergilijs ab antiquis notatos fuisse, quamuis aliqua Orionis stella consimilem aspectum efficeret. Quapropter concludendum erit flatus, qui ab Aristotele, ac Theophrasto Orioni tribuuntur, ita illius esse, vt non possint ab alia stella significari; qua de re vt ad propositam quæstionem reuertar, si ob rationes allatas, nequaquam dici potest, principio exortus veri Orionis illos flatus excitari, nec etiam in fine eiusdem, quia tunc tempus tranquillitatis erat, nec in principio apparentis ob eandem rationem: consequens necessario erit finem apparentis exortus eiusdem, Aristotelem intellexisse, cui eiusmodi euentus iuremerito referendus erat; vtpotè qui non poterat alia aliqua stella, aut puncto significari, ac ostendi, quibus ad id significandum antiqui vtebantur. nam neq; cum Vergilijs, quæ multo antea apparuere; neq; cum ingressu solis in Cancrum, quod longe prius contigerat; neq; cum Syrio tandem, qui postremo conspiciendum sese præbebat. Verum, vt vnde digressi sumus redeamus, postremo animaduertendum est, præceptorem mutationem hyemis illam intelligere, quæ potissimum fit à sole ingrediente brumale solstitium, quia tunc erat occasus matutinus apparens totius Orionis, quem necessario dicendum est Arist. accepisse, nisi æquiuoce locutum fuisse dicere velimus; atq;

si illam

ſi illam occaſus ſpeciem intellexit, quæ illi exortui reſponderet, de quo iam ſuperius egerat, quemadmodum credere rationi eſt conſentaneum. item per mutationem æſtatis intellexiſſe, quæ in ipſa ſigillatim fit, cum à prima eiuſdem parte fit tranſitus, ad aliam, quam oporam appellant: quam Hippocratem imitatus Ariſtoteles comprehendit ſub hac voce θέρος. nam quemadmodum ſupra vidimus, ſępe ac ſępius, oporam quæ inter Canem, & Arcturum intercedit, eo nomine diuinus ſenex dignatus eſt: quod etiam ſatis aperte
„ habetur Epidem. p. vbi ita inquit, μὲτα κυνα, μεχρι ἀρκτουρου
„ θέρος θερμον, id eſt poſt Canem ad Arcturum vſq; æſtas cali-
„ da. quocirca Ariſt. ſexto de anim. hiſt. de ceruis ſermonem habens dixit, eos æſtate pingueſcere ſupra modum; in nono autem eiuſdem hiſt. de ijſdem eadem repetens, ſcriptum reliquit, oporæ tempore mirum in modum pingueſcere; vbi latiſsime patet illud anni tempus quod in 6. æſtatem vocat, in 9. idem oporam vocare. quibus ſic declaratis nullus modo dubius erit de vero huius loci ſenſu, ac abſq; vlla difficultate ad quatuor illas obiectiones iam ſupra allatas, quæ diù expoſitores torſerunt, reſpondere quiſq; facile poteſt.

Quatuor iam ſuperius huius diſputationis initio dubitationes poſitæ diſſoluuntur, demonſtraturq; nullam eſſe inter Ariſtotelis & Theophraſti loca diſſenſionem. demum argumentationes Vicomercati ſoluuntur, finiſq; imponitur operi. Cap. VIII.

SVper eſt nunc obiectiones initio poſitas diluere, vt poſsimus tandem finem diſputationi imponere, quarum primæ reſpondemus, meritò quidem vſum eſſe Ariſt. particulam διὸ, vtpote qui ex ſupra enarratis ſequi voluerit circa Orionis ortum flatuum tranquillitatem dominari; congruum enim erat, ſi accipimus, vt dictum eſt, verum exortum totius imaginis, qui in ſolſtitio fiebat, tunc circa tempus, quo id contingebat, flatus deficere. Alteram verò tollimus, nullam in verbis ineſſe repugnantiam aſſerentes, cũ præceptor de duobus inter ſe diuerſis aſpectibus

bus verba faciat, hoc est primo loco de vero exortu totius Orionis, quo dixit tranquillitatem dominari; secundo autem de apparente eiusdem exortu, quo tempore voluit flatus excitari. Tertiæ vero obiectioni satisfaciemus si fateamur Orionem exoriri, cum vero tum apparente exortu, ante Etesias, dummodo accipiamus Etesias in quantum differunt à Prodromis, atq; continenter flantes post Canem excitantur: quod si latè accipiamus Etesias, vt etiam Prodromos comprehendunt, quemadmodum hic Aristoteles fecit, qui non alia de causa, postquam dixit vsq; ad Etesias,
" statim subiunxit se ipsum declarans, & Prodromos; dicēdū erit, verum tantum exortum totius Orionis ante Etesias affuisse, & Prodromos; nam, vt iam vidimus, huius ortus apparens tunc erat, cum Prodromi flare incipiebant. quamobrem cum Arist. ab Orionis exortu dixit ad Etesias vsq; tranquillitatem inesse, docere voluit, circa exortum verum eiusdem tranquillitatem incipere, perdurareq; vsq; ad Prodromos: quibuscum apparens exortus cum fieret, nequaquam poterant flatus, qui eiusdem exortu gignebantur aliqua in parte dictam perturbare tranquillitatem. ex quibus omnibus etiam clarum est, quomodo quarta difficultas tolli posit. Reliquum igitur erit, vt metam disputationis attingamus, ostendere, nequaquam discipuli sentētiam dissentaneam esse à præceptoris mente, atq; Vicomercati nodos dissoluere. quodue ad primum attinet, si Aristoteles intelligens, sicuti iam supra satis superq; probatum est, eam æstatis mutationem, quæ potissimum fit à prima in secundam partem eius; quæ vocatur opora, voluit Orionem eo tempore nasci, idcircoq;, cum incertos, ac difficiles flatus secum afferat, difficilem atq; incertum vocari; hęc eius sententia haud quaquam dissentit ab ea, quam posuit suis in prob. quod cũ verũ sit, nescio quo pacto, Nugarolę expositio, ab eo in Dialogo de Nili inundatione allata, admitti
" posit; qui dictum problema citans, verba illa, oporæ initio eo loci principium æstatis significare, id est tempus solstitij docuit; autoritateq; Adamātij Sophistę, ab Aetio lib. 3. relata Orionem tunc ad 25. diem Iunij exoriri: quo in loco &

illud

illud maxima admiratione dignum eſt quod ſubiungit, noſtra etiam ætate id ipſum contingere; ſolſtitialibus nempe diebus Orionem naſci. verum vt redeat vnde iam diſceſſerat oratio, ſatis itidem clarum eſt, Ariſtotelem eadem dicere, quæ & diſcipulus eius Theophraſtus; qui, clarius quid ſentiret explicans, ſuis monimentis ſcriptum reliquit, Orionem naſci principio oporæ, quod tempus appoſitè à præceptore dictum fuit μεταβολὴ τοῦ θέρους, id eſt mutatio, quæ fit æſtate; & idcirco eiuſdem exortu (vt qui fit in temporum mutatione) incertos inequaleſq; ſpiritus flare; vnde Orion inequalis turbulentusq; dicebatur. nec nos moueat, ſi Ariſt. hoc in loco Orionẽ vocat ἄκριτον καὶ χαλεπὸν, cum idem alibi in Problematibus, atq; in libello de Ventis à Theophraſto dictus ſit, ταραχώδης καὶ ἀνώμαλος: quia hæ quatuor voces ſibi ipſis inuicem reſpondent, vt cauſæ atq; effectus: cum idem ſit dicere ἄκριτος, quod & ἀνώμαλος; neq; aliud χαλεπὸς, quàm ταραχώδης; cum incertitudo, quod ad hanc rem pertinet, ab inequalitate, difficultas verò à perturbatione exoriatur. Ad hæc ſi eadem ſpecies occaſus accipienda eſt .i. apparens totius Orionis occaſus, Ariſtoteleſq; dixit aſpectũ hunc contingere in mutatione hyemis, ac mutationis hyemis nomine intellexit eam, quæ fit cum ſol ingreditur primum Capricorni punctum, Theophraſtus verò id ipſum tẽpus ἀρχὴν χειμῶνος appellans, eo quod, quæ propriè hyems vocatur, principium inde ſumat, idem affirmauit; nulli dubium erit, hac etiam in parte nullã eſſe inter illos differentiam. quin potius cum non aliunde vtriuſq; philoſophi ratio robur accipiat, quàm ab illa vniuerſali propo-
„ ſitione, quam Ariſt. ita expreſsit, mutationes autem omniũ
„ turbulentę ſunt ob incertitudinẽ; quam Theophraſtus cõ-
„ plexus eſt illis in verbis, in mutationibus natura compa-
„ ratum eſt, vt omnia ſemper ſint indefinita; concludendum erit eandẽ quæſtionem ab vtriſq; diſputatam & iiſdem fundamentis pertractatam fuiſſe, conſequenterq; Vicomercati opinionem nullum habere adminiculum: cuius obiectiones facile euelli poterũt ex noſtra expoſitione. Nam ad primam, atq; ſecundam, quid reſpondendum ſit, ſatis patet, cũ

iam expositum fuerit quomodo Arist. intellexit, Orionem nasci in mutatione æstatis, quoue modo āte Etesias, vel sub ipsis Etesijs. Ad tertiam verò, quæ sigillatim contra Alexandri expositionem militat; dicendum, falli plurimum Vicomercatum, si existimat, sydera semper oriri cum ijsdem signis, aut partibus, in quibus sunt; cum vt plurimum accidat, aliquam stellam, quæ exempli gratia sit in Tauri signo, oriri tamen cum Ariete, aut Geminis, prout magis australis, aut borealis existens, ratione suæ latitudinis, aut declinationis, exortum faciet sub maiore, minoreuè poli eleuatione. Ad hęc non videtur satis perspexisse, Alexandrum illa voce, μετόπωρον, nequaquam intellexisse tempus illud, quod propriè atq; strictim Autumnus vocatur, quodue cum Arcturo incipit; verum, quemadmodum ipse se exponit locum Theophrasti adducens, etiam illam partem anni, quę præcedit Autumnū, & vocatur opora: quod antea fecit Hippocrates & Theophrastus, vti secundo libro iam ostensum fuit; & sexcenti etiam grauissimi Autores. & sanè quo modo sibi persuadere Vicomercatus potuit, Alexandrum, qui paulo ante innuerat ortum verum Orionis fieri circa solstitium, fuisse adeo dementem, vt voluerit, eundem tunc temporis ortu apparente in mutatione æstatis in Autumnū emergere? quæ mutatio, vt Vicomercatus inquit, fuisset circa Libræ æquinoctium, ac per tres menses post verum illius exortum: quod quidem, ne dicam indignum esse, vt de tanto ac tali viro credatur, qualis fuit Alexander; verum etiam & de quolibet rudi, atq; indocto: cum inter nullius imaginis ortum verum & apparentem tantū temporis possit absumi. atq; adeo est fixus in eiusdem Alexandri, & Theophrasti reprehensione, vt impropriè vocē hanc, opora, accipiēs, velit, pręter germanā eiusdē significationē, eā cū in Problematibus, tū in libello de Vētis, tēpus illud significare, quod propriè Autūnus vocatur: cū alioqui secus facere, potiusq; vocē alterā metoporò, exponere oporā, debuisset. quandoquidem perspicuum est vnicuiq;, qui aliqua attentione verba Alexandri perpenderit, idem esse apud illum
„ hoc in loco, Orionem exoriri ἐν μεταβολῇ ἐκ θέρους εἰς μετόπωρον,

" ρον, id eſt in mutatione ex æſtate in Autumnum, quòd & ἀρχὴ τῆς ὀπώρας. nam poſtquam ipſe dixit Orionem apparere in mutatione æſtatis in autumnum, quid ſenſerit explicans, citat Theophraſti verba, quæ Orionem exoriri principio oporæ affirmant, hancq; expoſitionem amplectitur. Poſtremo ad quartam, & vltimam dubitationem, crediderim ego, dum Alexandrum Vicomercatus demiratur, ne Vicomercati tam effuſam admirationem docti viri demirando irrideant; veluti, qui auſus ſit affirmare, inter ortum & occaſum vniuſcuiuſq; ſyderis ſemper intereſſe ſex menſes; quando ex Aſtrologiæ principijs contrarium omnino eliciatur. enimuero, cum tempus in vero exortu, atq; occaſu eorundem, quod inter illa continetur, ab ingreſſu ſolis in eccliptice punctum, quocum ſtella exoritur, ſiue occidit, aut in oppoſitũ, pendeat; idq; variet ratione longitudinis ac declinationis eiuſdem ſyderis, tum horizontum varietate; differens neceſſario erit, illud temporis interuallum, quod inter ortum, & occaſum eorundem intercedit. quod ſi ab ortu atq; occaſu Vergiliarum penè ſex menſes tunc interrerant, quamobrem Theophraſtus in libello de Aquarum ſignis dixit; " Annum Pleias occumbens, & emergens bipartitur; " ab occaſu enim ad emerſum vſq; illius dimidium anni " conficitur, id eueniebat, quia borealis declinatio earundem adeo magna non erat, quæ poſſet plus temporis conſumere ab ortu ad occaſum: Verum ſi Vicomercatus animaduertiſſet ſtellas ob declinationem auſtrales magis, vt quæ tardius exoriantur, citiuſq; occidant, nequaquam ſex menſes requirere ab ortu ad occaſum; è contra verò quæ maiorem declinationem habent Aquilonem verſus, plus temporis conſumere, quia ſupra horizontem citius emergunt, tardiuſq; occidunt, nequaquam id aſſeruiſſet; quam ſententiam Bernardinus Baldus Vrbinas Guaſtallæ Abbas vir diſciplinarum omnium, ſed præſertim mathematicarum & linguarum cognitione clarus, dum Apologiam hanc meam legeret, Bootis exemplo commodè confirmari poſſe animaduertit, vt qui nulla alia de cauſa tarde occidens ab Homero Odiſſ. 5. carmine illo dicatur.

Γληϊάδας τ' ἐσορῶντι, καὶ ὀψὲ δύνοντα βοώτην .i.

Pleiadesq; contemplanti, & sero occidentem Booten. cuius etiam viri iudicium in nonnullis alijs huius operis locis plurimi fecimus. Verum vt ad Vicomercatum redeamus, maiore ipse admiratione captus fuisset, si apud Aratum, atq; in Theonis Achillisq; Statij commentarijs in eundem legisset, quasdam esse stellas, idcirco ab ipsis ἀμφιφανῆ ἄστρα vocatas, quæ vnius tantum noctis spatio oriuntur, & occidunt. Demum neq; id magis cum veritate consentit, quod ipse affirmat, cum Theophrastum accusat, locum corruptum esse: quoniã iam satis superq; probatum est, germana esse, vt leguntur, auctoris verba. quod verò dicere audeat, problemata Aristotelis non esse, præcipueq; illam partem, in qua de ventis agitur, ab ipsomet Arist. citatam 2. Meteorõ illis in verbis. „De situ autem eorum, qui contrarij „sint, quosue simul flare cõtingat, & quos nõ simul, tũ qui, & „quot sint, de cæterisq; affectionibus, quæ in problematibus „particularibus traditæ non sunt, nunc dicamus. hæc quidẽ responsio an philosopho homine digna sit, aliorum iudicio relinquẽs, finẽ dicẽdi faciã. Hæ sunt igitur rationes, quæ ad Theophrasti auctoritatem Alexandriq; tuendam, nostra hęc Apologia, si non pro dignitate, saltẽ pro virium mearũ imbecillitate in medium affert; quas tanquam amoris in te mei argumẽta, mi doctissimè Magine ad te mitto, vt ab integerrimo iudicij tui acumine illud sibi ornamentũ acquirant, quod præ ingenij mei tenuitate ex me assequi non potuere: & quamuis non est, cur nominis aliquid, aut gloriæ ex his expectem, non erit tamẽ vnde reprehẽsionem timeã, præsertim apud illos, qui Veteres, tanquam veros artium omnium & scientiarum magistros, eorumq; memoriam venerantur.

FINIS.

Tabula continens innerrantium ſyderum loca, declinationes, aſcenſiones rectas, aſcenſiones obliquas, puncta, temporaq; ortus & occaſus matutini, cùm veri, tùm apparentis, quorum in Apologia mentio eſt. item alia nonnulla ad ea intelligenda, quæ tractata ſunt, pertinentia. Ad annum 324. ante Chriſtum Dominum ſupputata, nimirum primo anno ab Alexandri obitu, quo etiam tempore floruit Theophraſtus; ad eleuationem Poli Athenarum.

Sex.	G.	M.	S.		
0	1	1	51		Simplex Aequinoctiorum præceſsio.
5	32	46	32		Anomalia Aequinoctiorum ſimplex.
5	5	33	4		Anomalia duplicata.
		58	4		Proſthapherefis emendata adijcienda.
0	1	59	55		Vera pręceſsio Verni Aequinoctij, id eſt vera diſtantia adparentis æquinoctij à prima ſtella ♈ ad datum tempus: cum qua ſtellarum inerrantium vera loca habentur ab adparenti æquinoctio.
					Vera loca ſtellarum inerrantium, quæ in Apologia recenſentur.
0	27	29	55	♈	Verus locus Borei termini præcedentis lateris Pleiadum, ad datum tempus.
		4	30		Latitudo Borea.
	29	39	55	♉	Verus locus ſequentis duarũ in Collorobo.
		3	15		Latitudo Auſtrina.
		15	50	♉	Verus locus primæ Clipei Orionis.
		8	0		Latitudo Auſtrina.
		14	30	♉	Verus locus Pedis ſiniſtri Orionis.

Lati-

G. M. S.
31 30 Latitudo Auſtrina.
15 39 55 ♉ Verus locus Humeri ſiniſtri Orionis.
17 30 Latitudo Auſtrina.
27 19 55 ♉ Verus locus Humeri dextri Orionis.
17 0 Latitudo Auſtrina.
25 29 55 ♉ Verus locus Genu dextri Orionis.
33 30 Latitudo Auſtrina.
12 59 55 ♊ Verus locus Sirij ſeu Caniculæ.
39 10 Latitudo Auſtrina.
22 19 55 ♍ Verus locus Arcturi.
31 30 Latitudo Borea.

Scrupula proportionalia congruentia Ann. 324. ante Christum Dominum, maximaq; ☉. declinatio ad datum tempus.

G. M. S. T.
56 41 Scrupula proportionalia ſimplici æquinoctiorum anomaliæ congruentia.
24 0 Differentia inter maximã & minimam ſol. Declinationem.
22 40 24 Pars congruens ex ſcrup. & diff. adijcienda minimæ ſol. obliquitati.
23 50 40 Maxima ſol. declinatio dicto tẽpori cõgruens.

Pro Declinatione Borei termini Pleiadum ex 13. Præcepto Tabularum Rheinholdi.

27 29 55 ♈ Longitudo Borei termini Pleiadum, ſeu Vergiliarum.
4 30 Latitudo Borea.
57 0 Scrup. proport. quæ tametſi ſint 56. 41. ſupponuntur nihilominus eſſe 57. vt facilior calculus habeatur, quod citra errorẽ effici poteſt.
11 20 5 Arcus Boreus.
12 43 Differentia Arcus prædicti adijcienda.
9355381 Numerus multiplicandus.
21608 Differentia eius adiacens ſubtrahenda.

Pars

G. M. S.	
12 5	Pars congruens ex ſcrup. proport. & ex differentia laterali Arcus, adijcienda Arcui.
11 32 10	Arcus abſolutus, cui addenda eſt ſtellæ latitudo partium 4. 30. quia ſint eiuſdem adfectionis, vel ſpeciei; & habebimus Declinationis argumentum.
16 2 10	Argumentum Declinationis boreale.
2762431	Sinus argumenti declinationis.
20528	Pars congrués ex ſcrup. proport. & ex differentia laterali numeri multiplicandi, ex eodem numero ſubtrahenda.
9334853	Numerus multiplicandus abſolutus emendatuſq; in ſinum iam inuentum multiplicãdus, vt habeatur ſinus quæſitæ declinationis.
2578688	Sinus declinationis borei termini Vergiliarũ.
14 56 37	Declinatio Borei termini Vergiliarum Borea. quia argumentum declinationis ſit Boreum. Hæc ſumpta ex Tab. prim. Mobilis Regiomontani eſt partium 14. 59.

Pro Aſcenſione Recta Borei termini Pleiadum ex præcepto 21.

57 0	Scrupula proportionalia.
29 34 24	Radix Aſcenſionum
4 32	Differentia lateralis Radicis Aſcenſionum addenda.
3775645	Numerus multiplicandus.
69508	Differentia lateralis numeri multiplicãdi, adijcienda.
4 18	Pars congruens ex differentia laterali radicis, & ex ſcrup. proport. radici adijcienda.
29 38 42	Radix Aſcenſionum abſoluta.
66033	Pars proportionalis ex differentia laterali numeri multipl. & ex ſcrup. proport. numero mult. addenda.
3841678	Numerus multiplicãdus emẽdatus abſolutuſq;

Nume-

G. M. S.	
2668948	Numerus ex fæcundo Canone ſumptus Declinationi congruens.
1025323	Sinus differentiæ tranſitus Borei termini Pleiadum per cœli medium.
5 53 6	Differentia tranſitus Borei termini per cœli mediū auferenda à radice aſcẽſionum, quoniam locus longitudinis Borei termini incidit in ſemicirculum Zodiaci euehentem cum declinatione Borea.
23 45 36	Aſcenſio recta Borei termini Pleiadum.

Pro Differentia aſcenſionali; aſcenſione, ac deſcenſione obliqua Borei termini Pleiadū ex Pręcepto 24. & 32.

37 15	Latitudo Poli Athenarum.
7605325	Numerus ex fæcūdo Canone ſumptus congruẽs latitudini Athenarū multiplicandus cum numero, qui ex eodem fęcūdo Canone debetur declinationi, vt reliquum habeamus ſinum differentiæ aſcenſionalis.
2029751	Sinus differentiæ aſcenſionalis.
11 42 40	Differentia aſcenſionalis rectæ aſcenſioni dati puncti auferenda, quoniam declinatio eſt Borealis, & habebitur Aſcenſio obliqua; adijcienda eadem de cauſa, & inueniemus Deſcẽſionem obliquam.
12 2 56	Aſcenſio obliqua Borei termini Vergiliarum, cum qua gradus ſeu punctum Eclipticæ 19. 37. ♈. in latitudine 37. 15. cooritur.
35 28 16	Deſcẽſio obliqua Borei termini Pleiadum, quæ in eadẽ latitudine competit gradibus 29. 1. ♈.

Pro apparitionis matutinę Borei termini interuallo ſecūdū Regiomontani rationẽ ex propoſitio. 61. primi Mobilis.

37 15	Latitudo Athenarum.
75 1	Complementum Declinationis Borei termini ſumptæ ex Tabulis primi Mobilis Regiomōtani.

G. M. S.	
	tani.
38 48	Inuentum primum.
62 30	Distantia Borei termini à capite ♋.
23 52	Maxima sol. Declinatio.
21 2	Numerus cōgruens maximæ sol. Declinationi, & distantiæ Borei termini à capite ♋.
22 18	Numerus congruens complemento declinationis inuento primo adijciendus, quia stella in semicirculo sit euehente.
61 6	Inuentum secundum.
85 30	Complementum latitudinis Borei termini.
60 37	Numerus ex 90. auferendus vt inuentum tertium prodeat.
29 23	Inuentum tertium.
4 30	Latitudo Borei termini Pleiadum Borea.
9 12	Numerus congruens inuento tertio & latitudini Borei termini.
8 2	Arcus Eclipticæ vero loco stellæ, atq; oriente ipso interclusus.
16 0	Arcus Visionis Borei termini, quia sit quintæ magnitudinis.
34 11	Arcus à sole nondum orto atq; horoscopo ipso comprehensus; à quo Eclipticæ arcus auferendus est, quia latitudo Borei termini Pleiadum est Borealis.
26 9	Interuallum apparitionis Matutinæ Borei termini à vero ipsius loco, nēpe à grad. 27. 30. ♉ numerandum.

Clarum itaq; est, cum grad: 23. 39. Taur. dictum terminent apparitionis interuallū; sole hunc Zodiaci locum percurrente, apparentem Borei termini ortum Theophrasti seculo fuisse.

Pro eodem apparitionis matutinæ interuallo iuxta modū clarissimi Viri Ioannis Antonij Magini.

37 ♉	Punctus ortus Borei termini.

G.	M.	S.	
7	48		Declinatio puncti prædicti.
82	12		Complementum declinationis puncti ortus.
23	51		Maxima sol. declinatio.
66	9		Complementum maximæ Declinationis sol.
67	24		Angulus Meridiani & Eclipticæ.
37	40		Numerus ex angulo Meridiani & Eclipticę auferendus.
29	24		Angulus orientis & Eclipticæ.
16	0		Arcus Visionis Borei termini.
37	47		Interuallum apparitionis matutinæ puncto ortus Borei termini, nempe grad. 19. 37. ♈ adiiciendum. igitur cum interuallum hoc terminent grad. 23. 24. ♉. dicendum erit, cum sol ætate Theophrasti locum illum perlustraret, Boreum terminum apparere incępisse; vt Magini modus cum Regiomontani modo consentire mirifice videatur.

Pro interuallo occultationis vespertinæ Borei termini iuxta Magini modum.

G.	M.	
11	18	Declinatio puncti occasus Borei termini, nempe grad. 29. 1. ♈.
78	42	Complementum Declinationis prædictæ.
66	9	Complemētum maximę Declinationis sol.
68	53	Angulus Eclipticæ & Meridiani.
38	7	Numerus angulo prędicto adijciendus, vt angulus Eclipticæ & Occidentis prodeat.
107	0	Angulus Eclipticæ & Occidentis.
16	0	Arcus Visionis Borei termini.
16	45	Interualluum occultationis vespertinæ, à puncto opposito, vt ego arbitror, numerandum, videlicet à grad. 29. 1. ♎; quoniam occasus matutinus apparens cuiusq; stellæ post verum efficitur; quod cum incidat in part. 15. 45. ♏, dicendum erit, Sole locum illum occu-

pante

G. M. S.	
	pante Theophrasti seculo Boreum terminum in Athenarum horizonte cum grad. 29. i. ♈. occidisse.
	Pro Declinatione sequentis duarum in Collorobo.
29 39 55 ♉	Longitudo sequentis duarum in Collorobo.
3 15	Latitudo notia.
56 41	Scrupula proportionalia.
20 32 25	Arcus Boreus.
21 35	Differentia lateralis arcus prædicti adijcienda.
9795670	Numerus multiplicandus.
6684	Differentia ipsius lateralis subtrahenda.
20 23	Pars congruens, ex scrup. proport. & ex diff. lat. Arcus addenda.
20 52 48	Arcus Boreus emendatus; à quo tanquam à maiori, latitudo stellæ, eo quia diuersæ sit speciei, auferenda est; & argumentum declinationis habebimus, referens speciem eius, vnde facta est subtractio.
17 37 48	Argumentum declinationis Boreale.
6314	Pars cōgruens ex scrup. proportionalibus atq; ex diff. numeri multiplicandi, ex eodem numero auferenda.
9789356	Numerus multiplicandus absolutus.
3028690	Sinus argumenti Declinationis.
2964892	Sinus Declinationis sequentis duarum in Collorobo.
17 14 49	Declinatio sequentis duarum in Collorobo.
	Pro ascensione recta sequentis duarum in Collorobo.
56 41	Scrupula propor.
61 46 28	Radix ascensionum.
4 23	Differentia Radicis addenda.
2053142	Numerus multiplicandus.
34392	Differentia lateralis numeri multiplicandi adijcienda.

G. M. S.	
4 8	Pars congruens ex ſcrup. proport. & ex diff. radicis addenda.
61 50 36	Radix Aſcenſionum abſoluta.
32491	Pars congruens ex ſcrup. proport. & ex diff. numeri multipl. addenda.
2085633	Numerus Multiplicandus abſolutus.
3104499	Numerus ex ſecũdo Canone ſumptus Declinationi congruens.
647484	Sinus differentiæ tranſitus ſequẽtis duarum Collorobi per Cœli medium.
3 42 44	Differentia tranſitus ſequẽtis duarum Collorobi per Cœli medium, à radice Aſcenſionum ſubtrahenda, quoniam ſtellæ locus eſt in ſemicirculo aſcendente cum declinatione Boreali.
58 7 52	Aſcenſio recta ſequentis duarum Collorobi.

Pro Aſcenſione, & Deſcenſione obliqua ſequentis duarũ Collorobi, & cum quo gradu vel Eclipticæ puncto vnà deſcendebat.

13 43	Differentia Aſcenſionalis ſequẽtis duarum Collorobi adijcienda Aſcenſioni rectę, vt Deſcenſio obliqua; auferenda vt Aſcenſio prodeat.
	Aſcenſio obliqua ſequentis duarum Collorobi.
44 24 52	
71 50 52	Deſcenſio obliqua, quæ in data Athenarum latitudine pertinet, ad 27. gradũ 48. Taur. maxima ſuppoſita ſol. obliquitate, vt ex 31. Præcepto Rheinholdi conſtat.

Pro Interuallo occultationis veſpertinæ ſequentis duarum Collorobi.

20 2	Declinatio puncti occaſus ſequentis duarũ Collorobi, nempe grad. 27. 48. ♉.
69 58	Complementum declinationis prædictæ.

Com-

G. M. S.	
66 9	Complementum maximę Declinationis ſol.
76 49	Angulus Meridiani & Eclipticæ.
40 7	Numerus angulo prædicto addendus, vt Angulus occidentis & Eclipticæ prodeat.
116 56	Angulus Eclipticæ & occidentis.
16 0	Arcus Viſionis ſequentis duarũ Collorobi, quoniam eſt quintę mag.
38 0	Interuallum occultationis Veſpertinæ puncto oppoſito adijciendũ, nimirũ grad. 27.48. ♏. Itaq; Theophraſti ętate, ſole in gr. 15.48. ♎. deiecto, erat occaſus matutinus apparens ſequentis duarum Collorobi, & quod in idem redit, totius Orionis.

Pro Declinatione primæ Clipei Orionis ſecundum Compēdioſam rationem doctiſsimi Viri Ioannis Ant. Magini.

15 50 ♉	Longitudo primæ Clipei Orionis.
8 0	Latitudo Auſtrina.
17 36	Arcus Borealis.
9594406	Numerus multiplicandus.
9 36	Argumentum Declinationis Boreale.
73 37	Arcus congruens numero multiplicando ex Canone ſinuum ſumptus.
9 12	Declinatio Borealis primæ Clipei Orionis; videlicet numerus in Tabulis Regiomontani prim. mob. arcui prædicto & Declinationis argumento congruens.

Pro Aſcēſione Recta primæ Clipei; pro Aſcēſione & Deſcenſione obliqua. Item cum quo Eclipticæ gradu aſcenderet.

48 23	Radix Aſcenſionum.
2938283	Numerus multiplicandus.
1619645	Numerus ex fœcundo Canone ſumptus Declinatio-

G. M. S.	
	nationi congruens.
17 5	Arcus congruens numero multiplicando.
9 19	Arcus congruens numero fæcundi Canonis.
2 43	Differentia tranſitus primæ Clipei per Cœli medium ſubtrahenda à radice aſcenſionis, quoniam eſt in ſemicirculo euehente cum declinatione Borea.
45 40	Aſcenſio recta primæ Clipei Orionis.
[illegible] 5	Differentia Aſcẽſionalis ſubtrahenda pro Aſcẽſione, addenda pro Deſcenſione obliqua.
58 35	Aſcenſio recta primæ Clipei Orionis, cui in data regionis latitudine reſpõdent gr. 26. 56. ♉.

Pro interuallo apparitionis matutinæ primæ Clipei Orionis; quoue tempore emerſio ipſius contingeret.

G. M. S.	
26 56 ♉	Punctus veri ortus primæ Clipei Orionis.
19 44	Declinatio puncti prædicti.
70 16	Complementum declinationis.
66 9	Complementum maximæ obliquitatis ſol.
76 23	Angulus Meridiani & Eclipticæ.
40 1	Numerus ab Angulo prædicto ſubtrahendus.
36 22	Angulus orientis & Eclipticę.
15 0	Arcus Viſionis primæ Clipei, quia ſit quartæ Magnitud.
25 53	Interuallum apparitionis à puncto ortus veri numerandum. Itaq; Theophraſti ætate ſole grad. 22. 49. ♊ poſsidente prima Clipei matutino emergebat.

Pro Declinatione Pedis ſiniſtri Orionis.

G. M. S.	
14 30 ♉	Verus locus Pedis ſiniſtri Orionis.
31 30	Latitudo auſtrina.
17 14	Arcus Boreus.
9574536	Numerus multiplicandus.
14 16	Argumentum Declinationis Auſtrale.

Arcus

G. M. S.	
73 13	Arcus congruens numero multiplicando.
13 38	Declinatio Pedis sinistri Orionis Austrina.

Pro Ascensione recta Pedis sinistri Orionis; pro Ascensione & Descensione obliqua; & cum quo Ecliptica gradu descenderet.

47 4	Radix Ascensionum.
3014121	Numerus multiplicandus.
2425414	Numerus ex fæcundo Canone sumptus Declinationi congruens.
17 32	Arcus congruens numero multiplicando.
14 2	Arcus congruens numero fæcundi Canonis.
4 11	Differentia transitus Pedis sinistri Orionis per cœli medium adijcienda.
51 16	Ascensio recta.
10 38	Differentia Ascésionalis adijcienda, vt ascensio obliqua, auferenda vt descensio prodeat.
61 53	Ascensio obliqua Pedis sinistri Orionis.
40 37	Descensio obliqua eiusdem, cui in data latitudine regionis respondent grad. 3. 15. ♉

Pro interuallo occultationis Pedis sinistri Orionis.

3 15 ♉	Punctus occasus Pedis sinistri Orionis.
12 48	Declinatio prædicti puncti.
77 12	Complementum Declinationis huius.
66 8	Complementum maximæ Declinationis solaris.
69 40	Angulus Meridiani & Eclipticæ.
38 22	Numerus Angulo Meridiani adijciendus.
108 2	Angulus Eclipticæ & occidentis à semicirculo subtrahendus & remanet Arcus 71. 58.
12 0	Arcus visionis Pedis sinistri, quia sit primæ magnitudinis.
12 38	Interuallum occultationis vespertinæ ab opposito puncto numerandum, nempe à grad. 3, 15.

G. M. S.	
	15. ♏. Itaq; sole part. 15. 53. ♏. percurrente Pes sinister matutino mergebatur.

Pro Declinatione sinistri Humeri Orionis.

15 39 55 ♉	Verus locus sinistri Humeri Orionis.
17 30	Latitudo notia.
17 33 39	Arcus Borealis.
3 39	Argumentum Declinationis Boreale.
9618043	Numerus multiplicandus.
74 6	Arcus congruens numero multiplicando.
3 30	Declinatio Borealis sinistri Humeri Orionis.

Pro Ascensione Recta; Ascensione ac Descẽsione obliqua; & Eclipticæ puncto, quocum oriebatur.

48 13 14	Radix Ascensionum.
2947833	Numerus multiplicandus.
17 8	Arcus congruens numero multiplicando.
10181	Numerus ex fœcundo Canone sumptus Declinationi congruens.
3 0	Arcus congruens numero fœcundi Canonis.
1 0	Differentia transitus sinistri Humeri Orionis per Cœli medium subtrahenda.
48 12 14	Ascensio Recta.
2 0	Differentia Ascensionalis subtrahenda.
48 10 14	Ascensio obliqua sinistri Humeri Orionis, cui in Athenarum horizon te respondent grad. 7. 58. Gem.

Pro internallo apparitionis matutinæ sinistri Humeri Orionis.

7 58 ♊	Punctus veri ortus sinistri Humeri Orionis.
22 2	Declinatio puncti prædicti.
67 58	Complementum Declinationis huius.

Comple-

G.	M.	S.	
66	8		Complementum maximę obliquitatis ſolaris.
80	37		Angulus Meridiani & Eclipticæ.
40	45		Numerus ſubtrahendus à dicto Angulo.
39	12		Angulus orientis & Eclipticæ,
13	0		Arcus Viſionis ſiniſtri Humeri Orionis, quoniam eſt ſecundæ mag.
20	33		Interuallum apparitionis matutinę ſiniſtri Humeri Orionis adijciendum puncto veri ortus; nempe grad. 7. 58. Gem. Igitur ſole in grad. 28. 31. Gem. exiſtéte Humerus ſiniſter Orionis Theophraſti ſeculo matutino apparebat.

Pro Declinatione Humeri dextri Orionis ex Tab. Primi mob. Regiomontani.

G.	M.	S.	
27	19	55 ♉	Verus locus Humeri dextri Orionis.
17	0		Latitudo notia.
32	40		Diſtantia à capite Cancr.
23	51		Maxima ſolis declinatio.
12	36		Inuentum primum.
77	24		Complementum inuenti primi.
66	9		Complementum maximę declinationis ſolaris.
69	36		Numerus congruens vtroq; Complemento ex 90. auferendus.
20	24		Inuentum ſecundum Boreale à quo latitudo ſtellæ auferenda eſt.
3	24		Argumentum Declinationis Boreale.
3	18		Declinatio Humeri dextri Borea.

Pro Aſcenſione Recta.

G.	M.	S.	
73	0		Cõplementũ latitudinis Humeri dextri Orionis.
32	40		Diſtantia à capite Cancr.
31	4		Numerus congruens diſtantię & complemento latitudinis.
86	42		Complementum Declinationis.

G.	M.	S.	
31	8		Numerus ex 90. auferendus.
58	2		Ascensio Recta Humeri dextri Orionis.

Pro Ascensione & Descensione obliqua & puncto quocum oriebatur. ex eodem Regiom.

G.	M.	
52	45	Complementum Eleuationis Poli Athenarum.
3	18	Declinatio Borea.
4	8	Amplitudo ortiua septentrionalis.
86	42	Complementum Declinationis.
85	52	Complementum amplitudinis ortiuę.
87	42	Numerus vtroq; complemento congruens ex 90 auferendus.
2	18	Differentia ascensionalis auferenda, quia Declinatio sit Borea pro ascensione obliqua habenda; pro Descensione adijcienda.
55	44	Ascensio obliqua, cui in lat. Poli Athenarum congruunt grad. 15. 44. ♊.
60	20	Descensio obliqua; cui in eadem lat. conueniunt grad. 18. 57. Taur.

Pro interuallo apparitionis matutinæ Humeri dextri Orionis ex eodem Regiomonta.

G.	M.	
37	15	Latitudo Poli Athenarum.
86	42	Complementum Declinationis.
37	19	Inuentum primum.
32	40	Distantia à capite ♋.
23	51	Maxima solis Declinatio.
12	36	Numerus distantiæ à capite ♋, & maximæ solis Declinationi congruens.
12	37	Numerus complemento Declinationis cógruens, inuento primo addendus, quia stella sit in semicirculo euehente.
49	56	Inuentum secundum.
73	0	Cóplemétũ latitudinis Humeri dextri Orionis.
47	2	Numerus ex 90, auferendus vt inuentum tertiũ

pro-

G. M. S.	
	prodeat.
42 58	Inuentum tertium.
17 0	Latitudo auſtrina.
25 24	Numerus cõgrués inuento tertio & latitudini.
19 9	Arcus Eclipticæ vero loco ſtellæ atq; oriente ipſo interclusus.
12 0	Arcus Viſionis quia ſit primæ mag.
17 46	Arcus à ſole nondum orto atq; horoſcopo ipſo comprehenſus.
36 55	Interuallum apparitionis Humeri dextri Orionis à vero loco ipſius numerandum. 5. à grad. 27. 19. 55. Taur. Itaq; patet ſole 4. 15. 60. tenente Humerum Orionis dextrum tunc mane apparuiſſe.

Pro Declinatione Genu dextri Orionis ſecundum Rheinholdum.

25 29 55 ♉	Verus locus Genu dextri Orionis.
33 30	Latitudo notia.
56 41	Scrupula proport.
19 41 6	Arcus Boreus.
20 52	Differentia lateralis arcus addenda.
9742294	Numerus multiplicandus.
8455	Differentia lateralis prædicti numeri, ab ipſo auferenda.
19 24	Pars congruens ex ſcr. prop. & ex diff. laterali Arcus, addenda Arcui.
20 0 30	Arcus Boreus emendatus à latitudine Genu dextri auferendus.
13 29 30	Argumentum Declinationis auſtrale.
7988	Pars congruens ex ſcrup. proport. & ex diff. laterali numeri multip. ab ipſo numero ſubtrahenda.
9734306	Numerus multiplicandus abſolutus.
2333039	Sinus argumenti Declinationis.
2271051	Sinus Declinationis quæſitæ.

G. M. S.	
13 7 36	Declinatio Genu dextri Orionis austrina.

Pro Ascensione recta Genu dextri Orionis.

25 39 55 ♉	Verus locus Genu dextri Orionis.
33 30	Latitudo austrina.
56 41	Scrup. proport.
57 46 11	Radix ascensionum.
4 45	Differentia lateralis Radicis addenda.
231545	Numerus multiplicandus.
39223	Differentia lateralis numeri multiplicandi addenda.
4 29	Pars congruens ex scrup. proport. & ex diff. laterali Arcus addenda Radici ascensionum.
57 50 40	Radix ascensionum emendata.
37055	Pars congruens ex scr. prop. & ex diff. lat. num. mult. addenda numero.
2352300	Numerus multiplicandus absolutus.
2331979	Numerus ex fœcundo Canone sumptus Declinationi congruens.
548551	Sinus differentię transitus Genu dextri Orionis per cœli medium.
3 8 4	Differentia transitus Genu dextri Orionis per cœli medium addenda Radici, quia locus lõgitudinis Genu dextri sit in semicirculo ascẽdente cum Declinatione australi.
60 59 20	Ascensio Recta Genu dextri Orionis.

Pro Ascensione obliqua & puncto veri ortus eiusdem.

10 12	Differentia Ascensionalis addenda Ascensioni rectæ, quoniam Declinatio est notia.
71 11 20	Ascensio obliqua Genu dextri Orionis; cui in data latitudine, supposita minima solis obliquitate, respõdet grad. 0. 25. Cancr. maxima vero grad. 0. 49. Cancr. ac differẽtia est 24. de qua & de scrup. proport. 56. 41. pars congruẽs proportionalis est grad. 0. 22. 40. 44. addẽda grad.

G. M. S.

grad.o.25. ♋. quamobrem Eclipticæ punctum respondens obliquæ prędictę Ascensioni & maximę Declinationi solis congruens, quæ tunc esse deprehendebatur grad. 23. 50. 40. est grad. o. 47. 40. 24. Canrc.

Pro Interuallo apparitionis Genu dextri Orionis.

G.	M.	S.	
0	48	♋	Punctus ortus veri Genu dextri Orionis.
23	27	50	Declinatio prædicti puncti ad minimam solis Declinationem.
	24	0	excessus.
	22	40	Pars congruens de excessu, & de scr. prop. addenda declinationi.
23	50	30	Declinatio puncti ortus Genu dextri Orionis.
66	9		Complementum prædictæ declinationis.
66	9		Complemẽtum maximæ Declinationis solaris.
90	0		Angulus meridiani & Eclipticæ.
41	47		Numerus à dicto Angulo subtrahendus.
48	33		Angulus Eclipticæ & orientis.
14	0		Arcus Visionis Genu dextri Orionis, quia sit tertię mag.
18	50		Interuallum apparitionis matutinæ adijciendũ puncto veri ortus Genu dextri 5.gr.o. 48. ♋. Igitur manifestum est, quod sole grad. 19. 38. ♋. percurrente: Genu dextrũ Orionis Theophrasti seculo emergebat; & quod idem est; Orion totus matutino oriri incipiebat.

Pro Declinatione Caniculæ.

12 59 55 ♊	Verus locus Caniculæ.
39 10	Latitudo Austrina.
57 0	Scrup. proport.
22 32 44	Arcus Boreus.
23 16	Differentia lateralis Arcus addenda.
9931982	Numerus multiplicandus.
2210	Differentia lateralis numeri multiplicandi à nu-

G. M. S.

G. M. S.	
	numero ſubtrahenda.
22 6	Pars congruens ex ſcr. prop. atq; ex diff. laterali Arcus, adijcienda Arcui.
22 54 50	Arcus Boreus abſolutus à latitudine Caniculæ ſubtrahendus.
2100	Pars congruens ex ſcrup. proport. atq; ex diff. numeri multiplicandi; ab ipſo numero ſubtrahenda.
9929882	Numerus multiplicandus emendatus.
16 15 10	Argumentum Declinationis auſtrale.
2798755	Sinus Argumenti Declinationis.
2779130	Sinus Declinationis quæſitæ.
16 8 8	Declinatio Caniculæ auſtrina.

Pro Aſcenſione recta,

12 59 55 ♊	Verus locus Caniculæ.
39 10	Latitudo auſtrina.
57 0	Scrup. proport.
74 19 57	Radix Aſcenſionum.
2 45	Diff. lateralis ipſius radicis addenda.
1172337	Numerus multiplicandus.
19089	Differentia lateralis numeri multiplicandi addenda.
2 37	Pars congruens ex ſcrup. proport. atq; ex diff. laterali radicis addenda radici.
74 22 34	Radix aſcenſionum emendata.
18135	Pars congruens ex ſcrup. proport. atq; ex diff. numeri multip. addenda.
1190472	Numerus multiplicandus emendatus.
2893073	Numerus ex ſecundo Canone ſumptus declinationi Caniculæ congruens.
344412	Sinus differentiæ tranſitus Caniculæ per Cœli medium.
1 58 25	Differentia tranſitus Caniculę per cœli medium addenda.
76 20 59	Aſcenſio recta Caniculæ.

Pro

G. M. S.	
	Pro Differentia Ascensionali; Ascensione obliqua & puncto veri ortus Caniculæ.
7605325	Numerus ex Canone secũdo sumptus cõgruens eleuationi Poli Athenarum; qui in numerum Declinationis multiplicatus, erit reliquus sinus differentiæ Ascensionalis.
2200276	Sinus differentiæ Ascensionalis.
12 42 28	Differentia Ascensionalis Caniculæ addenda Ascensioni rectę, quoniam declinatio est austrina.
89. 3 27	Ascensio obliqua Caniculæ, cui in latitudine Athenarum respondent, supposita maxima solis obliquitate, grad. 16. 20. Cancr.
	Pro Interuallo apparitionis Matutinæ Caniculæ, ac tempore emersus secundum modum Magini.
16 20 ♋	Punctus veri ortus Caniculæ.
22 41	Declinatio prædicti puncti.
67 19	Complementum dictæ declinationis.
66 9	Complementum maximæ Declinationis solis.
88 53	Numerus à semicirculo subtrahendus, vt prodeat Angulus meridiani, quoniam punctus ortus incidit in semicirculum descendentem.
97 7	Angulus meridiani & Eclipticæ.
41 0	Numerus ab angulo prædicto subtrahendus.
56 7	Angulus Eclipticæ & orientis.
12 0	Arcus visionis, quoniam Canicula est primæ mag.
14 30	Interuallum apparitionis à puncto ortus veri numerandum. Patet igitur; quod sole grad. o.5. Leon. ingrediente Thephrasti seculo Canicula mane emergebat.
	Pro interuallo apparitionis Caniculæ secundum modum Regiomontani.
37 15	Latitudo Athenarum.

Com-

G. M. S.	
73 53	Complementum Declinanionis Caniculæ; quæ ex Tab. prim. mob. Regiomontani est 16. 7.
39 4	Inuentum primum.
17 0	Distantia à capite Cancr.
23 51	Maxima sol. Declinatio.
6 48	Numerus congruens maximæ Declinationi, ac distantię à capite Cancr.
7 4	Numerus inuento primo adijciendus.
46 8	Inuentum secundum.
50 50	Complementum latitudinis Caniculæ.
33 58	Numerus à circuli quadrante subtrahendus.
56 2	Inuentum tertium.
39 10	Latitudo Caniculæ.
49 37	Numerus congruens latitudini Caniculæ atq; Inuento tertio.
33 19	Arcus Eclipticę vero loco stellę atq; oriente ipso interclusus.
12 0	Arcus Visionis Caniculæ.
14 32	Arcus à sole non dum orto atq; horoscopo ipso comprehensus, Eclipticę arcui addēdus, quoniam latitudo Caniculæ est notia.
47 51	Interuallum apparitionis Caniculæ à vero loco ipsius numerādū; videlicet à grad. 13. 0. Gem. quamobrem clarum est, quod sole 0. 51. Leon. possidente Theophrasti ætate Syrius seu Canicula matutino emergebat.

Pro Declinatione Arcturi.

22 19 55 ♍	Verus locus Arcturi.
31 30	Latitudo ipsius Borea.
3 18 52	Arcus Borealis.
3 48	Differentia lateralis Arcus addenda.
9188298	Numerus multiplicandus.
2748	Differentia lateralis numeri multiplicandi, ab ipso numero auferenda.
3 37	Pars congruens ex scrup. proport. & ex diff. lat.

G. M. S.	
	lat. Arcus, addenda Arcui.
3 22 29	Arcus Boreus emendatus addendus latitudini, quia ſint eiuſdem ſpeciei.
2611	Pars congruens ex ſcrup. proport. atq; ex diff. lat. numeri multip. auferenda à numero.
9185687	Numerus multiplicandus emendatus.
34 52 29	Argumentum Declinationis Boreale.
5717839	Sinus argumenti Declinationis.
5252227	Sinus quæſitæ Declinationis.
31 40	Declinatio Arcturi Borea.

Pro Aſcenſione recta Arcturi.

22 19 55 ♍	Verus locus Arcturi.
31 30	Latitudo Borea.
171 39 2	Radix Aſcenſionum.
1 32	Differentia lateralis radicis addenda.
4295187	Numerus multiplicandus.
82058	Diff. lateralis numeri multiplicandi addenda.
57 0	Scrup. proport.
1 18	Pars congruens ex diff. lat. Arcus, & ex ſcr. pr. addenda Radici.
171 40 20	Radix Aſcenſionum emendata.
66749	Pars congruens ex diff. numeri multip. atq; ex ſcr. prop. addenda numero.
4364936	Numerus multiplicandus emendatus.
6172108	Numerus ex ſecundo Canone ſumptus Declinationi congruens.
2694085	Sinus differentię tranſitus Arcturi per cœli medium.
15 37 45	Diff. tranſitus Arcturi per cęli medium addenda radici; quoniam locus longitudinis ipſius incidit in ſemicirculum Zodiaci deuehentem ac ſtella declinat in Boream.
181 18 5	Aſcenſio recta Arcturi.

G. M. S.

Pro Ascensione obliqua Arcturi, ac puncto veri ortus eiusdem.

G. M. S.	
27 59	Differentia Ascensionalis Arcturi subtrahenda ab Ascensione recta, quoniam stella declinat in Boream.
159 19 5	Ascensio obliqua Arcturi, cui in data regionis latitudine respondent grad. 13. 7. ♍.

Pro interuallo apparitionis matutinę Arcturi secundum Regiomontani modum.

37 15	Latitudo Athenarum.
58 19	Complementum Declinationis Arcturi.
45 17	Inuentum primum.
23 51	Maxima solis Declinatio.
82 20	Distantia Arcturi à capite Cancr.
23 37	Numerus congruens distantiæ prædictæ & maximæ solis Declinationi.
28 5	Numerus subtrahendus ab inuento primo, quoniam Arcturi locus incidit in semicirculum deuehentem.
17 12	Inuentum secundum.
58 30	Complementum latitudinis Arcturi.
14 36	Numerus subtrahendus à circuli quadrante, vt inuentum tertium prodeat.
75 24	Inuentum tertium.
32 41	Numerus congruens inuento tertio, & latitudini Arcturi.
9 11	Arcus Eclipticæ vero loco stellæ atq; oriente ipso interclusus.
12 0	Arcus Visionis Arcturi.
12 24	Arcus à sole nondum orto, atq; horoscopo ipso comprehensus, à quo primus arcus subtrahendus,

G. M. S.	
	hendus, est quoniam latitudo Arcturi est Borealis.
3 13	Interuallum apparitionis matutinæ Arcturi à vero loco ipsius numerandum ; nimirum à grad. 22. 20. ♍. & constat tunc sole grad. 25.33. ♍. tenente Arcturum matutino apparuisse.

Pro eodem matutinæ apparitionis Interuallo secundum modum Magini, cum quo vespertinus Arcturi ortus terminatur.

13 7 ♍	Punctus veri ortus Arcturi.
6 44	Declinatio prædicti puncti.
83 16	Complementum dictæ Declinationis.
66 9	Complementum maximæ Declinationis solis.
67 4	Numerus à semicirculo subtrahēdus, vt Arcus Meridiani & Eclipticæ prodeat.
112 56	Angulus Meridiani & Eclipticæ.
37 34	Numerus à dicto angulo subtrahendus.
75 22	Angulus Eclipticæ & orientis.
12 0	Arcus Visionis Arcturi.
12 26	Interuallum apparitionis à loco opposito, videlicet ex grad. 13. 7. ♓. subtrahendum ac nisi fallor habebitur, quod sole grad. 0. 41. ♓. ingrediente, Theophrasti seculo vespertinus ortus Arcturi apparens efficiebatur.

Aequinoctiorum & Solstitiorum sedes Theophrasti ætate.

D. D.	
22 23	Martij Aequinoctium Vernum.
25 26	Septembris Aequinoctium Autumnale.
25 26	Iunij Solstitium Aestiuum.
22 23	Decembris Solstitium Hyemale.

D. D.

Typus Partium Anni secundum veterum consuetudinem, ac tempora in quibus tota Orionis imago incipiebat desinebatq; oriri.

22 23 Martij Vernum Aequinoctium, ac Veris initium.

18 19 Maij ortus matutinus apparens Vergiliarum æstatis principium; sole grad. 23. 39. ♉. possidente.

21 22 Maij Orionis Imago ortu vero incipiebat oriri cum Prima Clipei sole grad. 26. 56 ♉. possidente. nimirum die. 4. post Vergiliarum emersum, atq; æstatis initium; ac die. 34. ante solstitium ęstiuum.

18 19 Iunij Orionis imago ortu matutino apparente oriri incipiebat cum Humero sinistro: sole grad. 21. 1. ♊. tenente. nimirum die. 31. post Vergiliarum emersum, & dieb. 7. ante solstitium æstiuum.

25 26 Iunij solstitium æstiuum. Pars secunda æstatis: Ijsdẽ penè diebus Oriõ totus ortu matutino vero oriri desinebat cum dextro Genu; sole grad. o. 48. ♋. ingrediente; nempe dieb. 38. à Vergiliarum emersu. atq; inter principium ac finẽ veri ortus totius Orionis, nempe à die 21. 22. Maij vsq; ad diem 25. 26. Iunij dies erant 36.

18 19 Iulij Orion totus ortu matutino apparente desinebat oriri cum dextro Genu, sole grad. 19. 38. ♋. tenente; à Vergiliarum emersu dieb. 59. à solstitio ęstiuo dieb. 21. ante Oporę initium dieb. 11. Atq; à principio apparentis ortus matutini vsq; ad finem; nempe à die 18. 19. Iunij vsq; ad diem 18. 19. Iulij dies erant 30. A fine ortus veri ad finem. ap-

pa-

D. D.

parentis; videlicet à vero exortu totius Orionis ad apparentem exortum emersumq; totius Orionis dies 23: atq; hos omnes dies vigintitres ventorum tranquillitati dedicasse Aristotelem arbitror ego.

27 28 Iulij Caniculæ emersus. Pars æstatis tertia. Oporæ principium, sole grad. 0. 51. Leon. ingrediente.

21 22 Septembris Arcturi emersus, Autumni initium sole grad. 25. 33. ♍ occupante.

25 26 Septembris Aequinoctium Libræ secunda pars Autumni.

28 29 Octobris, Orion occasu vero matutino incipiebat occidere cum sinistro Pede, sole grad. 3. 15. ♏ possidente; nempe dieb. 13. ante Vergiliarum occasum; & dieb. 55. ante brumalem conuersionem.

10 11 Nouembris occasus matutinus apparens Vergiliarum. hyemis initium, sole in grad. 15. 46. ♏. deiecto, atq; ijsdem diebus Orion occasu apparente matutino mergi incipiebat cum sinistro Pede, sole grad. 15. 56. ♏. tenente; ante Solstitium brumale dieb. 42.

22 23 Nouembris Orion totus occasu vero matutino desinebat occidere cum sequente duarum Collorobi, sole grad. 27. 28. ♏. possidente; ac post Vergiliarum occasum dieb. 12. anteq; solstitium brumale die. 30.

8 9 Decembris Orion totus occasu matutino apparente mergi desinebat cum sequente duarum Collorobi, sole grad. 15. 48. ♐. tenente: nempe diebus 28. post Vergiliarum occasum & diebus 14. ante brumalem conuersionem.

Hæc

Hæc ad faciliorem eorum intelligentiam, quæ in Apologia disputauimus, breuiter annotare placuit; totamq; calculi rationem apposuimus, vt quisq; facilius, si velit, & rem ipsam per se experiri; & si forte error in supputando contigit, eum emendare valeat.

FINIS.

0056 43936
0056 43935
0056 43934
005643933